

DARÁNYI IGNÁC TERV

MINISZTERELNÖKSÉG

LECH
NER
TUDÁS
KÖZ
PONT

NEMZETI LEADER KÉZIKÖNYV

LEADER HELYI FEJLESZTÉSI STRATÉGIA TERVEZÉSI SABLON 2014-2020

2015. SZEPTEMBER

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Tartalom

Vezetői összefoglaló	4
1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz	5
2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata	9
3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása.....	13
4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése	16
4.1 Helyzetfeltárás.....	16
4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések	28
4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások	30
4.4 SWOT	32
4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása	34
5. Horizontális célok	36
5.1 Esélyegyenlőség.....	36
5.2 Környezeti fenntarthatóság.....	37
6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása.....	38
7. A stratégia beavatkozási logikája	40
7.1 A stratégia jövőképe.....	40
7.2 A stratégia célhierarchiája.....	40
8. Cselekvési terv.....	43
8.1 Az intézkedések leírása.....	43
8.2 Együttműködések.....	59
8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei.....	59
8.4. Kommunikációs terv	65
8.5. Monitoring és értékelési terv	67
9. Indikatív pénzügyi terv	69
Kiegészítő információk	71
Mellékletek.....	71

Ez a dokumentum a 2014-2020-as időszak LEADER Helyi Fejlesztési Stratégiáinak(a továbbiakban HFS) a tervezési sablonja, amely tartalmazza a kötelezően kidolgozandó fejezeteket, valamint az egyes fejezetcímek alatt dőlt betűvel szedett rövid instrukciókkal segíti azok kialakítását.

A dőlt betűvel szedett részek a HFS készítését segítő információk a végső dokumentumból törölendők.

*A sablon kiegészítője a **HFS készítésének útmutatója**, amelyben bővebb információk, tippek és javaslatok olvashatók a fejezetek tartalmára és a tervezés módjára, technikáira vonatkozóan.*

A HFS-ek tervezésénél vegyék alapul a korábbi Helyi Vidékfejlesztési Stratégiák (a továbbiakban HVS) tartalmát és a megvalósítás tapasztalatait! Értékeljék a HVS egyes elemeinek eredményességét és aktualitását és vegyék át, amit továbbra is relevánsnak ítélnék, vagy továbbfejlesztésre érdemesnek tartanak!

Vezetői összefoglaló

A Kolon Menti Leader Egyesület (továbbiakban: HACS) a Helyi Fejlesztési Stratégiájának (továbbiakban: HFS) kidolgozása során arra törekedett, hogy a helyi adottságokat és a közösség érdekeit szem előtt tartva a térségben rejlő problémákat feltárja, az adottságokat és lehetőségeket kihasználva a térség legfontosabb kihívásaira választ, illetve megoldást keressen. A HFS a helyi szereplők által beazonosított szükségletekre adható beavatkozásokat úgy koordinálja, hogy közben figyelembe veszi az egyéb térségi, nemzeti, EU-s programokat és egyéb helyi erőforrásokat. Ezáltal nagyobb eséllyel képes válaszolni az igények és szükségletek fokozódó sokféleségére és összetettségére és alakít ki szinergiákat a fejlesztések között, mely növelheti a térségbe, illetve a HACS-hoz kerülő támogatási forrást. A HFS ezáltal segíti a fejlesztések, valamint az ágazatok és szereplők közötti szinergiák erősödését. Célunk, hogy csak olyan fejlesztéseket támogassunk, amelyek erős katalizátor-hatással bírnak, fenntartható eredményeket produkálnak, hatásuk hosszú távon is érzékelhető, illetve amelyek megsokszorozhatják az egyéb programokból finanszírozott fejlesztések hatásait.

A helyi közösség meghatározta a térség legfontosabb lehetőségét, mely szerint a kitörési pont a térség belső erőforrásai és adottságai kihasználásában rejlik. A HACS rendelkezik mindazon gazdasági, környezeti és társadalmi adottságokkal, melyek jó alapot biztosítanak a térség közös fejlődési irányainak meghatározásához, a fejlesztési célok megvalósításához, ezáltal a helyi szereplők közös munkájához, gondolkodásához.

A legfontosabb szükségletként a térség fenntartható gazdasági-társadalmi-környezeti fejlődése került megfogalmazásra. A lehetőségeket és szükségleteket számba véve a helyi közösség által a térségre megfogalmazott jövőkép:

A térség belső adottságaira alapozva, folyamatos megújulásra képes fenntartható társadalmi és gazdasági környezet megteremtésével, a Kolon mente vonzó, élet- és versenyképes vidéki térség lesz, mely hosszú távon biztosítja az itt élők számára a megélhetést, a minőségi élet feltételeit, valamint a vidék fennmaradását.

A jövőkép megvalósulását 3, egymáshoz szorosan kapcsolódó, egymásra épülő célkitűzéssel kívánjuk elérni. Ezen célkitűzések komplexen kezelik a térség problémáit. A HFS átfogó célja a helyi gazdaságfejlesztés, ezáltal innovatív, versenyképes gazdaság és agrárium megteremtése, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítése. A környezeti és természeti erőforrások megőrzésével, a településkép, kulturális örökségek és a vidéki táj fenntartható fejlesztésével kívánunk élhető és életképes vidéket megteremteni. A helyi identitás és társadalmi kohézió erősítésével a társadalmi felzárkóztatás és szegénység elleni küzdelem a fő cél.

A célok elérést 8 jól definiált intézkedés révén kívánjuk elérni (lásd 7.2).

A HACS egyesületi formában való működése biztosítja a program és a projektek végrehajtásához szükséges átlátható, nyilvános működést. Az egyesület felépítése, a HACS tagságának szféránkénti megoszlása által biztosított a térség közösségei és gazdasági szerveződései érdekeinek megfelelő, hatékony módon történő képviselete.

A HACS kiemelten kezeli a LEADER szellemiség érvényesülését az egyesület működése, illetve fejlesztési programjának megvalósítása, valamint a HFS tervezése során is. Az egyesület 2008 óta sikeresen működik, hozzájárulva fejlesztési stratégiájának megvalósításához, valamint a térségi

szereplők ösztönzéséhez. Ezt mi sem tanúsítja jobban, mint a térségben 2008 óta megvalósult projektek, a kialakult partneri együttműködések.

A munkaszervezet nagy hangsúlyt fektet a helyi és térségen belüli partnerségek kialakítására, hiszen segíti az egymást kiegészítő és egymást erősítő projektek összekapcsolását. A HACS tagságában mindhárom tagozat képviselői aktívan veszik ki részüket mind a stratégiaalkotási, mind pedig a megvalósítási folyamatban.

HACS feladata a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítése, projektirányítási képességeik fejlesztése. A HACS kapacitásaival, kapcsolataival, hálózataival, szolgáltatásaival segíti sikeres fejlesztésekhez a potenciális kedvezményezetteket. Közös tudásra és forrásokra alapozott partnerséget ösztönző, valamint projektgeneráló és hálózatépítő tevékenysége révén a vállalkozások együttműködési készsége javul, erősödik a társadalmi összefogás és kohézió, hozzájárulva ezzel a vidéki életminőség javításához. A HACS tervezési területének léptéke és szervezeti egységének felépítése összhangban van, lehetővé teszi a helyi szintű személyes interakciókat, az összetartás és közös térségi identitás érvényesülését.

*Ebben a fejezetben **foglalják össze a Helyi Fejlesztési Stratégia tartalmát** (pl. mely szükségletekre és lehetőségekre reagál, mik a céljai, mik a fő fejlesztendő területek és az ezekhez választott fejlesztési eszközök. Milyen fő elvek mentén történik majd a helyi pályázatás alapján a projektek kiválasztása¹, mik a HFS szinten elvárt eredmények). Foglalják össze továbbá **a HACS-ok szerepét** (a HFS megvalósításában szükséges feladatait, működésének módját). A vezetői összefoglaló **olyan közérthető és lényegre törő módon foglalja össze a HFS lényegét, hogy az alkalmas legyen a helyi közösség tájékoztatására.***

A vezetői összefoglaló javasolt felépítése:

1. Legfontosabb szükségletek és/vagy lehetőségek
2. Elérendő célok
3. Támogatandó területek, tervezett intézkedések
4. A munkaszervezet bemutatása

A vezetői összefoglaló terjedelme ne haladja meg az 5.000 karaktert (hozzávetőlegesen 2 oldal).

1. A Helyi Fejlesztési Stratégia hozzájárulása az EU2020 és a Vidékfejlesztési Program céljaihoz

Annak érdekében, hogy a HFS-ben megfogalmazott fejlesztések valóban a változások kritikus tömegéhez vezessenek el, a gazdasági, társadalmi és területi kohézióhoz történő hozzájárulás érdekében az EU2020 Stratégia, a Partnerségi Megállapodás (a továbbiakban: PM) és a Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban: VP) fejlesztési céljaihoz való illeszkedést biztosítani kell, amelyek átfogják a fejlesztéspolitikai és a vidékfejlesztési célkitűzéseket is.

A HFS nemcsak a térség adottságaira és a helyi szükségletekre reagál, hiszen a helyi szinten azonosított fejlesztési célok és beavatkozások szolgálják a VP és a LEADER intézkedés, a PM és az EU2020 Stratégia

¹ Azt a néhány fő alapelvet írja le, amelyet figyelembe vesznek a kiválasztási kritériumok kialakításánál. Például a fejlesztésnek nem lehet negatív hatása a környezetre; a gazdaságfejlesztést támogató projekteknek konkrét gazdasági eredményei vannak (pl. új termék, szolgáltatás, vagy új felvevőpiac).

céljait is. A PM céljainak meghatározásánál fontos tényezők voltak az EU 2014–2020-as célkitűzései. Ezért mindegyik fő nemzeti fejlesztési prioritás támogatja az EU2020 Stratégiát és együttesen átfogják az EU által támogatásra javasolt 11 tematikus célkitűzést is. EU2020 Stratégia Magyarország legfontosabb gazdasági, társadalmi és környezeti kihívásainak, fejlesztési szükségleteinek és növekedési lehetőségeinek bemutatását tartalmazza, az EU Kohéziós Politikájának 11 tematikus célja szerinti bontásban. Ezért a célrendszer alábbi vizsgálatakor először a HFS fejlesztési területeit azonosítjuk be, majd ezen keresztül alulról felfelé haladva kerül ismertetésre a prioritásokhoz és tematikus célokhoz való illeszkedés.

A helyzetelemzésben feltárt tények alapján a HFS az alábbi három, egymással szorosan összefüggő átfogó cél elérését tűzte ki, melyek szorosan illeszkednek a VP-ben meghatározott LEADER intézkedés céljaihoz.

A térség belső erőforrásaira alapozott helyi gazdaságfejlesztés az innovatív versenyképes gazdaság és agrárium megteremtésével, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítésével hozzájárul a gazdasági aktivitás mikro-szintjének fenntartásához. A gazdasági aktivitás fenntartása méretgazdaságosságból adódó hatékonysági problémákkal küzdő mikro-vállalkozások fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapuló gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, mint kisléptékű élelmiszerfeldolgozás és turisztikai fejlesztések ösztönzése révén érhető el. Az inaktivitás leküzdése, a helyi jövedelemtermelő lehetőségek bővítése érdekében a foglalkoztatási bázis kiszélesítése szükséges. A térség környezeti – gazdasági – és társadalmi adottságaira alapozva a mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemforrások növelése és bővítése is elengedhetetlen. A HFS ezáltal kiemelt fontossággal kezeli a térség gazdaságának fellendítését, a mikro-vállalkozások növekedésének elősegítését, ezáltal a foglalkoztatási helyzet javítását. A versenyképesség javításához nélkülözhetetlen a vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése, valamint energia-, erőforrás-, költséghatékonyságának, valamint termelékenységének javítása is. A vállalkozások számára működési feltételeik javulása, együttműködési készségük és képességük erősítése vagy új piacra vagy új működési módra történő váltás jelenthet előrelépést.

A vidéki táj fenntartható fejlesztése a környezeti és természeti erőforrások, a településkép, kulturális örökségek megőrzése révén hozzájárul a vidéki térség vonzóképségének erősítéséhez. A vidéki területek vonzerejének növelése érdekében biztosítani kell a fenntartható fejlődést és a vidéki élethez kapcsolódó kulturális és természeti örökség megfelelő bemutatását. A környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése, a fenntartható társadalmi, környezeti és gazdasági fejlődés támogatása elsődleges fontosságú. Az épített és természeti örökség, a kapcsolódó zöld területek megóvása és megújítása a helyi öntudat fejlesztéséhez is hozzájárul.

Élhető és életképes vidék megteremtésének fontos tényezője a **helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése**, mely a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségének megteremtése, a helyi összefogást erősítő akciók, valamint a helyi társadalom életét nagyban befolyásoló civil szervezetek tevékenységének fejlesztése révén hozzájárul a helyi közösségek és egyének felelősségvállalásának és együttműködésének ösztönzéséhez. A szegénység enyhítését célzó intézkedések, a helyi közösségek szemléletformálása, illetve a foglalkoztatás elősegítése révén a kedvezőtlen demográfiai folyamatok hátrányainak leküzdése is ösztönözhető. A vidéki területeket sújtó, szociális és gazdasági hátrányokat eredményező inaktivitás és munkanélküliség csökkenthető a térség belső erőforrásain alapuló, fenntartható gazdasági fejlődés révén.

A HFS célkitűzései tehát hozzájárulnak a VP LEADER intézkedés céljainak eléréséhez. A helyi gazdaság megerősítése a vállalkozások fejlesztése és munkahelyteremtés révén a gazdasági aktivitás növelését segíti elő. A helyi gazdasági aktivitás növelése hozzájárul a kedvezőtlen demográfiai folyamatok enyhítéséhez és a lakosság életminőségének javításához, ezáltal a vidék vonzóképességének erősítéséhez, a helyi közösségek felelősségvállalásának és együttműködési készségeinek erősítéséhez. Így a HFS célrendszere katalizátorként nemcsak hozzájárul, de megsokszorozza a VP LEADER intézkedés céljainak hatását.

A HFS fejlesztési területei és célrendszere támogatja az EMVA rendeletben meghatározott 6. Prioritást, mely a társadalmi befogadás előmozdítását, a szegénység csökkentését és a gazdasági fejlődés támogatását segíti elő a vidéki térségekben.

A HFS megvalósítása közvetetten az EMVA rendeletben meghatározott valamennyi fókuszterülethez/prioritáshoz hozzájárul, hiszen egyszerre szolgálja például a mezőgazdasági üzemek versenyképességének fokozását és az erőforrás hatékonyságot is, ugyanakkor a program szinten vállalt eredmények tekintetében a 6. Prioritás, ezen belül a 6A és a 6B fókuszterület az, amelyhez a LEADER intézkedés leginkább kapcsolódik.

A HFS-ben megfogalmazott fő fejlesztési célkitűzés a helyi gazdaság megerősítésére irányul, mely 6A fókuszterület céljaival összhangban ösztönzi a helyi gazdasági diverzifikációt, új vállalkozások létrehozását, valamint a munkahelyteremtést. A HFS vonatkozásában a gazdasági aktivitás fenntartása mikrovállalkozások fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapuló gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, mint kisléptékű élelmiszerfeldolgozás és turisztikai fejlesztések ösztönzése révén érhető el. A HFS ezáltal kiemelt fontossággal kezeli a térség gazdaságának fellendítését, a mikrovállalkozások növekedésének elősegítését, ezáltal a foglalkoztatási helyzet javítását. A helyi gazdasági aktivitás növelése hozzájárul a kedvezőtlen demográfiai folyamatok kezeléséhez, ezáltal a szegénység újratermelésének megállításához is.

A HFS célrendszere a PM fő nemzeti fejlesztési prioritásaihoz is egyidejűleg illeszkedik. **A térség belső erőforrásaira alapozott helyi gazdaságfejlesztés** az innovatív versenyképes gazdaság és agrárium megteremtésével, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítésével hozzájárul a gazdasági szereplők versenyképességének javításához, a PM 1. számú prioritáshoz. A versenyképesség javításához nélkülözhetetlen a vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése, valamint energia-, erőforrás- és egyúttal költséghatékonyságának javítása, működési feltételeik javulása, együttműködési készségük és -képességük erősítése is. A térség fejlődésének záloga a gazdasági növekedés elősegítése, mely a versenyképes termelés révén érhető el. A fejlesztéseket a lehető legnagyobb mértékben helyi erőforrásokra és helyi alapanyagokra, értékekre, a munkaerőre és a tudásra kell építeni. A HFS a PM-mel összhangban a mikrovállalkozások megerősítését, valamint a vállalkozások versenyképességének erősítését, a foglalkoztatás növelését, az agrár- és élelmiszergazdaság hozzáadott értékének és gazdasági teljesítményének növelését, a vidéki térség gazdaságának diverzifikációját, a kisgazdaságok megerősítését, versenyképes termelését és a piacra jutásuk növelését ösztönzi.

A gazdaságfejlesztés fontossága révén a HFS hozzájárul a PM 2. prioritáshoz, a foglalkoztatás növeléséhez azáltal, hogy kiemelt fontossággal kezeli a térség gazdaságának fellendítését, a mikrovállalkozások növekedésének elősegítését, ezáltal a foglalkoztatási helyzet javítását. A gazdaság versenyképességének erősítéséhez és gazdasági felzárkóztatásához elengedhetetlen az alacsony foglalkoztatási ráta felemelése, azaz a munkanélküliség csökkentése. A munkanélküliség a kedvezőtlen

demográfiai folyamatok leküzdésében és a gazdasági aktivitás növelésében is kulcsfontosságú a vidék fennmaradása érdekében.

A HFS az EU 2020 Stratégia céljainak megvalósításához a 3. tematikus célkitűzésen keresztül járul hozzá leginkább, mely a kis- és közepes vállalkozások versenyképességének javítását célozza. Az EU 2020 Stratégia rávilágít a magyar gazdaságpolitika nagy kihívására, miszerint hogyan zárkózhatnak fel a belső vagy helyi piacra termelő, alacsony termelékenyséű, kevésbé fejlett technológiát alkalmazó, KKV-k technológiában, tudásban és termelékenységben is a nagyvállalkozásokhoz. A KKV-k szerepe országos szinten a foglalkoztatásban meghatározó, lényegesen nagyobb, mint az exportban vagy a hozzáadott érték termelésében. Ezáltal az EU2020 Stratégia szerint szükséges a KKV-k növekedési potenciáljának javítása, az erőforrás-hiányos KKV-k fókuszált, differenciált fejlesztése. Ezzel összhangban a HFS a **térség belső erőforrásaira alapozott helyi gazdaságfejlesztéssel**, az innovatív versenyképes gazdaság és agrárium megteremtésével, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítésével hozzájárul a gazdasági szereplők versenyképességének javításához. A HFS értelmében a versenyképesség javításához nélkülözhetetlen a vállalkozások innovációs potenciáljának erősítése, valamint energia-, erőforrás-, költséghatékonyságának, termelékenységének javítása, működési feltételeik javulása, együttműködési készségük és -képességük erősítése is. A HFS mezőgazdasági mikro-vállalkozások és élelmiszer-feldolgozó mikro-vállalkozások indulását, valamint nem mezőgazdasági mikro-vállalkozások fejlesztését támogatja elsődlegesen.

A HFS az EU2020 Stratégia céljainak megvalósításához a 9. tematikus célkitűzésen keresztül is hozzájárul. Az EU2020 Stratégia értelmében csökkenteni kell a szegénységben, társadalmi kirekesztettségben élők számát, meg kell akadályozni a szegénység újratermelődését és javítani kell a közszolgáltatások, társadalmi-gazdasági javak egyenlő esélyű hozzáférésén, erősíteni kell a társadalmi összetartozást. **A helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése célkitűzés** a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségének megteremtésére, a helyi összefogást erősítő akciók, valamint a helyi társadalom életét nagyban befolyásoló civil szervezetek tevékenységének fejlesztésére irányul, mely egyidejűleg hozzájárul a társadalmi befogadás előmozdításához és a szegénység elleni küzdelemhez.

A HACs területén a gyermekek a legveszélyeztetettebbek a szegénységgel szemben, illetve a fiatalok és a tartós munkanélküliek a szegénységben élők további meghatározó csoportjai. A HFS a hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok és munkanélküliek társadalmi integrációjának, felzárkóztatásának elősegítésére foglalkoztató programok szervezését támogatja, a gyermekek életre és munkára nevelése, a munkanélküliek munka világába való integrálása céljából. A gyerekek szegénységét korai és sokrétű beavatkozásokkal lehet eredményesen megelőzni, a problémákat enyhítheti a családbarát, közösségi érzést erősítő társadalmi légkör, a közösségfejlesztés.

A vidéki szegénység csökkentésében a mezőgazdaságnak is jelentős szerepe van a megfelelő személyes humán szolgáltatások összekapcsolásával, mint például képzés és alapvető készségek fejlesztése. A szegénység kezelésében szintén szerepet kaphatnak az önellátási képesség erősítése szolgáló gazdálkodási modellek fejlesztése, amelyek egy további fejlődési szakaszban önfoglalkoztató, illetve piacképes vállalkozásokká válhatnak.

A HACs közös tudásra és forrásokra alapozott partnerséget ösztönző, valamint projektgeneráló és hálózatépítő tevékenysége révén a javul a helyi szereplők együttműködési készsége, a vállalkozási kedv és innovációs képesség nő, ezáltal a vállalkozások versenyképessége és munkahelyteremtő képessége javul, megindul az alternatív kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek elterjedése, az alternatív foglalkoztatási módok elterjedése, ezáltal a vidéki életminőségi javul, társadalmi kohézió is erősödik.

A kiválasztási eljárásban alkalmazandó kritériumok biztosítják, hogy valóban azok a projektek kapnak támogatást, amelyek hozzájárulnak a stratégia céljainak megvalósulásához. Olyan projektek kerülhetnek kiválasztásra, melyek közvetlenül szolgálják a vidéki gazdaság fejlődését, gazdaság és közösségfejlesztő hatással bírnak, ösztönzik a partnerséget, együttműködést generálnak, közvetlenül hozzájárulnak a térség helyi sajátosságainak, az identitás formálásához.

Ebben a fejezetben foglalják össze, hogyan járul hozzá a HFS az EU2020 stratégiához, a Partnerségi Megállapodáshoz (a továbbiakban PM) és a Vidékfejlesztési Program (a továbbiakban VP) céljaihoz. A felsorolt dokumentumok céljai közül emeljük ki azt (vagy azokat), amely(ek)hez a HFS leginkább hozzájárul és röviden mutassák be a kiválasztott cél(ok) és a HFS céljai és intézkedéseinek az összhangját. Ezen kívül ismertessék, hogyan segíti a HFS megvalósítása alatt tervezett projektgeneráló/animáló tevékenység és a fejlesztések kiválasztásának folyamata, szempontrendszere a kiválasztott cél(ok) (mármint az EU2020, a PM és a VP céljai) megvalósulását.

Abban az esetben, ha a HACS a LEADER intézkedéseken kívüli források bevonását is tervezi, ezek illeszkedéseire nem kell külön kitérni, hiszen a későbbi pályázati felhívásoknak való megfelelés garantálni fogja az EU2020-hoz, a Partnerségi Megállapodáshoz és a finanszírozó OP céljaihoz való illeszkedést.

2. A stratégia elkészítésének módja, az érintettek bevonásának folyamata

A Helyi Fejlesztési Stratégia tervezésének első lépéseként az egyesület elnöksége a 2015. október 19-én megtartott ülésén felállította a Tervezést Koordináló Csoportot (továbbiakban: TKCS), amely a munkaszervezet munkatársaiból tevődik össze. A munkaszervezet fogta össze a teljes stratégiaalkészítési folyamatot az adatgyűjtéstől egészen a végleges HFS összeállításáig. A munkaszervezet, mint TKCS a tervezés során kiemelt fontossággal kezelte a nyilvánossággal kapcsolatos feladatokat, azok végrehajtását. Ebben együttműködő partnerek voltak a települési önkormányzatok, a HACS tagsága, akik segítettek az információkat eljuttatni az érintettekhez.

A Kolon Menti Leader HACS a Stratégia előkészítési és elkészítési folyamatának nyilvánosságát a teljes tervezési időszak során végig biztosította. A lakosság a weboldalon folyamatosan közzétett hírekből, anyagokból informálódhatott, továbbá számos eseményen vehettek részt, úgymint fórumok, konzultációk, műhelymunkák, emellett személyes konzultációra is volt lehetőség.

2015. szeptember 28-tól biztosította a HACS az internetes nyilvánosságot honlapján, a www.dunamellekleader.hu oldalon keresztül. A honlap főoldalán a „Helyi Fejlesztési Stratégia” menüpont alatt külön almenüben érhető el a tervezéshez kapcsolódó információk és dokumentumok. Ebbe az almenübe kerültek folyamatosan frissítésre a tervezéssel kapcsolatos legfontosabb hírek, események, a tervezési folyamat aktuális állásáról szóló tájékoztatók, munkaanyagok, a tervezett TKCS ülések és fórumok időpontjai, valamint azok dokumentációi. A HACS a tervezés során biztosította a munkaanyagok véleményezési, valamint a tervezéshez valós csatlakozás lehetőségét a lakosság körében. Az Irányító Hatóság elé felterjesztett végleges HFS dokumentum elérhető a honlapon is.

A TKCS több alkalommal ülésezett a tervezési időszaka alatt, melynek ülései a honlapon meghirdetésre kerültek. Az ülések nyilvánosak voltak, a lakosság részvételének szabad biztosítása érdekében. A TKCS a feladatok ellátását a *tagtelepülések képviselőivel való közös ülések, műhelymunkák* keretein belül,

illetve folyamatos tájékoztatása mellett végezte. Azonban a helyi szereplők közül nem érkezett igény a tervezésben, illetve a tervezési csoportban való részvételre.

A munkaszervezet vezetője a *személyes konzultáció* lehetőségét a munkaszervezet ügyfélfogadási idejében, a felülvizsgálat teljes időtartama alatt lehetővé tette és erre az Egyesület honlapján is felhívta az érdeklődők figyelmét.

A HACS 2015. év második felében lezajlott nagymértékű területi átalakulása végett a munkaszervezet célszerűnek tartotta, hogy a területéhez tartozó 9 településnek olyan *fórumokat és konzultációkat* tartson, amelyek által még jobban megismerhetik a települések helyzetét, fejlesztési igényeit. A korábbi évek tapasztalata alapján (nem volt túl célra vezető az a megoldás, ha egy központi helyen tartottak fórumot, mert mindig nagyon alacsony volt az érdeklődés) a munkaszervezet úgy döntött, hogy nem egy központi helyen tart fórumokat, hanem minden egyes településen külön-külön. A TKCS felállítását követően a munka gyorsan elkezdődött. 2015. október 27. és 29. között összesen 9 fórum és konzultáció zajlott le, minden településen egy-egy, amelyre az önkormányzatok közreműködésével mind a civil, mind a gazdasági, mind a közsféra szereplői meghívást kaptak, biztosítva ezzel az ágazatköziség elvét. Az események nyilvánosak, bárki számára látogathatóak voltak. A helyi szinten, településenként megtartott összejövetelek célja volt az is, hogy a nehezen elérhető, nehezen közlekedő hátrányos helyzetű csoportok könnyedén eljuthassanak egy-egy fórumra. Valamennyi esemény lebonyolítása azonosan zajlott, a fórum részben a HFS struktúra került bemutatásra, valamint a HFS beadással kapcsolatos menetrend és határidők ismertetése történt meg. A konzultációs részben az adott település helyzetfeltárása, helyzetértékelése történt meg, mind gazdasági, mind társadalmi szempontból. Emellett a résztvevők beszámoltak a fejlesztési irányokról, elképzelésekről, amelyeket a munkaszervezet rögzített. A 9 tájékoztatón összesen 52 fő vett részt, mind egytől-egyig hasznosnak bizonyult, hiszen jól megalapozta a stratégiai célok irányát. A civil szférát a résztvevők 25 %-a, a közsférát a 40 %-a, a vállalkozói szférát pedig a 35 %-a képviselte valamennyi rendezvény alatt.

A Stratégia összeállításának másik fontos eleme a *projektötlet-gyűjtés*, amely a területi átalakulás miatt viszonylag későn kezdődött meg. 2015. szeptember 28-tól volt elérhető egyesületünk honlapján a formanyomtatvány, amelyen keresztül számos ötletet, javaslatot kaptunk a helyi szereplők fejlesztési elképzeléseiről. 2015. december 31-ig összesen 42 db projektötlet érkezett be a munkaszervezethez. A javaslattevők között legnagyobb arányban a közsféra képviseltette magát, összesen 74 %-ban. A vállalkozók javaslatainak aránya 17 %, míg a civil szféra aránya 9 %.

A stratégia tervezési folyamat legfőbb szereplője a TKCS, azaz a munkaszervezet, hiszen ő fogta össze a teljes stratégiakészítési folyamatot az adatgyűjtéstől egészen a végleges HFS összeállításáig. A TKCS a feladatok ellátását a tagtelepülések képviselőivel – összesen 10 fő – való közös munkán keresztül, illetve folyamatos tájékoztatása mellett végezte. A tagtelepülések képviselőinek egy része civil szervezetben is tölt be vezető pozíciót és a vállalkozói szférában is otthonosan mozognak. Összetételét tekintve 10 % civil, 20 % vállalkozói, illetve 70 % a közsféra képviseletében vett részt a tervezésben. Az összetételt az indokolja, hogy a közgyűlésen az elnökség illetve az ellenőrző bizottság tagjai mutattak aktivitást a tervezés iránt, így az ő általuk képviselt szervezetek vesznek részt a tervezésben is. Mivel a helyi szereplők közül nem érkezett igény a tervezésben, illetve a tervezési csoportban való részvételre, így a teljes tervezési folyamat a TKCS és a tagtelepülések képviselőinek közös munkáján alapszik. Utóbbiak legfontosabb szerepe volt a folyamatban a HFS által lefedett terület és lakosság meghatározása, az akcióterület helyzetfeltárása, a SWOT analízis kidolgozása, a fejlesztési szükségletek azonosítása, valamint az intézkedések irányának és tartalmának kidolgozása. A TKCS feladata a stratégia tervezés folyamatának teljes adminisztrációja, a nyilvánosság biztosítása, valamint a stratégia

megfogalmazása és írásba foglalása. A résztvevők általában személyes találkozók keretében, valamint elektronikus (e-mail) formában kommunikáltak egymással.

A tervezésben részt vevő közösség jelenléte jelentősen hozzájárult egy pontos, precíz stratégia kidolgozásához, hiszen a teljes illetékességi terület képviselte magát az összejöveteleken. A konzultációk és fórumok során számos építő jellegű javaslattal és ötlettel járultak hozzá a résztvevők a munkához. A javaslatok többsége a helyi közösségek érdekeit, fejlesztéseit tartotta szem előtt. Számos javaslat született a közösségi terek, területek – pl. parkok, járdák, utak, épületek – fejlesztésére, civil szervezetek eszközbeszerzéseinek támogatására, közösségi rendezvények lebonyolítására. Természetesen érkeztek javaslatok vállalkozásokat érintő fejlesztésekre is. Ezek közül is voltak kisebb és nagyobb fejlesztési javaslatok. A munkaszervezet már a javaslatok elhangzásakor tájékoztatta a résztvevőket, hogy az általuk megálmodott fejlesztés beleférhet-e a LEADER forrásba vagy sem. Valamennyi elhangzott projekt ötlet kapcsán megállapítható volt, hogy ha nem is LEADER, de valamilyen más operatív program fejlesztéséből biztosan megvalósítható lesz. A javaslatok többségét sikerült is beépíteni a stratégiába, megfelelő lehatárolással pedig számos ötlethez pályázati forrás is rendelkezhető volt.

Esemény dátuma	Esemény témája	Esemény helyszíne	Résztvevők száma
2015.10.19.	Elnökségi ülés – TKCS megválasztása	Fülöpszállás	13 fő
2015.10.27.	Konzultáció és fórum	Izsák	3 fő
2015.10.27.	Konzultáció és fórum	Orgovány	3 fő
2015.10.27.	Konzultáció és fórum	Jakabszállás	5 fő
2015.10.27.	Konzultáció és fórum	Bócsa	8 fő
2015.10.28.	Konzultáció és fórum	Ballószög	6 fő
2015.10.28.	Konzultáció és fórum	Helvécia	10 fő
2015.10.28.	Konzultáció és fórum	Fülöpháza	7 fő
2015.10.28.	Konzultáció és fórum	Ágasegyháza	4 fő
2015.10.29.	Konzultáció és fórum	Fülöpszállás	6 fő
2015.11.03	TKCS ülés 1. (feladatok szétosztása, előző események anyagainak feldolgozása, értékelése)	Izsák	4 Fő
2015.12.08.	Személyes konzultáció	Izsák	3 fő
2016.01.06.	TKCS ülés 2. (fejlesztési irányok meghatározása, intézkedések vázlatának összeállítása)	Izsák	4 fő
2016.01.13.	Műhelymunka települések képviselőivel	Izsák	11 fő
2016.01.25.	Egyeztető megbeszélés a BKKM-i HACS-ok részére a HFS tervezés és más OP-k beépíthetősége kapcsán	Kecskemét	16 fő

2016.02.01.	Egyeztető megbeszélés más OP-k kapcsán	Kecskemét	4 fő
2016.02.03.	TKCS ülés 3. (intézkedések részletes kidolgozása)	Izsák	4 fő
2016.02.17.	TKCS ülés 4. (előzetes HFS, valamint az intézkedések átnézése, pontosítása)	Izsák	4 fő
...			

A helyi tervezési folyamatban biztosítani kell a széles nyilvánosság információhoz való hozzájutását a kommunikációban, a tervezésben pedig a nyitottság, befogadó hozzáállás és az ágazatköziség elvének érvényesülését. Ebben a fejezetben a stratégia kidolgozásába történő közösségi bevonás folyamatát kell kifejteni az alábbi kérdések mentén:

1. Milyen módon biztosított a tervezési folyamat átláthatósága (meghirdetés és tájékoztatás módja) és nyitottsága (bárki csatlakozhat)? Hogyan biztosított a párbeszéd a térség szereplőivel (információáramlás módja, gyakorisága, dokumentáltsága)?
2. A közösség bevonása érdekében végzett tevékenységek bemutatása: Milyen módon és a folyamat mely pontjain történik az érintettek megszólítása és a közös munka? Milyen eszközöket, fórumokat alkalmaznak a bevonásra és a részvétel fenntartására (pl. tervezést koordináló csoport, munkacsoportok, fórumok, fókuszcsoportok, projektgyűjtő adatlapok, kérdőívek)? Hogyan valósult meg a nehezen elérhető közösségek bevonása a tervezésbe (pl. hátrányos helyzetű csoportok, kevésbé mobil közösségek)? Hogyan valósul meg az ágazatköziség elve?
3. Kik vesznek részt a tervezésben, milyen formában és milyen feladatokat/szerepeket töltenek be a folyamatban? Indokolják az összetételt, különös tekintettel a vállalkozói és a civil szférára és a lakosságra.
4. Mit eredményezett a közösség részvétele? Milyen megállapításokkal, javaslatokkal járultak hozzá az érintettek a stratégia kialakításához? Ezek hogyan épültek be a stratégiába?
5. A közösség részvételét alátámasztó események (fórumok, műhelymunkák, fogadónapok) listája² (az esemény megnevezése, időpontja, a résztvevők létszáma, rövid összefoglalók az eseményről), egyéb dokumentumok rövid összegzése (pl. kérdőívek, projekt adatlapok).

A tervezet benyújtásakor az **addig megvalósult tevékenységeket** és a végleges stratégia elkészítéséig **tervezett folyamatokat** mutassák be. A stratégia végleges változatában a ténylegesen megvalósult eseményeket összegezzék.

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%-a, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet kedvezményezett település területén, konkrétan be kell mutatniuk a társadalmi kirekesztődéssel veszélyeztetett csoportok aktív bevonását és annak eredményét. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

² A HFS-ben listázott események dokumentumaiba (meghívó, jelenléti ív, emlékeztető, fotó) és az egyéb dokumentumok (pl. kérdőívek, projekt adatlapok) a helyszínen betekintést kell biztosítani.

3. A Helyi Fejlesztési Stratégia által lefedett terület és lakosság meghatározása

A HACS tervezési területe 9 települést fed le, ezen települések a Dél-alföldi régióban, Bács-Kiskun megyében találhatóak a Kecskeméti, valamint a Kiskőrösi járás területén. A települések közül 1 város, 2 nagyközség és 6 község jogállású. A legkisebb lélekszámmal rendelkező település Fülöpháza 845 fővel, a HACS területén az egyetlen település, melynek lakosságszáma nem éri el az 1000 főt. A legnagyobb lakosságszámmal pedig az egyetlen városi rangú település Izsák rendelkezik, 5655 fővel (2014).

A HACS állandó népességének több mint 15%-a él a 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet (továbbiakban: KR) alapján kedvezményezett járás területén. A Kiskőrösi járáshoz tartozó települések, Bócsa, Fülöpszállás, valamint Izsák élveznek kedvezményezetti besorolást. A kecskeméti járáshoz tartozó települések Ágasegyháza, Ballószög, Fülöpháza, Helvécia, Jakabszállás, Orgovány.

A HACS által lefedett terület lakosság száma 26.122 fő, a háztartások száma 11.963, a terület nagysága pedig 666,5 km² (2014). A HACS területén lévő települések közül valamennyi teljes joggal és területtel részt vehet a HFS előkészítésében, valamint a LEADER forrásból támogatott projektek kiválasztásában.

A HACS területi méretéből adódóan valamennyi település közel helyezkedik el a megyeszékhelyhez. A térség szempontjából kiemelt jelentőségű az M5-ös autópálya közelsége, valamint az 52-es és az 54-es számú főútvonal, mely szinte közrefogja a HACS területét. A jó megközelíthetőség és elhelyezkedés a térség életében kulcsfontosságú.

A HACS területi lehatárolását nemcsak a földrajzi összefüggőség, hanem a hasonló gazdasági helyzetben lévő szomszédos települések egybetömörülése eredményezte. Továbbá a HACS olyan településekből alakult meg, melyek környezeti, társadalmi és kulturális vonatkozásban is homogén egységet alkotnak. Tehát a megközelítőleg azonos fejlettségi szinten álló települések megfelelő alapot képeznek a közös munkára, együtt gondolkodásra, hisz a társult települések hasonló problémákra keresnek megoldásokat.

A tervezési terület a Homokhátság és Kiskunság tájaira terjed ki, tájképe rendkívül változatos, hiszen több országosan védett jelentőségű terület és annak természeti kincsei a tájkép meghatározó alkotóeleme. Az 1975-ben alapított Kiskunsági Nemzeti Park meghatározó szereplője a térségnek, hiszen valamennyi településen jelentős területeken rendelkezik tulajdonjoggal, mely területek alapvetően meghatározzák a HACS tájképét. A környék legnagyobb édesvízi mocsara az izsáki Kolontó, mely 2962 hektár területen helyezkedik el. Bócsa-Bugac buckavilága és pusztái a nemzeti park legnagyobb és legösszetettebb területe. Területén homok puszták, buckák, szikes tavak, mocsarak váltakoznak. A térség kedvelt kirándulóhelye a fülöpházi mozgóbuckák, mely jelenleg is szinte érintetlen állapotban, 1992 hektáron terül el. A gazdag természeti örökségek kapcsán több település bír jelentős turisztikai potenciállal.

A HACS területén az országos szinten jelenlévő társadalmi folyamatok figyelhetők meg, mint elöregedés, népességfogyás és elvándorlás, emellett a munkanélküliség is állandó probléma. A lakosságszámban a 2000-es évektől kezdve a 2010-ig enyhe emelkedés volt megfigyelhető, de a 2010-es évtől folyamatosan csökken a HACS területén élők száma. A csökkenő tendencia a lakosság természetes fogyásának köszönhető, melyet nem tud ellensúlyozni a HACS területére letelepedni kívánó családok, munkavállalók száma. A 9 település közül Ballószög és Helvécia lakosságszáma a 2000-es évektől folyamatosan emelkedik, ez leginkább a dinamikus fejlődő megyeszékhelynek, Kecskemét

közelségének köszönhető, ugyanis sok fiatal család telepedik le és tervezi az életét ezen településeken. A legnagyobb mértékben Fülöpszálláson (15%), valamint Izsákon (10%) és Fülöpházán (10%) csökkent a lakosság száma, ez Bács-Kiskun megye átlagától is nagyobb mértékű csökkenés, mely leginkább a természetes fogyásnak köszönhető. Ágasegyháza, Bócsa, Jakabszállás és Orgovány esetében az elmúlt évtizedet figyelembe véve a lakosság szám, ha kismértékben is, de csökkent. Ha az öregedési mutatókat vizsgáljuk a HACS területén, akkor elmondható, hogy a megyei és az országos átlagtól alacsonyabb a 60 év felettiek aránya, valamint magasabb a 14 évesnél fiatalabb aránya teljes lakossághoz képest. A pozitív mutató legnagyobb részt Ballószög és Helvécia településeknek köszönhető, hiszen ezen településeken magasabb a fiatalok aránya.

Az „kultúrtáj” kialakulásban egyaránt szerepe volt a természeti és az emberi tényezőknek. A mezőgazdaságnak meghatározó hagyománya van a HACS területén, szerepe ma is kulcsfontosságú a települések megélhetésében. Valamennyi településen a mezőgazdaság a meghatározó ágazat, annak ellenére, hogy egyes településeken magas munkavállalói létszámot foglalkoztató ipari nagyvállalkozások is jelen vannak és szerepük meghatározó a térségben (Helvécia, Bócsa, Jakabszállás). Közös jellemző, hogy a földterületek alacsony aranykorona értékűnek, ennek ellenére a gazdálkodók elhivatottságának köszönhetően kihasználtságuk kiváló. A homokos talaj jellemzően kertészeti kultúra növényeinek termesztésére alkalmas. A térségben a mezőgazdasági ágazaton belül az állattenyésztés is meghatározó szerepet tölt be. A gyenge minőségű, kertészeti- vagy gabonanövény termesztésére alkalmatlan szikes területeken legelőket alakítottak ki és jellemzően szarvasmarhatartással foglalkoznak, mely alapvetően hozzátartozik a térség tájképéhez. Bócsán a szárnyas, ezen belül a kacs- és libatenyésztés a meghatározó.

A vállalkozások száma a HACS területén habár meghaladja a megyei átlagot, azonban jövedelemtermelő képességük attól elmarad, hisz tőkeszegénységgel küzdenek, innovációs képességük gyenge, a vállalkozók között az új típusú, innovatív együttműködésre, összefogásra ritkán akad példa.

A települési önkormányzatok a HACS megalakulása előtt is már több projektet valósítottak meg közös együttműködésben. Ez leginkább annak köszönhető, hogy a települések történelmileg, környezeti adottságokat tekintve is hasonló sorsú települések. Így Izsák, Ágasegyháza, Orgovány települések a szennyvízhálózatok központosítása előtt közösen működtettek Izsák központtal szennyvízelvezető- és tisztító telepet. Ballószög, Helvécia, Jakabszállás és Orgovány 2005 óta tartanak fent helvéciai központtal egy mikrotérségi szociális szolgáltató központot, melynek feladata családsegítő szolgálat, gyermekjóléti szolgálat nyújtása, valamint idősek nappali ellátása, házi segítségnyújtást támogató szolgálat és szociális étkeztetés.

A hulladékok kezelése regionális szinten megoldandó feladattá vált. A hulladékgazdálkodással foglalkozó Izsák-Kom Kft. a HACS területének 7 településéről szállítja el a keletkező lakossági hulladékot (Ágasegyháza, Ballószög, Fülöpháza, Fülöpszállás, Jakabszállás, Izsák, Orgovány) a város határába található hulladéklerakóhoz.

A szőlőtermesztő gazdák az érdekeik hatékonyabb érvényesítése érdekében Izsák és Helvécia környékén szövetkezetet hoztak létre, helvéciai központtal, mely jelenleg 450 tagot számlál.

A HACS székhelye Izsákon található, mely a térség szolgáltatói központjává nőtte ki magát. A településen Kormányablak működik, ahol az ügyfelek 423 különféle ügyet intézhetnek, így a HACS településein élők itt intézhetik egy helyen hivatalos ügyeiket.

A HACS területéhez tartozó településeken nem élnek jelentős számban nemzetiségi kisebbségek. A térség közös identitását azonban alapjaiban határozza meg az Arany Sárfehér szőlőfajtahoz való kötődés, termesztésének hagyománya, mely révén az Izsák környéki szervezetek (polgárőrök, borrendek, szövetkezek) e Hungarikum fajta után kapták elnevezésüket.

A térség kiterjedt tanyavilággal rendelkezik, mely szintén a terület egyedi sajátosságai közé sorolható. Ezen tanyavilágok fejlettségi szintje azonban eltér egymástól. Kecskemét közvetlen közelében lévő településeken, Ballószögön és Helvécian a tanyák közművesítettek, míg Fülöpháza térségében jellemző az önfenntartó, szinte a civilizációtól elzárt tanyasi életforma.

A HACS településeiről, önkormányzatairól elmondható, hogy a természeti adottságuk, a kulturális értékeik egyezősége miatt egyes területeken szoros gazdasági kapcsolatok alakultak ki a vállalkozások között is.

Összességében megállapítható, hogy a HACS területi lehatárolását a hasonló paraméterekkel rendelkező települések egybetömörülése eredményezte. A HACS területe elég nagy ahhoz, hogy elegendő kritikus tömeget biztosítson a rendelkezésre álló gazdasági, humán és pénzügyi erőforrások vonatkozásában egy életképes fejlesztési stratégia megvalósításához, ugyanakkor elég kicsi ahhoz, hogy lehetővé tegye a helyi interakciókat. Az alacsony szinergia-hatás miatt a fejlesztések korábban nem voltak komoly kihatással a térségre, az alulról építkező helyi erőforrás-hasznosítás elszigetelten volt jelen, ezáltal nem érvényesült megfelelően. Ezt kiküszöbölendő, kiemelten fontos a helyi közösségek megerősítése, a helyi partnerségek létrehozása és a katalizátor-hatással rendelkező, egymást erősítő innovatív projektek ösztönzése.

A HACS rendelkezik mindazon a gazdasági, környezeti és társadalmi adottságokkal, melyek jó alapot biztosítanak a térség közös fejlődési irányainak meghatározásához, a fejlesztési célok megvalósításához, ezáltal a helyi szereplők közös munkájához, gondolkodásához.

A HACS területe elég kicsi ahhoz, hogy átlátható és kezelhető legyen, ezáltal lehetővé téve az ügyfelekkel való személyes kapcsolattartást. Az izsáki székhellyel működő munkaszervezeti iroda elérhető távolságban van valamennyi településről, ezáltal a központi iroda fenntartása elégséges, nincs szükség ügyfélszolgálati pontok kihelyezésére. Tehát a tervezési terület léptéke és a HACS szervezeti egységének felépítése összhangban van, lehetővé teszi a helyi szintű személyes interakciókat, az összetartás és közös térségi identitás érvényesülését.

Adják meg az akcióterület állandó lakosainak összesített számát. A támogatásra jogosult lakónépesség számát a HFS tervezés TEIR modulja tartalmazza. Az alkalmazás a TeIR szakrendszer főoldalán (<https://www.teir.hu>) a NYILVÁNOS ALKALMAZÁSOK között található „HFS tervezését támogató alkalmazás” ikonra/hivatkozásra történő kattintással indítható. Az alkalmazás felhasználói kézikönyvét jelen útmutatóhoz mellékeljük. A jogosult népesség számát az adott HACS majd egy tetszőleges mutató kiválasztását követően megjelenő térkép alatti összesítő adatok tartalmazzák.

Összegezzék a területi lehatárolást az alábbi szempontok mentén:

1. földrajzi, társadalmi, gazdasági koherencia/homogenitás, közös jellemzők;
2. korábbi együttműködések, megvalósult közös projektek;
3. az erőforrások kritikus tömegének rendelkezésre állása a stratégia céljainak megvalósításához;
4. személyes kapcsolattartást, segítségnyújtást, részvételt lehetővé tevő helyi karakter.

4. Az akcióterület fejlesztési szükségleteinek és lehetőségeinek elemzése

4.1 Helyzetfeltárás

1. **Térszerkezeti adottságok** (pl. nagyváros közelsége, potenciális fejlesztési centrumok, aprófalvak, elérhetőség);

A HACS tervezési területe 9 települést fed le, ezen települések a Dél-alföldi régióban, Bács-Kiskun megyében találhatóak a Kecskeméti, valamint a Kiskőrösi járás területén. A települések közül 1 város, 2 nagyközség és 6 község jogállású. A HACS által lefedett terület lakosság száma 26.122 fő, a háztartások száma 11.963, a terület nagysága pedig 666,5 km² (2014). A legkisebb lélekszámmal rendelkező település Fülöpháza 845 fővel, a HACS területén az egyetlen település, melynek lakosság száma nem éri el az 1000 főt. A legnagyobb lakosságszámmal pedig az egyetlen városi rangú település Izsák rendelkezik, 5655 fővel (2014). A tervezési területen tehát aprófalvas települések nem találhatóak.

Valamennyi település megközelíthetőség szempontjából kiváló adottságokkal rendelkezik, hiszen viszonylag közel helyezkedik el Kecskemét megyeszékhelyhez, mely egy dinamikusan fejlődő nagyváros, Bács-Kiskun megye központja, ahová az utóbbi években világ szinten is jelentős vállalkozások telepedtek le (pl. Mercedes). A térség szempontjából kiemelt jelentőségű az M5-ös autópálya közelsége, mely Budapestről délkelet felé haladva Kecskemétet, Szegedet (valamint a röszei határátkelőt) kapcsolja össze a fővárossal, valamint az 52-es és az 54-es számú főútvonal, mely szinte közrefogja a HACS területét. Jakabszállás külterületén egy repülőtér is található, melyhez teljes kiszolgálóhelyiség is tartozik. Ezen feltételek nagyon kedvezőek a települések számára, az útvonalaknak országos szinten is jelentős a forgalmuk, komoly súllyal bírnak egy-egy nagyobb vállalat, vállalkozás térségbe történő csábítása, letelepedése szempontjából. Ezek az adottságok alapjaiban határozzák meg a HACS településeinek gazdasági, társadalmi, valamint szociális helyzetét.

A térségre jellemző a tanyasi életforma, a HACS valamennyi települése kiterjedt tanyavilággal rendelkezik. Ezen tanyás térségek fejlettségi szintje jelentősen eltér egymástól, Helvécia térségében fejlett, közművesített telkeken, koncentráltan helyezkednek el a tanyabirtokok, míg Fülöpháza térségben inkább önfenntartó, nagyon szegény körülmények között élnek a tanyasi emberek teljesen szétszórtan. Általánosságban elmondható a HACS településeinek önkormányzatairól, hogy jelentős anyagi forrásokat szükséges mozgósítaniuk, hogy a tanyavilág földútjai megfelelő állapotúak legyenek, ezáltal a tanyák megközelíthetősége garantálva legyen.

A KR alapján kedvezményezett járashoz tartozó települések elérhetőségüket tekintve nincsenek kiszolgáltatott helyzetben, hiszen Bócsa az 54-es számú, Fülöpszállás, valamint Izsák az 52-es számú főútvonal mentén helyezkedik el. Az viszont elmondható, hogy az itt élők jelentős hányada nem kielégítő módon fér hozzá az alapszolgáltatásokhoz, hiszen korlátozottak a rekreációs és kulturális szolgáltatások, mely további társadalmi folyamatokat generálhat (pl. elvándorlás). Az infrastruktúra elérhetőségének és színvonalának szempontjából ezen települések tanyái vannak a legrosszabb helyzetben. Bócsán a külterületen élők aránya a teljes lakosság 45%-a, a külterületi utak pedig rossz állapotúak.

A megközelíthetőség szempontjából Orgovány hátrányos helyzetűnek tekinthető annak ellenére, hogy kecskeméti járáshoz tartozása révén nem tartozik a KR alapján kedvezményezett járáshoz. A község az egyetlen olyan település a megyében, ahova se a mentők, se a tűzoltók nem érkeznek meg 15 percen belül. Ezáltal a településen élők fokozottan ki vannak téve az elszigeteltség és kirekesztődés veszélyének.

A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében indokolt fokozott figyelmet fordítani a KR alapján kedvezményezett településekre. Hangsúlyos a leszakadó települések versenyképességének erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, továbbá a helyi közösségek felkészítése a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység megakadályozása végett.

A tanyavilág létezése szempontjából a legnagyobb veszélyt az elvándorlás jelenti. Ennek elkerülésére összetett intézkedések szükségesek, melyek kiterjednek az infrastruktúra fejlesztésére, a gazdálkodási körülmények fejlesztésére, gazdasági diverzifikációra, a megközelíthetőség és közbiztonság javítására.

2. Környezeti adottságok (pl. természeti erőforrások/értékek, táji értékek, termőhelyi és vízgazdálkodási adottságok, épített környezet értékei, környezeti problémák);

A tervezési terület a Homokhátság és Kiskunság tájaira terjed ki, tájképe rendkívül változatos, hiszen több országosan védett jelentőségű terület és annak természeti kincsei a tájkép meghatározó alkotóeleme.

Az 1975-ben alapított Kiskunsági Nemzeti Park meghatározó szereplője a térségnek, hiszen valamennyi településen jelentős területeken rendelkezik tulajdonjoggal, mely területek alapvetően meghatározzák a HACS tájképét.

A környék legnagyobb édesvízi mocsara az izsáki Kolon-tó, mely 2962 hektár területen helyezkedik el. A Kolon-tó a feltöltődés előrehaladott állapotában lévő tó, azaz a nyílt víz fokozatosan eltűnik, benövényesedik és végül szárazulattá alakul. A tó nyugati oldalán emelkedő magasabb homokbucka, a Bikatorok 126 m magasságú. Az Aqua Colun és a Poszáta tanösvények, valamint az ezekhez kapcsolódó kilátók, megfigyelőhelyek lehetőséget adnak a tó élővilágának alaposabb megismerésére. Bócsa-Bugac buckavilága és pusztái a nemzeti park legnagyobb és legösszetettebb területe. Területén homok puszták, buckák, szikes tavak, mocsarak váltakoznak. Egy helyben megtalálhatók itt a Kiskunság természeti kincsei, a homokbuckák, a homoki természetes növénytársulások: csombósok, turjánosok, vadvirágos rétek, nádasok, szikes tavak, természetes erdőtípusok és a nevezetes homokpuszta. Egyedülálló természeti kincse az ősbörökás, melyet sajnos az elmúlt év nyári erdőtüze 90%-ban elpusztított.

A térség kedvelt kirándulóhelye a Fülöpházi mozgóbuckák, mely jelenleg is szinte érintetlen állapotban, 1992 hektáron terül el. A folyóvízi feltöltődés után a Duna elhagyta a területét és a szél által mozgatott homoküledék felhalmozódása indult meg. Itt van a Naprózsa Erdei Iskola, mely már több évtizede a környezeti nevelést szolgálja. Az iskola mellett levő erdei tornapálya, és a Báránypirosító tanösvény a kirándulóknak is készült. A buckák között, lovas tanyák közelében vezet az országos Piros sáv turistajelzés, amely a Homokhátság összes védett területén végighalad.

A tiszta környezet és az érintetlen természet a turisták, természetjárók számára olyan látnivalókat, értékeket és lehetőségeket tartogat, melyek összehangolt fejlesztése, marketing tevékenység végzésével komoly potenciállal bír a helyi turizmus fellendítésére, akár önálló, akár kiegészítő programként.

Országos szinten a Dél-Alföldön legnagyobb arányú a mezőgazdasági területek aránya, ezáltal a HACS területén is meghatározó szerepet tölt be a mezőgazdaság annak ellenére, hogy az ország teljes gazdaságából való részesedése egyre csökken. A vidéki életforma részeként jelenlévő mezőgazdasági földhasználat elterjedése a termelés kedvező adottságaira, a termelési hagyományokra, a mezőgazdasági hasznosítású területek nagy arányára és a kedvező éghajlati viszonyokra vezethető vissza. Ezen túlmenően a mezőgazdasági tevékenység néhol a megélhetés egyetlen forrása, így a HACS területén annak szerepe felértékelődik.

Az ökológia nem elterjedt a HACS területén, habár országos viszonylatban az elmúlt években gyors ütemben növekedett, azonban a hazai kereslet ezzel nem tudott lépést tartani.

A mezőgazdaság környezetterhelése a termesztés koncentráltságának és intenzitásának csökkenése, valamint a környezetkárosító tényezők mérséklése miatt nem számottevő. Veszélyt inkább a termelés szétaprózottsága, a szaktudás hiánya és a környezetvédelmi szempontokat figyelmen kívül hagyó agrotechnikai beavatkozások jelentenek. Néhol megfigyelhető a környezeti erőforrások túlzott használata, a környezettudatos gazdálkodás hiánya is.

Mivel a HACS területe a Duna-Tisza közti Homokhátságon terül el, magas napsütéses órák száma, mely kedvez a termelésnek, azonban a túlzott globális felmelegedés és az ezzel járó egyre szélsőségesebb időjárás problémája a tervezési területet is érinti. A termelők jellemzően kisbirtokokon gazdálkodnak, az öntözött területek nagysága elenyésző, ennek köszönhetően ki vannak téve a globális felmelegedés hozományaként egyre gyakrabban jelentkező hosszú forró nyár veszélyeinek. Ezáltal a vízmegtartó kapacitás növelése elsődleges feladat.

Mivel a térség területének nagy része környezetileg kiemelt érzékenységgű, a jövőben elsődleges szempontként kell kezelni az ökológiai gazdálkodási formákat és a környezettudatosságot. A környezetvédelmi szempontok az energiahatékonyság mellett a megújuló energiaforrások arányának növelését is megkövetelnék.

Bócsán, valamint Fülöpházán nincs kiépített szennyvízcsatorna-hálózat, mely következményeként elszaporodtak a szikkasztásos szennyvízagnák.

A KR alapján kedvezményezett településeken, Bócsán, Fülöpszálláson és Izsákon a védett természeti értékek és a vizes élőhelyek védelme kiemelkedő jelentőségű. Továbbá Bócsa infrastrukturális szempontból elmaradott településnek számít, hiszen nincs kiépített szennyvízhálózat. Az állattartó telepek trágyatároló miatti nitrátszennyezés szintén megoldandó probléma.

A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében környezeti szempontból hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani a KR alapján kedvezményezett településekre. Környezetileg fontos feladat a védett területekkel, a vizes élőhelyekkel, a sérülékeny vízbázisokkal közvetlenül határos települések kommunális hulladék-elhelyezésének, szennyvíz-elvezetésének, ártalmatlanításának megoldása a társadalmi kirekesztettség és az újratemelődő szegénység megakadályozása végett.

3. Kulturális erőforrások: *(pl. hagyományok, kulturális örökség, humán erőforrás, tudás, a lokálitáson túlmutató turisztikai attrakcióvá fejlesztett adottságok);*

A települések nem csak környezeti adottságokat tekintve rendelkeznek hasonló kvalitásokkal, hanem a kultúra területén is. A HACS területén a sajátos vidéki épített örökség nem jelentős, országos vagy helyi szinten védett várak, kastélyok, régészeti emlékek, történelmi kúriák csak elvétve találhatók.

„Bagolyvár” műemléki védettségű, Székely Ödön által tervezett romantikus, lovagvárat idéző épület, mely a népnyelv alapján kapta nevét. Weber Ede, svájci származású földbirtokos, 1905-ben építtette a Triseszt mellett álló Miremáre kastély mintájára. Eredendően lakóházként funkcionált alatta hatalmas pincével, valamint présházzal. Napjainkban borászati központként hasznosították tovább, azonban teljes romlása figyelhető meg.

A Kecskeméttől 8 km-re levő Géro Udvar, Géro György fafaragó népi iparművész hagyatéka. Létrehozásával a művész célja az volt, hogy csokorba szedje Kecskemét és környéke, valamint az Alföld népi kultúráját. A térség szimbóluma, a Géro Udvar egy olyan közügyet szolgáló magánkezdeményezés, amely méltán érdemelné ki a puszta régió állami, üzleti, non-profit és magán szervezetei és szerveződései figyelmét és támogatását.

Izsákon ma az ország egyetlen pálinka múzeuma található. Az Izsáki Pálinkamúzeumban bemutatják a magyar pálinkafőzés hagyományait. Több mint 1000 kiállítási tárgy meséli el ezen ősi magyar mesterség történetét. Az ezen a helyen 1922-ben alapított pálinkafőzde berendezéseit csaknem eredeti állapotukban tekinthetik meg. A főzéshez használt eszközökön túl régi okmányokat, számlákat, korabeli logisztikai és értékesítési eszközöket, régi pálinkafőzőket és a gyümölcsstermesztéshez kapcsolódó szerszámokat is szemügyre vehet a látogató, csakúgy, mint hajdani címkéket, üvegeket.

A Jakabszállás külterületén a Kiskunsági Nemzeti Park BUGAC-Orgoványi Rétek-Bogárzó háromszögében az 54-es főút mellett található Magyarország öko-központja, a Magyar kert. Magyarország domborzati és vízrajzi 1:1000 méretarányú makettje, 93.000 négyzetméteren 3200 db növénygyűjteményes kertje, integrált kalandpark egyedülálló élményt nyújt, alkotóművészi találkozóhely, egy igazi öko-kikapcsolódás.

A térségre jellemző a tanyasi életforma, melynek fenntartása és fejlesztése elsősorban tájképi értékük szempontjából szükséges, hiszen a tanyavilág az ország kulturális örökségének részét képezi. A római katolikus és református egyháznak egyaránt 9-9 temploma található a HACS területén, ezen építmények a települések ékkövének számítanak. A HACS valamennyi településének közparkjai, közterületei rendezettek.

Kiemelten fontos a helyi kultúra tárgyi emlékeinek és a szellemi örökség megóvásának érdekében a kulturális értékek fennmaradásának biztosítása, a helyi gyűjtemények fejlesztése, a társadalom műveltségi szintjének emelése. A történelmi és kulturális értékek korszerű bemutatására alkalmas közösségi terek kialakítása általános vidékfejlesztési jelentőséggel bír. A HACS területén, Bócsán található tájház, amely helytörténeti gyűjteményként funkcionál, valamint egy Hungarikum és civil ház, ahol a földszint nagyobb rendezvények lebonyolítására is alkalmas, míg az emeleti szinten található a térségi hungarikum gyűjtemény és a közösségek számára egy találkozási hely került kialakításra. Valamennyi településen működik művelődési ház, 4 település IKSZT címbirtokos: Ágasegyháza, Fülöpszállás, Helvécia, Orgovány.

A térség közös identitását alapjaiban határozza meg az Arany Sárfehér szőlőfajta-hoz való kötődés, termesztésének hagyománya. A településeken őrzik a hagyományokat, helyi néptáncgyesületek, népdalkörök rendszeren fellépői a települési rendezvényeknek. . Az HACS területén a legnépszerűbb és legtöbb látogatót vonzó rendezvény az Izsákon már több mint 70 éve megrendezésre kerülő Sárfehér Napok, mely mára már nemzetközi rendezvénné nőtte ki magát. A rendezvény 3 napján a városba látogató érdeklődőknek lehetőségük van termény-, a termék, a képzőművészeti kiállításokon, a kézműves vásáron részt venni, valamint a borutcát végigjárni.

Valamennyi településen komoly hagyománya van a lótarásnak, lovassportnak és a hozzájuk kapcsolódó rendezvényeknek (pl. Lovas napok, Fogathajtó versenyek). Izsák a magyar lovassport egyik központjának számít, a városban rendeztek már európa-bajnoki, valamint világbajnoki fogathajtó versenyeket is

Valamennyi településen megemlékezéseket, kisebb rendezvényeket tartanak a nagy állami ünnepekhez kapcsolódva (március 15., augusztus 20., október 23.) Ezekon túlmenően Lovas napok, Fogathajtó versenyeket szerveznek Izsákon, Orgoványon, Fülöpházán, Fülöpszálláson, Ballószögön, Jakabszálláson. A legtöbb településen az őszi betakarításhoz kapcsolódva Szüreti mulatságokat tartanak, ezen települések: Bócsa, Helvécia, Fülöpháza, Ballószög. A HACS területén még fontos rendezvény a bócsai Liba és kacsafesztivál, a szintén Bócsán megrendezésre kerülő Böllérfesztivál, valamint a jakabszállási Jakab-napi vigasság és Falvak éjszakája.

A HACS területe gazdag természeti és táji örökségekben, azonban általánosságban elmondható, hogy állapotuk egyre romlik. A táji értékek felélesztése fontos szerepet játszik a vidéki térségek életminőségének javításában, illetve a falusi turizmus miatt is egyre fontosabb. Ezen túlmenően az adottságok turisztikai célú kihasználása nem megfelelő, a szálláshelyek és szolgáltatások fejlesztésre szorulnak, továbbá egységes kínálati csomagok kialakítása is szükséges.

A leromlott állapotban lévő, a település életében meghatározó szerepet játszó építmények turisztikai célú hasznosítása szempontjából lehetőségeket rejt magában. A természeti és kulturális értékek, a hagyományok, az épített örökség megőrzése és programszerű összehangolt fejlesztése, valamint a népi hagyományokat és tárgyi emlékeket bemutató tájházak fejlesztése alapot nyújt az életminőség növelésének, illetve a gazdaság diverzifikációjának is, az egyre inkább elterjedő turisztikai szolgáltatásnyújtás által.

4. **A társadalom állapota:** az adott terület közösségének, illetve a társadalom működését szolgáló közszolgáltatások, szerveződések helyzete (pl. demográfiai folyamatok (lélekszám, koreloszlás, vándorlási különbözet), képzettségi és jövedelmi helyzet, lakhatás, egészségügyi helyzet, depriváció és hátrányos helyzet, közszolgáltatásokhoz való hozzáférés, közbiztonsági kockázatok, társadalmi befogadás, civil szervezetek, közösségek állapota, közösségi terek, életminőség);

A HACS lakosság száma az elmúlt esztendőben csökkenő tendenciát mutat, de még mindig a 2000-es évi érték (26.068 fő) felett helyezkedik el, 2014. január 1.-i KSH adatok alapján 26.122 fő a lélekszám. A HACS területén a legkisebb lélekszámú település Fülöpháza, ahol 845 fő él.

A települések társadalmi helyzetében eltérés tapasztalható. Helvécián és Ballószögön a lakosság száma folyamatos emelkedést mutat. Ez Kecskemét közelségének köszönhető, hiszen a megyeszékhely centrumától mind a kettő település 15-20 perc autóútra található. Kecskemét egy dinamikusan fejlődő nagyváros, Bács-Kiskun megye központja, ahová az utóbbi években világ szinten is jelentős vállalkozások telepedtek le (pl. Mercedes), melyek közvetlenül vagy közvetetten több ezer új munkahelyet hoztak létre. Ennek köszönhetően rengeteg család, munkavállaló telepedett le a városban és környékén, így Ballószögön és Helvécián egyaránt. Ezeknek a folyamatoknak köszönhetően a két településen a naponta ingázók aránya messze a megyei átlag feletti. Helvécia esetében ez az arány 68,7%, Ballószögnél 77,8%, míg a megyei átlag mindössze 26% (2011.)

A többi 7 település lakosság száma az elmúlt években csökkent a 2000-es évhez viszonyítva. A lélekszámcsökkenés kisebb mértékben betudható az elvándorlásnak, de leginkább a természetesen

népességfogyásnak köszönhető, ugyanis a HACS területén a halálozások száma meghaladja az élve születések számát. A településeken az élve születések és halálozások különbözete ezer főre vetítve az elmúlt 15 évben 4,89 ezrelék csökkenést mutat, míg az elvándorlási mutató -2,31 ezrelék, tehát ezer főre vetítve az előző 15 évben átlagosan ennyivel többen vándoroltak el, mint letelepedtek. Az elvándorlás kapcsán a legtöbben a munkavállalás és a jobb megélhetési lehetőségek reményében távoznak.

Helvéción és Ballószögön a 14 év alattiak aránya jelentősen magasabb HACS és a megyei átlaghoz viszonyítva, a 60 év feletti arány pedig sokkal alacsonyabb, mint a HACS területének vagy a Bács-Kiskun megyei településeinek az átlaga. Helvéción a 14 év alattiak aránya a teljes lakossághoz viszonyítva 17,6%, míg a 60 év feletti aránya 15,1%. Ballószögön a 14 év alattiak aránya 18%, míg a 60 évesnél idősebbek aránya 16%. Ha a megyei átlagot vizsgáljuk a 14 év alattiak aránya 14%, míg a 60 évnél idősebbek aránya 24% (2011.).

Helvéciát és Ballószögöt leszámítva a HACS területén a népesség kedvezőtlen korösszetétele az előregedést jelzi. A fiatalabb nemzedék csökkenő aránya és a várható élettartam növekedése a szociális ellátórendszerben kiegyensúlyozatlanságot okoz. Az öregedési mutató - amely száz 14 évesnél fiatalabbra jutó 60 évesnél idősebb arányát mutatja – folyamatos emelkedést mutat az elmúlt 15 évben. A mutató értéke 1,38, mely a megyei (1,72) és az országos átlag (1,67) alatt helyezkedik el ugyan, de e kedvező adat Helvéción és Ballószögön lezajló folyamatoknak köszönhető. A HACS többi településen az országos és megyei átlaggal egyező az öregedési mutató.

A HACS területén felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők aránya tekintetében jelentősen elmarad a megyei és az országos átlagtól a 18 évesnél idősebb lakossághoz viszonyítva. 2001 és 2011 között a különbségek csökkentek ugyan, de a 2011-es adatok alapján még mindig a duplája az országos átlag a HACS átlagának. 2011-ben a HACS nagykorú lakosságának mindössze 9,5%-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel, míg ez az átlag a megyében 13,6%, országos szinten pedig 19% volt. A HACS területén az érettségizettek aránya folyamatosan emelkedik 2011-ben 30% felett volt a 18 évesnél idősebb lakosokhoz viszonyítva. Ez az arány még ennek ellenére is jóval elmarad a megyei (38,9%) és az országos (49%) átlaghoz viszonyítva. A HACS területén középiskola nem működik.

A munkanélküliségi ráta a megyei átlaggal megegyező, de az országos átlagtól magasabb. 2013. december 31-én az országos munkanélküliségi átlag 6,3%, míg a HACS területén ezen adat 7,2% volt. A munkanélküliség alakulását leginkább Kecskemét befolyásolja, hiszen rengeteg munkavállaló ingázik naponta a lakóhelye és a megyeszékhely között. Ezeknek a folyamatoknak köszönhetően Ballószögön és Helvéción a munkanélküliségi ráta is a megyei és az országos szint alatt van. Helvéción szakképzett és betanított munkavállalók tekintetében munkaerőhiány kezd kialakulni. A HACS területén élőkre tehát jellemző a mobilitás, a naponta ingázó munkavállalók aránya jóval az országos és megyei átlag felett helyezkedik el. Ez is mutatja, hogy a HACS településeinek a megközelíthetősége kitűnő az ország bármely pontja felé és a tömegközlekedés is kiváló a környék központjának számító Kecskemét felé. A munkanélküliek nagy része a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű emberek közül kerül ki. Ezen társadalmi réteg helyzete nehéz, iskolai végzettségük, alkalmazkodó képességük alacsony, nehezen mobilizálhatóak. A tanyán élők számára a munkaerőpiac a helyi munkalehetőségek csökkenése és az alacsony mobilitási szint miatt kevés reintegrációs lehetőséget kínál.

Ha a jövedelmi viszonyokat vizsgáljuk az HACS területén elmondható, hogy a személyi jövedelemadó fizetők száma a megyei átlagnak megfelelő, de az országos átlagot meghaladó mértékű. Az egy lakosra

eső jövedelem kapcsán a HACS területének az átlaga a megyei és az országos szintet sem éri el. 2013-ban az egy főre eső nettó jövedelem éves szinten 570.845 Ft volt a HACS területén, a megyei átlag 590.176 Ft, míg az országos 674.902 Ft. Ha a tendenciákat figyeljük a 2000-es évektől a jövedelmi szint folyamatosan a megyei és az országos átlag alatt helyezkedett el, de ahogy a megyei és az országos átlag is, a HACS területén is a jövedelem folyamatosan emelkedő szintet mutatnak.

Ha a HACS területén az elmúlt évek lakásépítési tendenciát vizsgáljuk, megállapíthatjuk, hogy megyei, valamint egyes években az országos átlagot is meghaladó mértékű volt. Ezen folyamat annak köszönhető, hogy sok új család telepedik le és tervezi a jövőjét a térségben, a jó megközelíthetőségnek és a megyeszékhely szomszédságának köszönhetően. A lakott lakásokon belül a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a megyei (15,6%) és jelentősen az országos (10,5%) átlag felett helyezkedik el (24,5%). A HACS területén 2 településtől eltekintve (Fülöpháza, Bócsa) kiépített szennyvízhálózatot üzemeltet a Bácsvíz Zrt. A közüzemi ivóvíz hálózatba bekapcsolt lakások (67,8%) aránya 2013-ban jelentősen elmaradt a megyei (87,5%) és az országos átlagtól (94,4%). 2013 év végén szélessávú internethozzáféréssel a HACS területén hozzávetőleg minden ötödik háztartás rendelkezett.

A kiváló megközelíthetőségnek köszönhetően a településeken élők a közszolgáltatás minden szintjét gyorsan elérik. A jó megközelíthetőség Orgovány esetében nem mondható el, a község az egyetlen olyan település a megyében, ahova se a mentők, se a tűzoltók nem érkeznek meg 15 percen belül. A megközelíthetőség ezen község gazdaságára is nagyon rossz hatással van, hiszen, így nagyon nehezen tud vállalkozásokat csábítani a településre.

A HACS területén az óvodai férőhelyek száma folyamatosan emelkedik az elmúlt években, a férőhelyek kihasználtsága meghaladja a megyei és az országos átlagot egyaránt. Az általános iskolás tanulók száma folyamatosan csökken a 2000-es évektől kezdődően, amely egy országosan megfigyelhető tendencia. Valamennyi településen praktizál házi orvos, de az egy házi orvosra eső lakosok száma messze meghaladja a megyei és az országos átlagot. Országosan 2013-ban egy házi orvoshoz átlagosan 1.557 fő páciens tartozott, a Bács-Kiskun megyei átlag 1.562 fő, míg a HACS területének az átlaga 1.633 fő.

A HACS területén a közbiztonság helyzete jobb, mint az országos vagy megyei átlag a statisztikák alapján. 2013-ban ezer lakosra vetített bűncselekmények száma országos szinten 3.806 db volt, a megyei átlag 3.061, míg a HACS területén ez a szám 1.841 db. Ezt az adatot a tanyákon élő lakosság nem érzékeli, hiszen ők kiszolgáltatott helyzetben, elszigetelten élnek, így potenciális célpontot jelentenek a bűnözők számára.

A civil szervezetek fontos szerepet töltenek be egy fejlett társadalom életében, olyan feladatokat vállalnak fel, melyeket sem önkormányzati szereplők, sem gazdasági szervezetek nem képesek vagy nem szándékoznak ellátni. A civil aktivitás szintje arra utal, hogy az adott terület lakossága aktívan befolyásolni kívánja saját életkörülményeinek alakulását, közvetlen környezetének fejlődését. A HACS területén a civil szervezetek, szerveződések ezer lakosra jutó aránya kevesebb, mint a megyei vagy az országos átlag. Országosan 2013-ban 1000 főre átlagosan 12,6 civil szervezet jut, Bács-Kiskun megyében ez az arány csak 9,3, addig a HACS területén ez a szám 6,3, tehát pont a fele az országos átlagnak. Ezen adat is mutatja, hogy a HACS területén kevés az alulról szerveződő, innovatív összefogás, ennek ellenére a működő szervezetek nagyon fontos szerepet töltenek be az adott település életében. Alapjaiban határozzák meg egy-egy település társadalmi, továbbá az együttélési szokásait. Kulturális programokat, családi napokat, rendezvényeket szerveznek, melynek köszönhetően a településeken és HACS területén az együttműködés, valamint az összefogás erősödik. A családi napok, valamint az

országos ünnepekhez kapcsolódó rendezvények minden település életében meghatározóak, ezeken kívül a lovas sportokhoz és a szüreti munkákhoz kapcsolódó multságok is sok embert vonzzanak. Ezen rendezvények lebonyolításában a civil szervezetek, a civil lakosság komoly feladatot vállal.

Valamennyi településen működik polgárőr egyesület, melyek segítik a helyi körzeti megbízottak munkáját. A HACS területén működnek, olyan civil szervezetek, melynek céljuk a közösségi élet fokozása, programok szervezése (Tegyünk Izsákért Egyesület, Tegyük Fülöpszállásért Egyesület, Jakabszállási Lokálpatrióták Egyesülete). A települések életében a helyi identitástudat kialakításába és megőrzésében fontos szerepük van a hagyományőrző egyesületeknek. A HACS területén működő ilyen civil szervezetek: Aranysárféher Néptánc Egyesület, a Bócsai Citerazenekar, Ballószögi Csillagvár Művészeti Alapítvány.

A helyi közelet szervezésében, a helyi kultúra ápolásában meghatározó szerepe van a közösségi összefogásnak, a civil és egyházi szervezetek közösségépítő tevékenységének.

A közösségi terek, közterületek fontos színterei a befogadást elősegítő, társadalmi aktivitást és a társadalmi kohéziót elősegítő foglalkozásoknak/programoknak. Valamennyi településen a művelődési házak, valamint szabadidő eltöltésére alkalmas terek, sporttelepek látják el ezen funkciót. A települések általános fizikai megjelenése és a közösségi terek, közterületek állapota változó, a községek esetében azonban általánosságban hanyatló képet mutat, így ezek felújítása fontos a társadalmi kohézió elősegítése érdekében. A térségek vonzerejének növelése érdekében a települések arculatát javítani kell. A településközpontok, településrészek megújítása szükséges, mely előidézheti az életszínvonal javítását, a kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák és a települések elnéptelenedésének megállítását. A lakosság alapszolgáltatásokhoz való hozzáférése rendkívül fontos a megfelelő életminőség biztosításához és a HACS gazdasági-társadalmi fejlődéséhez.

A jelenlegi tendenciák változatlansága esetén a HACS népesség korösszetételének kedvezőtlen alakulására, az aktív korú népesség létszámának csökkenésére, ezzel egyidejűleg az inaktív arányának növekedésére kell számolni.

Általánosságban elmondható, hogy a kisebb településeken kisebb arányú az aktív korú népesség, nagyobb a munkanélküliségi ráta, alacsonyabb a foglalkoztatási aránya. Az alacsony képzettségűek, idősebb munkavállalók, illetve a gyermekeiket egyedül nevelő nők, megváltozott munkaképességű emberek elhelyezkedési lehetőségei korlátozottak. Ezek a folyamatok jelentősen befolyásolják a kistelepüléseken zajló demográfiai tendenciákat, a munkaképes lakosság elvándorlását, ezáltal hozzájárulva a települések elöregedéséhez, hosszabb távon az esetleges elnéptelenedéséhez.

A hosszú idő óta munkanélküli személyek magatartását egy idő után passzivitás és kezdeményezőkétség teljes hiánya jellemzi, ezért a felmerülő foglalkoztatási lehetőségeket sem tudják kihasználni, tekintettel reménytelen helyzetükre. Ezen személyek a szociális ellátórendszerre támaszkodnak, mely további veszélyeket hordoz magában, hiszen a szülők példáját látva a fiatalabb generáció sem lesz képes a megélhetésre. Foglalkoztatási programok szükségesek, melyek elősegítik a munka világába való átmenetet.

Szükséges a tartós munkanélküliek, a gyermeküket egyedül nevelő nők, ezáltal a szegénységben élő gyermekek, valamint a fiatalok hátrányos helyzetének javítása, bevonása a társadalmi folyamatokba és a befogadás elősegítése, az esélyegyenlőség javítása, továbbá a társadalmi együttélés erősítése.

A KR alapján kedvezményezett járashoz tartozó települések társadalmi állapotukat tekintve nincsenek kiszolgáltatottabb helyzetben a HACS többi településéhez viszonyítva. Bócsán az elmúlt esztendőben

az összes középület, közintézmény felújításra került, ezáltal a település vonzó megjelenést mutat. A település gazdasága az elmúlt 10-15 évben komoly fejlődésen ment keresztül. A község lakosság száma, csak kismértékben csökkent az elmúlt 15 évben. A településen jelenleg a munkanélküliség a megyei és az országos átlag alatt helyezkedik el (4,6%).

Fülöpszállás már rosszabb helyzetben van, hiszen lakossága az elmúlt 15 évben 15%-kal csökkent. Ez a természetes népességfogyáson kívül az elvándorlásnak is köszönhető. A munkanélküliségi ráta 2012-ben 12%, 2013-ban 6,8% volt, e nagymértékű csökkenés a közmunkaprogramnak köszönhető, településen 80 fő vesz részt ezen központi programban. A munkanélküliségi adatok az országos szint felett helyezkednek el. A településen nagy munkavállalói létszámot foglalkoztató vállalkozás nem működik.

Izsák helyzete ellentmondások, hiszen a térség szolgáltatói központjává nőtte ki magát az elmúlt pár évben, melyet a 2015-ben nyílt Kormányablak tovább erősít. A munkanélküliség magas, 9,1%, a HACs területén a 2. legmagasabb mutató.

A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében társadalmi szempontból hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani a KR alapján kedvezményezett településekre. Hangsúlyos a leszakadó települések versenyképességének erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, továbbá a helyi közösségek felkészítése a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység megakadályozása végett.

- 5. A gazdaság helyzete: a gazdasági szereplők helyzetének és a gazdasági folyamatok és potenciál bemutatása (pl. foglalkoztatás szerkezete (pl. szektor, nem), munkaerő felkészültsége, munkanélküliség szerkezete (pl. kor, nem), birtokszerkezet jellemzői, főbb kereskedelmi kapcsolatok és piaci lehetőségek, finanszírozási korlátok, innovációs képesség, együttműködési képesség, vállalkozási szerkezet).**

A gazdasági szerkezet vonatkozásában a HACs területén 1 km²-re átlagosan a 1,83 vállalkozás jut, a vállalkozási sűrűség kisebb, mint az országos és megyei átlag. Jelentős különbség van a HACs területe és az országos tendencia között, hiszen a mezőgazdasági tevékenység gazdasági és társadalmi súlya jóval jelentősebb a HACs térségben, a lakosság megélhetésében – habár szerepe évről-évre csökken – még mindig döntő szerepet játszik. A vállalkozások száma a HACs területén habár meghaladja a megyei átlagot, azonban jövedelemtermelő képességük attól elmarad, hisz tőkeszegénységgel küzdenek, innovációs képességük gyenge, a vállalkozók között az új típusú, innovatív együttműködésre, összefogásra ritkán akad példa.

Tehát a HACs területéhez tartozó 9 településen a mai napig a mezőgazdaság a meghatározó ágazat. A települések a Homokhátság területén helyezkednek el, így a termőföldek alacsony aranykorona értékűek. Ennek is köszönhető, hogy jellemzően homokos talajon, a kertészeti kultúra növényeit, így szőlőt, barackot, spárgát vagy burgonyát termesztnek. Meghatározó a szőlőtermesztés, a térség leghíresebb szőlőfajtája az arany sárfehér, mely hungarikum fajta és a pezsgőkészítés kiváló alapanyaga. Ezen szőlőfajtát más országokban nem termesztik, Magyarországon is csak a Kunsági Borvidéken, Izsák környékén.

A mezőgazdaság foglalkoztatásban betöltött szerepe egyre inkább háttérbe szorul, a mezőgazdasági vállalkozások munkahelyteremtő képessége alacsony, önmagukban nem képesek a térség gazdaságának növekedését erősíteni. A földprivatizációt követően a birtokméretek összezsugorodtak, mely ezáltal nem nyújt biztonságos megélhetést a családoknak. Az kisbirtokrendszer

következményeként nehéz elérni a versenyképes gazdasági üzemméretet, a korszerű technológia és a termelési kapacitás kihasználásának lehetőségei is beszűkülnek.

Az őstermelők, valamint a mezőgazdasági vállalkozások száma csökkenő tendenciát mutat, a gazdatársadalom elöregedőben van. Ez országosan, sőt európai és világszinten is megfigyelhető tendencia, mely hosszútávon komoly problémával fenyeget az egész magyar gazdaságra tekintve. A fiatalabb generációt nem vonzza igazán a mezőgazdaság, a nagyváros közelségének is köszönhetően inkább választja a napi ingázást és biztosabb megélhetésnek gondolja, hogy egy nagy, akár multinacionális vállalatnál helyezkedjen el munkavállalóként. A HACS területén 2013. december 31-én 2175 fő rendelkezett őstermelői igazolvánnyal, mely 2012. óta folyamatosan csökken. 2011-ben a HACS területén 173 mezőgazdasági vállalkozás működött. A mezőgazdasági vállalkozások száma – meglepő módon – 2008-tól emelkedik.

Fontos a mezőgazdaság jövedelmezőségének javításán túl az alternatív jövedelmet nyújtó gazdasági diverzifikáció, illetve vállalkozásfejlesztés. A vállalkozások növekedése által az új munkahelyek létrehozása fontos eleme a gazdaságfejlesztésnek.

A HACS területén új típusú, innovatív, piacra jutást is elősegítő összefogásra ritkán akad példa, mivel az együttműködés és az összefogás gyakorlata nem alakult ki a rendszerváltást követően. E két tényezőnek köszönhetően a termelők fokozatosan ki vannak téve a nagy, tőkeerős vállalkozásoknak, akik a piaci árakat megállapítják. Biogazdálkodást vagy alternatív mezőgazdasági tevékenységet a térség gazdái csak elvétve folytatnak. Ezek hiányában a térség nem képes a meglévő mezőgazdasági potenciál megfelelő hasznosítására.

Habár az élelmiszer-előállításához szükséges helyi mezőgazdasági termékek rendelkezésre állnak, a feldolgozás mégsem jelentős a HACS területén. A gazdálkodók által megtermelt mezőgazdasági termékek felvásárlóknak, feldolgozóknak kerülnek értékesítésre, akár megyén kívülre is. Akadnak olyan termelők, akik termékeiket helyi piacokon, illetve nagybani piacokon értékesítik.

Az élelmiszerfeldolgozás elmaradottsága több tényezőre vezethető vissza. A mezőgazdasági kistermelők nem rendelkeznek a magasabb hozzáadott értékkel bíró, feldolgozáshoz szükséges eszközökkel, ezáltal kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek a feldolgozókkal szemben. Tehát a technológia elavult, a termékszerkezet korszerűtlen. A piacra jutást elősegítő szervezetek száma is alacsony a HACS területén, a szolgáltatók hiányoznak, a szervezettség hiánya jellemző, hálózatuk fejlesztésre szorul. A vállalkozások többsége a tőkehiánnyal küzd, így nincs elegendő forrás a szigorú minőség- és élelmiszerbiztonsági fejlesztésekre. Önerőből a versenyképes piaci termelés technológiai feltételeit nem tudják megteremteni. Nem megfelelő a vállalkozások innovációs képessége sem, marketing tevékenységük is fejlesztésre szorul.

A működő feldolgozóipari kapacitások kapcsán fő fejlesztési szükséglet a gyorsan változó igényekhez illeszkedő, magas minőségű termékfejlesztésre képes technológiai fejlesztés, valamint a versenyképes vállalkozások pozícióinak megőrzése, elsősorban az erőforrás-hatékonyság és a termelékenység javításával.

Kiemelendő két, országosan is jelentős borászat, a bócsai székhelyű Weinhaus Kft. és az izsáki székhelyű Royel-Sekt Zrt, mely a megtermelt szőlőt felvásárolja a HACS területén.

Megállapítható, hogy a szolgáltatói ágazat fejlődése lépést tartott a mezőgazdasági szerepének csökkenésével. A gazdasági szerkezet átalakulása ezáltal lassan elindult a HACS területén, a nem-

mezőgazdasági tevékenységek elterjedése lassú folyamat. A szektorban működő vállalkozások száma 2008-tól folyamatos emelkedést mutat, 2011-ben 1570 vállalkozás működött a 9 településen összesen. Az ipari vállalkozások száma ezzel szemben folyamatos csökkenést mutat, ami nagyrészt a gazdasági válságnak köszönhetően, 2008-tól ezen szektorban működő vállalkozások száma folyamatosan csökken, 2011-ben 240 ipari vállalkozás működött a HACS területén.

A HACS területén az ezer főre eső vállalkozások száma meghaladja az országos, valamint a Bács-kiskun megyei átlagot, míg az iparüzési adó bevétel az országos és a megyei átlag alatt helyezkedik el. Az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma 2011-ben a HACS területén 186,8 db, megyei átlag 184,1 db, az országos szint pedig 165,4 db. Ugyanezen évet megvizsgálva az ezer lakosra jutó működő vállalkozások száma a HACS területén 47,7 db, a megyei átlag 61,6 db, míg az országos szint 69,3 db. Az egy lakosra eső iparüzési adó bevétel a 2011-es év alapján a HACS területén 11.500 Ft, a megyei átlag 26.700 Ft, míg az országos 37.500 Ft. Így elmondható, hogy a HACS területén működő vállalkozás jövedelemtermelő képessége nem éri el sem a megyei, sem az országos átlagot. Az ezer lakosra jutó egy működő vállalkozás által fizetett iparüzési adó bevétel országos szinten 541.126 Ft, míg ez az arány a HACS területén kevesebb, mint a fele 241.090 Ft, mely elmarad a megyei szinttől is 433.442 Ft.

A működő vállalkozások döntő többsége 10 főnél kevesebb munkavállalót alkalmaz, azaz mikrovállalkozás. 2012-es évben a HACS területén 11 olyan vállalkozás volt, amely több mint 50 munkavállalót foglalkoztatott.

A munkanélküliségi ráta a megyei átlaggal megegyező, de az országos átlagtól magasabb. 2013. december 31-én az országos munkanélküliségi átlag 6,3%, míg a HACS területén ezen adat 7,2% volt. A munkanélkülieken belül minden másik 180 napnál régebb óta nem talál munkát. Ez a megyei és az országos átlagnak megfelelő. A 25 évesnél fiatalabb munkanélküliek aránya a regisztrált munkanélküli személyekhez viszonyítva 17,6%, ami magasabb, mint az országos átlag (16,4%). A 45 évnél idősebb munkanélküliek aránya az összes regisztrált munkanélküli személyhez viszonyítva 40,1%, ami szintén meghaladja az országos átlagot (37,9%). A regisztrált munkanélküliek között a legfeljebb 8 általános iskolát végzettek aránya 46,1%, ez meghaladja az országos (39,7%) és megyei átlagot (38,7%) egyaránt.

A HACS területén, a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma 2010-től folyamatosan emelkedik. 2013-ban a falusi és a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött éjszakák száma meghaladta 4000 éjszakát, így elmondható, hogy a turizmushoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások fejlesztése komoly kitörési pont lehet egyes települések esetében, ilyen Jakabszállás (vendégéjszakák száma 2013-ban: 1936), Fülöpszállás (vendégéjszakák száma 2013-ban: 1331). A megszálló vendégeknek idegenforgalmi adót a helyi önkormányzatok döntése alapján nem kell fizetniük, így a HACS területén ilyen jellegű bevétele nincs az önkormányzatoknak. A turisztikai tevékenységek programszerű összehangolt fejlesztése a gazdaság diverzifikációjának egyik fontos tényezője lehet. A gazdasági szerkezetváltást leginkább a falusi turizmus növekvő népszerűsége mutatja.

A szerkezetátalakításnak azonban vannak akadályai, legfőképp az, hogy a gazdaság igényei, az oktatás és a képzés szerkezete között ellentmondás van. Az elvándorlás miatt kevés a szükséges végzettséggel és szaktudással rendelkező munkaerő. Lényegesen kevesebb az egyetemi és főiskolai végzettséggel, vagy akár érettségivel rendelkező munkavállaló.

A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében gazdasági szempontból hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani a KR alapján kedvezményezett településekre. Hangsúlyos a leszakadó

települések versenyképességének erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, továbbá a helyi közösségek felkészítése a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység megakadályozása végett.

6. Összegezzék röviden (vezetői összefoglaló szinten) azt a néhány leglényegesebb társadalmi-gazdasági körülményt (szükséglet, adottság, lehetőség), amely leginkább meghatározza a HFS stratégiai irányát.

A HACS településeiről általánosságban elmondható, hogy a fejlettségi szintjük a Bács-Kiskun megyei átlagnak megfelelő.

A HACS területén az ezer lakosra jutó vállalkozások száma magasabb az országos átlagnál, a működő vállalkozások száma jóval átlag alatt marad. A működő vállalkozások többsége mikrovállalkozás. A helyi gazdaságra jellemző, hogy alacsony a vállalkozási sűrűség, a tőkehiány, a vállalkozások innovációs képessége ezért gyenge. A foglalkoztatási szint emelkedését nem tudják a vállalkozások kellőképpen szolgálni.

A mezőgazdaság a lakosság megélhetésében még mindig döntő szerepet játszik, a foglalkoztatásban betöltött szerepe azonban egyre inkább háttérbe szorul, mivel a mezőgazdasági vállalkozások munkahelyteremtő képessége alacsony, önmagukban nem képesek a térség gazdaságának növekedését erősíteni. A gazdálkodók nem rendelkeznek a versenyképes termeléshez szükséges korszerű technológiával. A gazdálkodói korszerkezet kedvezőtlen, a fiatal gazdálkodók aránya alacsony, a gazdálkodói réteg öregedése folyamatosan növekszik. Jelentős probléma még, hogy az ágazatban a képesítéssel rendelkezők aránya rendkívül alacsony.

A térség gazdasága mivel hagyományosan agrárjellegű, elsősorban termelésre alapozott, a termékek alacsony feldolgozottsággal és kis hozzáadott értékkel hagyják el a térséget. Habár az élelmiszer-előállításához szükséges helyi mezőgazdasági termékek rendelkezésre állnak, a feldolgozás mégsem jelentős a HACS területén. A mezőgazdasági kistermelők nem rendelkeznek a magasabb hozzáadott értékkel bíró, feldolgozáshoz szükséges eszközökkel. A piacra jutást elősegítő szervezetek száma is alacsony a HACS területén, a szolgáltatások hiányoznak, a szervezettség hiánya jellemző, hálózatuk fejlesztésre szorul. Ezért fontos a mezőgazdaság jövedelmezőségének javításán túl az alternatív jövedelmet nyújtó gazdasági diverzifikáció, illetve vállalkozásfejlesztés. A vállalkozások növekedése által az új munkahelyek létrehozása fontos eleme a gazdaságfejlesztésnek. A gazdasági szerkezetváltás elindult, leginkább a falusi turizmus növekvő népszerűsége mutatja.

A HACS tájképe rendkívül változatos, a tiszta környezet és az érintetlen természet lehetőségeket tartogat a helyi turizmus fellendítésére. A mezőgazdasági hasznosítású területek nagy aránya miatt megfigyelhető a környezeti erőforrások túlzott használata, a környezettudatos gazdálkodás hiánya. A térség területének nagy része környezetileg kiemelt érzékenységgű, a jövőben kiemelt szempontként kell kezelni az ökológiai gazdálkodási formákat és a környezettudatosságot. A környezetvédelmi szempontok az energiahatékonyság mellett a megújuló energiaforrások arányának növelését is megkövetelnék.

A gazdag természeti és táji adottságok a kulturális örökség jellemzik a HACS területét. A vonzó táji, természeti és kulturális örökség turisztikai célú hasznosítása hozzájárulhat a foglalkoztatási helyzet javításához is. A kulturális és szabadidős tevékenységekhez szükséges infrastruktúra hiánya tovább fokozhatja a fiatalabb generáció elvándorlását, ezért fejlesztésük fontos feladat.

A HACS területén az országos szinten jelenlévő társadalmi folyamatok figyelhetők meg, mint elöregedés, népességfogyás és elvándorlás, emellett a munkanélküliség is állandó probléma. A

munkanélküliségi aránya magas, a ráta a megyei átlaggal ugyan megegyező, de az országos átlagtól magasabb. A lakosság alapszolgáltatásokhoz való hozzáférése rendkívül fontos a megfelelő életminőség biztosításához és a HACS gazdasági-társadalmi fejlődéséhez.

A HACS területén a gyermekek és a fiatalok a legveszélyeztetettebbek a szegénységgel szemben, illetve a tartós munkanélüliek a szegénységben élők további meghatározó csoportja. Ezen hátrányos helyzetű csoportok helyzete nagyon nehéz. A jelenlegi szakképzetlen regisztrált munkanélüliek többsége az ő körükből kerül ki. Az iskolázottság alacsony foka is gyengíti a munkaerőpiacon a pozíciójukat, illetve szociális helyzetüket, ezért felzárkóztatásuk támogatása, az esélyegyenlőség biztosítása különös fontosságú. Szükséges a tartós munkanélüliek, továbbá a gyermeküket egyedül nevelő nők, ezáltal a szegénységben élő gyermekek, valamint a fiatalok hátrányos helyzetének javítása, bevonása a társadalmi folyamatokba és a befogadás elősegítése, az esélyegyenlőség javítása, továbbá a társadalmi együttélés erősítése.

*Ebben az alfejezetben foglalják össze az akcióterületnek a **Helyi Fejlesztési Stratégia szempontjából lényeges** jellemzőit! Az alábbi vázlatpontok a javasolt tématerületeket tartalmazzák. Nem szükséges igazodni a vázlatpontokhoz, illetve a teljesség sem követelmény. Koncentráljanak a szükségletek, lehetőségek és a célok szempontjából releváns információk feldolgozására. A térség és a HFS szempontjából releváns tématerületekre készítsék el a feltáró részt. Ne csak a problémák, hanem a rendelkezésre álló erőforrások és lehetőségek mentén elemezzenek.*

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%-a, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014. (XI.26.) Korm. rendelet kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet kedvezményezett település területén, a helyzetfeltárásban ki kell térniük azon közösségek helyzetének bemutatására, akiket fokozottan veszélyeztet a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység problémája. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 40.000 karaktert (hozzávetőlegesen 15 oldal).

*A leíráshoz használják többek között a TEIR HFS tervezési modult, ahol szükséges, helyi adatgyűjtéssel kiegészítve! **Első sorban a változásokat, trendeket és az átlagtól való eltéréseket mutassák be! Az adatsorok nagy terjedelmű beemelése nem szükséges. Fókuszáljanak a rendelkezésre álló helyi erőforrásokra és az esetleges hiányokra, akadályokra.***

4.2 A 2007-2013-as HVS megvalósulásának összegző értékelése, következtetések

A HVS végrehajtása – és ezzel egyidejűleg a LEADER program – rávilágított arra, hogy a vidéki térségek egyik legsúlyosabb problémája a felkészült, kreatív, cselekvőképes emberi erőforrás hiánya. Ezzel összefüggésben szükség van a vidéki térségekben a helyi szereplőket mobilizálni és segíteni képes, gazdasági, közösségi és környezeti fejlesztéseket, együttműködések generáló szervezet működésére. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján igenis szükség van a helyi szereplők bevonására, azaz az alulról építkező, helyi közösségre épülő, a vidéki problémák részletes feltárását és a helyi erőforrások széles körű bevonását lehetővé tevő projektekre. A vidéki térségek fejlesztése szempontjából meghatározóak a helyi közösség részvételével megvalósuló fejlesztési programok, hiszen a vidéki térségekben a helyi szükségletekre alapozott tevékenységek hozhatnak érdemi eredményeket.

A HACS 2008-tól összesen 260 db - 98 III. tengelyes, 162 Leader projekt - vidéki életminőség javítását, helyi gazdaságfejlesztést elősegítő, a vidék fennmaradását támogató projekt megvalósulásában működött közre, összesen közel 3 milliárd forint támogatás allokálása valósult meg. A III. tengely kapcsán a legnagyobb eredmény a turisztikai ágazatban mutatható ki, egyértelműen megvalósult a turisztikai szolgáltatások mennyiségi és minőségi fejlesztése. Különösen nagyarányú a fejlődés a szálláshelyek esetében, hiszen a vonatkozó intézkedés keretében megvalósított projektek révén a tervezett 40-hez képest összesen 246 férőhelyet alakítottak ki ún. egyéb vagy falusi, valamint gyermek és ifjúsági szálláshelyeken. A szálláshely fejlesztések közül 78 férőhely gyermek és ifjúsági szálláshelyfejlesztéséhez kapcsolódik. A IV. tengely kapcsán 50 LEADER közösségi célú fejlesztés, 96 LEADER gazdaságfejlesztési célú fejlesztés, 16 vidékfejlesztési témájú rendezvény valósult meg, továbbá a vidéki foglalkoztatás bővítése kapcsán a HVS keretében a gazdaságfejlesztési intézkedésekből támogatott projektekhez kihelyezett források révén összesen 90 új munkahely létesült, melyből 45 a mikrovállalkozások létrehozása és fejlesztése intézkedéshez, 35 a turisztikai tevékenységek ösztönzése intézkedéshez, 10 a LEADER intézkedésekhez köthető.

Habár a HVS által kitűzött célok és a LEADER elvek nem valósultak meg maradéktalanul, mégis azt mondhatjuk, hogy az elért eredmények alapján tevékenységünket sikeresen végeztük, melyet szeretnénk a következő, 2014-2020 uniós programozási időszakban is tovább vinni. A LEADER program és a HVS végrehajtás legnagyobb eredménye, hogy a térséget megtanítottuk együtt gondolkodni, az itt élő aktív helyi szereplők meglátták a vidékben rejlő lehetőségeket. Az alulról építkezés eredménye maga a HACS, hiszen közös gondolkodás és összefogás nélkül már maga a HACS sem jött volna létre. Ez az a hozzáadott érték, melyet a térségben teremteni tudtunk.

A LEADER program egyik nagy hibája, hogy a HACS-ok létrehozásának eredeti célja, a hálózatépítő, közösséget összefogó, animációs tevékenység csak nyomokban valósult meg. Az eredetileg kitűzött célokkal ellentétben a LEADER csoportok tevékenységét a központi szabályozás elvitte bürokratikus irányba, így jóformán a III. tengelyes támogatási kérelmek és a IV. tengelyes pályázatok összeállításában való segítségnyújtásra, kérelemkezelésre, illetve kifizetési kérelmek összeállítására koncentrált a feladat ellátás, a delegálási megállapodás értelmében. Munkaszervezetünk szívesen végezte el ezen feladatokat, mely révén olyan szakmai tapasztalatra tettünk szert az MVH eljárásait és pályázati rendszerét tekintve, mely szakmai fejlődésünket nagyban meghatározta és a jövőben is kihatással lesz rá. Viszont a delegált feladatok ellátásával egyidejűleg felmerülő, folyamatos adminisztrációs terhek és finanszírozási-likviditási problémák megoldása, valamint a kifizetési kérelmek összeállítása, a negyedéves munkatervi beszámoló olyan felesleges túlzott adminisztrációt jelentettek, mely a munkaszervezet kapacitásából 1-2 főt állandóan lekötött. Emellett a munkaszervezet gondoskodott még egyéb feladati ellátásáról, mint például a tagi nyilvántartások és befizetések vezetése, a könyvelés ellenőrzése, számviteli fegyelemnek megfelelő bizonylatolás, ülések összehívása és jegyzőkönyvvezetés, illetve a FEB ellenőrzésekre való felkészülés és lebonyolítása. Így ezen feladatok állandó ellátása mellett animációs tevékenység megvalósítására már sem kapacitás, sem energia nem maradt. Tehát a túlzott adminisztráció, a kevés kapacitás a hálózatépítés rovására ment, ezáltal az eredmények, a tapasztalatok és a szakértelem cseréje, a jó gyakorlatok átadása elmaradt. Ezek alapján a 2014-2020 programozási időszakra előre definiált célunk a LEADER elvek megvalósítására való hangsúlyosabb odafigyelés.

Ebben a fejezetben foglalják össze a térséget érintő 2007-2013-as Helyi Vidékfejlesztési Stratégia megvalósításának tapasztalatait. Melyek azok a fejlesztési elemek és a működéssel kapcsolatos

tevékenységek/elvek, amelyek eredményesnek bizonyultak, melyek azok, amelyeknek módosítása, továbbfejlesztése, illetve elhagyása szükséges. Az újonnan alakult HACS-okvegyék fel a kapcsolatot a térségben korábban illetékes munkaszervezet(ek)kel és a partnerség tagjaival, illetve használják az IH-nak készítendő zárókimutatást.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 7.500 karaktert (hozzávetőlegesen 3 oldal).

4.3 A HFS-t érintő tervezési előzmények, programok, szolgáltatások

Ebben az alfejezetben a térséget érintő tervek, programok, szolgáltatások és a HFS összefüggéseit összegezzék az alábbi szempontok szerint:

1. **Külső koherencia, kiegészítő jelleg:** A tervi előzmények vizsgálatának lényeges része a 2014-2020-as Operatív Programok HACS/HFS szempontjából fontos beavatkozási területeinek azonosítása (melyek azok a beavatkozási területek/intézkedések, amelyekre vagy a HACS szándékozik pályázni, vagy segíti a helyi szereplőket forráshoz jutni). Elegendő a felsorolás rövid indoklással (utalás a helyzetfeltárás, a későbbi SWOT és szükségletek vonatkozó megállapításaira).

Tekintettel a LEADER források szűkösségére a HFS-ben a kiegészítő jelleget hangsúlyosan kezeljük. Célunk, hogy csak olyan fejlesztéseket támogassunk, amelyek erős katalizátor-hatással bírnak, fenntartható eredményeket produkálnak, hatásuk hosszú távon is érzékelhető, illetve amelyek megsokszorozhatják az egyéb programokból finanszírozott fejlesztések hatásait.

A LEADER felhasználási lehetőségei – a támogatható tevékenységek és kedvezményezetttek tekintetében – korlátozottak, ezért alapvető fontosságú a HFS és az OP-k céljainak és intézkedéseinek összehangolása, összekapcsolása. A programok között az erőforrások kiegészítését és az intézkedés hatékonyságát növelő koordinációra van szükség.

A HFS-ben kiemelt fontosságú a mikrovállalkozások tevékenységének fejlesztése, hiszen a HACS területén működő vállalkozások döntő többsége mikrovállalkozás, azonban tőkeszegénységgel küzdenek, innovációs képességük gyenge, a vállalkozók között az új típusú, innovatív együttműködések nem elterjedtek. Az alacsony vállalkozói kedv miatt ösztönözni kell új vállalkozások megtelepedését. A mezőgazdasági tevékenységet folytató mikrovállalkozások fejlesztésére csak a VP forrása, míg élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozások fejlesztésére Annex I-es termék esetén a VP, Non-Annex I-es termék esetén a Gazdaságfejlesztési és Innovációs OP (továbbiakban: **GINOP**) forrásai szolgálnak. Más nemzetgazdasági ághoz tartozó vállalkozások támogatása a GINOP-ból történik. Ezért a HFS az egészen kisméretű mezőgazdasági mikrovállalkozások és élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozásokat támogatását, valamint a nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztését fogalmazta meg beavatkozási területként. Ezen vállalkozások a LEADER támogatás révén, a növekedési szakaszt követően a későbbiekben versenyképes jogosultakká válhatnak a VP vagy GINOP vállalkozásfejlesztési konstrukcióiban, ezáltal érvényesül a „hólabda” hatás, hiszen a LEADER beavatkozás kapcsolatot teremt a GINOP-pal, mely jelentősen javíthatja a LEADER-re rendelkezésre álló források hasznosságát.

A HFS-ben megfogalmazásra került a tartós munkanélküliek, a szegénységben élő gyermekek, valamint a fiatalok hátrányos helyzetének javításának szükségessége, bevonásuk a társadalmi folyamatokba és a befogadás elősegítése, az esélyegyenlőségük javítása, továbbá a társadalmi együttélés erősítése. A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése

és visszafordítása érdekében társadalmi szempontból hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani ezen csoportokra a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység megakadályozása végett.

Az Emberi Erőforrás Fejlesztési OP (továbbiakban: **EFOP**) keretében a társadalmi felzárkózási és népesedési kihívások kezelése kapcsán megvalósuló intézményi fejlesztéseket a HFS nem intézményi tevékenységekkel és helyi szolgáltatásokkal egészíti ki. A hátrányos helyzetű csoportok számára szervezett foglalkoztatási programok, képzések, azaz a felzárkózást szolgáló tudás bővítése révén a HFS a területi felzárkózást segítő beavatkozásaihoz járul hozzá, mely a kedvezőtlen szocio-demográfiai térségi folyamatok megtörését segítheti elő. Ezért a HFS szempontjából kiemelten fontos az EFOP 1.7 intézkedése, az egymást erősítő, elmaradottságot konzerváló területi folyamatok megtörésére, mely a VP területi felzárkózást elősegítő beavatkozásaihoz humán fejlesztéseivel járul hozzá. A HACS és az általa kijelölt kedvezményezett kör lesznek a lehetséges pályázók az intézkedésben. A beavatkozás nagyszerűen kiegészíti a HACS HFS-ében megfogalmazott társadalmi felzárkózási célok megvalósítását. Ennek módja és folyamat még ugyan tisztázatlan, ennek ellenére a maximális szinergia és kiegészítő jelleg érdekében a HACS ezen EFOP forrásra pályázni kíván.

2. **A HFS tartalmát befolyásoló megyei, járási, települési vagy egyéb területi szinten megfogalmazott fejlesztési prioritások/beavatkozási területek/jelentős projektek, amelyek befolyásolják a HFS tartalmát (pl. megyei területfejlesztési koncepciók, megyei területfejlesztési programok, Integrált Településfejlesztési Stratégiák, megyei vagy a közeli megyei jogú város Integrált Területi Programja, települési esélyegyenlőségi tervek stb.). Elegendő a HFS szempontjából leginkább releváns tartalmak kivonatolása, összegzése, amely a HFS fejlesztési kontextusát bemutatja.**

A megyei koncepciók-programok és a VP célkitűzései egyrészt kapcsolódnak egymáshoz, másrészt pedig egymás folytatását, kiegészítését jelentik. Ebből eredően a megvalósítás alapvető követelménye a fejlesztések koherenciájának megteremtése, illetve – a kettős finanszírozás elkerülése érdekében – a területek egyértelmű elkülönítése, lehatárolása.

A HFS tartalmát „Bács-Kiskun 2020”, Bács-Kiskun Megye Területfejlesztési Programja (TOP) nagyban befolyásolja. A TOP elsődleges célja a gazdaságfejlesztés és ezen keresztül a foglalkoztatás bővítése. A TOP-ban egy-egy konkrét, turisztikai-piaci szempontból értelmezhető téma vagy turisztikai termék támogatása valósulhat meg, a hálózatos fejlesztések önkormányzati elemei számíthatanak támogatásra leginkább, kapcsolódva már létező attrakciókhoz, vagy a GINOP-ban megvalósuló fejlesztésekhez. A HFS a jelentősebb turisztikai attrakciók kiszolgálása révén kapcsolódik az TOP fejlesztésekhez. A HACS HFS-ében a turizmus támogatását ösztönzi az épített környezet és a természeti örökség megőrzése és hasznosítása, az arra alapozott szolgáltatásfejlesztés révén. A fejlesztések leginkább azokra a turisztikai fejlesztésekre irányulnak, melyek a térség specifikumaira, a természeti környezetre, a gazdálkodásra, a hagyományokra, a vidékhez köthető szabadidős tevékenységekre és a sportokra épülnek. Közös cél a tematizált turisztikai termékcsomagok kialakítása, melyhez a HFS a turisztikai infrastruktúra, turisztikai szolgáltatások hálózatos fejlesztése, közös marketing kialakítása és az ezekhez kapcsolódó beruházások ösztönzése révén járul hozzá.

Élhető és életképes vidék megteremtése a TOP-ban 2. tematikus célként került megfogalmazásra, mely a vidékies területek, a jellegzetes, sajátos élettér, a tanya, a tanyai életforma megőrzését, a gazdasági potenciáljának kiaknázását, az elérhetőség javítását, és a szolgáltatásokhoz való hozzáférés biztosítását célozza. A vidék fenntartható fejlesztése 2. prioritást élvez. Ez a vidéki települések és külterületi lakott helyek életminőségének és vonzerejének javítását célozza. A TOP-ban nevesítésre került az „Élhető

tanyák programcsomag”, mely a szociális önellátó tanyagazdaságok megvalósítását ösztönzi. A cél elérése érdekében véleményünk szerint a HACS közreműködése elengedhetetlen. A TOP céljait kiegészítve a HFS-ben az tanyagazdaságok fejlesztése beavatkozási területként került megfogalmazásra, mely a tanyán élők, gazdálkodók életminőségének javítását, állattartó és árutermelő célú mezőgazdasági tevékenységének ösztönzését, a mintaértékű mezőgazdasági tevékenységet folytató tanyák hálózatba szervezését és bemutathatóságuk kialakítását szolgálja.

- 3. A HFS tartalmát befolyásoló, a térség gazdasági és környezeti fejlődését és a befogadást támogató programok, szolgáltatások** (pl. TDM, Biztos Kezdet Program, Natúrpark, nemzeti park, Foglalkoztatási Paktum, Nemzeti kastély és vár program, Bejárható Magyarország „gerinc-útvonalak” stb.) és a HFS összefüggései. *Hogyan érvényesül a kiegészítő jelleg, a koordináció, melyek azok a hiányzó elemek vagy kapcsolódó beavatkozási pontok, amelyekre, a HFS reagálni tud.*

A Leader program és a Bejárható Magyarország Program (továbbiakban: BMP) stratégiai szintű együttműködése, az együttműködésből eredő szinergiák hatékony kihasználása jelentős vidékfejlesztési szereppel bírhat. A hálózatos együttműködések, az alulról jövő kezdeményezések, az innovatív újszerű megközelítések egyszerre gyakorolhatnak kedvező hatást a térség helyi gazdaságára és társadalmára is, a multiplikatív hatásának köszönhetően. Az országos és regionális jelentőségű turisztikai attrakció-fejlesztésekhez a HACS a BMP-hoz való kapcsolódása révén is hozzájárul, a tematikához kapcsolódó, a vidéki települések vonzerejét és szolgáltatási kínálatának fejlesztését és összehangolását célzó beavatkozások révén. Nem nagy turisztikai beruházásokat támogat a HFS, hanem a helyi kapacitás és szolgáltatások kiépítését, a szolgáltatók hálózatosodását. A lovas, kerékpáros és erdei turizmus kapcsán biztosított a helyi szereplők fejlesztéseinek kapcsolódása a BMP-hez.

Fontos kapcsolódási pont a helyi Foglalkoztatási Paktumok, mely célja a vállalkozások és munkakeresők célzott egymásra találása, a helyi igények és lehetőségek illesztése annak érdekében, hogy a vállalkozások szükségleteinek megfelelő képzések és foglalkoztatás nyerhessenek támogatást, a korábbi időszaknál célzottabban és hatékonyabban. A HACS szerepe a paktumban még nem egyértelmű, azonban a hátrányos helyzetű csoportoknak szervezett foglalkoztatás programokon, képzéseken keresztül a kapcsolódás lehetséges. Meglátásunk szerint a HACS animátori feladatok ellátásában, képzések szervezésében, animátorok kiválasztásában, illetve a helyi paktumokhoz kapcsolódó tervek kidolgozásában működhet közre.

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 12.500 karaktert (hőzzvetőlegesen 5 oldal).

4.4 SWOT

A SWOT elemzésbe építsék be a területre vonatkozó helyzetfeltárás, tervelőzmények, adatelemzések legfontosabb tanulságait és tényeit, a közösségi tervezés során nyert információkat, valamint bármely egyéb szakértői tudást, helyi hozzájárulást. Az elemzésben szereplő pontokat egyértelműen be kell tudni azonosítani a helyzetfeltárásban. Minél konkrétabbak az állítások, annál jobban szolgálják a beavatkozási logika és a fejlesztési irányok meghatározását. Ez utóbbit segítheti a tematikus SWOT-ok készítése. Ezt lehet gazdaság, társadalom, környezet csoportosításban, vagy készíthetők SWOT-ok a fő témák mentén, amelyekből később az átfedő elemek kerülnek az összesített SWOT-ba.

A SWOT terjedelme ne haladja meg az 5.000 karaktert (hőzzávetőlegesen 2 oldal).

A helyzetelemzés elkészítésével feltárt következtetéseket rendszerezi SWOT elemzés, mely hatékony eszköz annak feltárásában, hogy a térség erősségei és gyengeségei milyen mértékben mutatnak összefüggést a feltárt lehetőségekkel és veszélyekkel. Az elemzés segítségével arra kapunk választ, hogy a térség erősségei tényleges kitörési lehetőségeket jelentenek-e, illetve, hogy a gyengeségek milyen mértékben veszélyeztetik a terület jövőbeli fejlődését. Ennek alapján építhető fel az célrendszer, mely megadja a térség számára a kívánt jövőbeli állapothoz vezető elérési útvonalat.

SWOT analízis	
Erősségek • Gazdag környezeti és természeti adottságok, védett természeti értékek magas aránya, a térség tájszépsége • A térség az ország egyik legtöbb napsütéses óraszámval rendelkező területe • Művelésre alkalmas területek nagy aránya • Mezőgazdasági termelésnek nagy hagyománya van a térségben • Magas minőségű mezőgazdasági termékek előállítás • Arany sárfehér hungarikum fajta egyedülállósága mely a pezsgőkészítés kiváló alapanyaga • Kiterjedt tanyavilág a térség arculatának meghatározója • Térség könnyű megközelíthetősége, jó elhelyezkedés • Kecskemét közelsége • A helyi társadalom formálásához hozzájáruló civil szerveződések jelenléte • A térség közös identitását meghatározó Arany Sárfehérhez való kötődés	Gyengeségek • Fenntartható, környezettudatos gazdálkodás hiánya • Elaprózott birtokszerkezet, a gazdaságok mérete, termelőkapacitása nem megfelelő • Elavult termelési eszközök és technológiák • Mezőgazdaság jövedelemtermelő képessége alacsony • Mezőgazdaság korösszetétele kedvezőtlen, hiányos szakmai ismeretek • Élelmiszer-feldolgozásban alacsony feldolgozottsági szint jellemző, alacsony hozzáadott érték • Mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekhez kapcsolódó alacsony szintű marketingtevékenység, piacra jutást elősegítő szervezetek száma alacsony • Gazdaság-természet-,környezetvédelem érdekei összehangolásának hiánya • Kulturális értékek, épített környezet állapotának folyamatos romlása • A térség adottságainak kihasználására nem megfelelő turisztikai infrastruktúra, alacsony szintű marketingtevékenység • Tőkehiány, mely negatívan befolyásolja a vállalkozások innovációs képességét • Innováció alacsony szintje miatt a termékfejlesztés nem jellemző • Összefogás, együttműködési készség és hálózatosodás hiánya
Lehetőségek • A természeti adottságoknak megfelelő földhasználati módszerek szorgalmazása • Növekvő kereslet a tradicionális, különleges minőségű helyi termékek iránt	Veszélyek • Fenntarthatóság szempontjainak háttérbe szorulásával az erőforrások idő előtti kimerülése

• Ökológiai alapú szemlélet és gazdálkodás, természetközeli termelési módszerek elterjedése • Kiváló minőségű mezőgazdasági termékekre alapozott a helyi élelmiszer-előállítás és feldolgozás • Fokozódó érdeklődés a gasztronómiai, öko- és aktív turizmus iránt • A vidéki lakosság tevékenységeinek kiszélesítése biztosabb megélhetéshez vezet (diverzifikáció) • A táji értékek felélesztése a vidéki térségek életminősége, falusi turizmus miatt fontos • A természeti és kulturális értékek, a hagyományok, az épített örökség megőrzése és programszerű összehangolt fejlesztése • Kecskemét és az M5 autópálya közelségével fokozódhat a befektetők érdeklődése a térség iránt, új beruházások indulhatnak meg • Jó gyakorlatok bemutatásával, hálózatépítéssel, térségi szintű fejlesztések, programok koordinálásával a partnerség ösztönzése • Alternatív foglalkoztatási programokkal a jövedelemszerző képesség növelése	• A minőségi környezet- és természetvédelem hiánya a turizmus alapját képező értékek pusztulásához vezethet • Élővizek szennyezése azon településeken, ahol nem épült ki a szennyvízhálózat • A befektetői érdekek elmaradása a gazdaságpolitikai tényezők kedvezőtlen alakulása következtében • Belső piac hiánya, fizetőképes kereslet alacsony szintje • Tanyák elnéptelenedése • Szociális ellátás iránti igény növekedése • Fiatalok és képzett munkaerő elvándorlásának fokozódása a minőségi munkahelyek hiánya és alacsony kereseti lehetőségek miatt • A népesség fogyása és elöregedése az aktív dolgozókra ró több terhet • Nagyarányú munkanélküliség, hátrányos helyzetű rétegek leszakadása a szociális ellátórendszer sújtja

4.5 Fejlesztési szükségletek azonosítása

A helyzetfeltárára és a SWOT elemzésre alapozva megállapítható, hogy mind gazdasági, társadalmi, mind pedig környezeti szinten is számos fejlesztési szükséglet mutatható ki, amelyekre a HFS-nek reagálnia kell.

A HACS területén az ezer lakosra jutó vállalkozások száma magasabb az országos átlagnál, a működő vállalkozások száma viszont jóval átlag alatt marad. A működő vállalkozások döntő többsége mikrovállalkozás, melyek tőkeszegénységgel küzdenek, innovációs képességük ezért gyenge, a vállalkozók között az új típusú, innovatív együttműködések nem elterjedtek. A foglalkoztatási szint emelkedését nem tudják a vállalkozások szolgálni. A térségi gazdasági aktivitás fenntartása méretgazdaságosságból adódó, hatékonysági problémákkal küzdő mikrovállalkozások technológiai fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapozott gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával érhető el.

A HACS területén a mai napig a mezőgazdaság a meghatározó ágazat, kiváló minőségű mezőgazdasági termékek kerülnek előállításra, ennek ellenére a feldolgozás mégsem jelentős. A gazdálkodók által megtermelt mezőgazdasági termékek felvásárlóknak, feldolgozóknak kerülnek értékesítésre. Az élelmiszerfeldolgozás elmaradottsága több tényezőre vezethető vissza. A mezőgazdasági kistermelők nem rendelkeznek a magasabb hozzáadott értékkel bíró, feldolgozáshoz szükséges eszközökkel, a technológia elavult, a termékszerkezet korszerűtlen. A piacra jutást elősegítő szervezetek száma is

alacsony a HACS területén, a szolgáltatók hiányoznak, a szervezettség hiánya jellemző, hálózatuk fejlesztésre szorul. A vállalkozások többsége tőkehiánnyal küzd, így nincs elegendő forrás a szigorú minőség- és élelmiszerbiztonsági fejlesztésekre, illetve marketingtevékenységre.

A térség kiterjedt tanyavilággal rendelkezik, mely a terület egyedi sajátosságai közé sorolható, a térség arculatának meghatározója. Ezáltal a tanyasi életforma jellemző, melynek fenntartása és fejlesztése tájképi értéke és gazdaságfejlesztő hatása miatt is kulcsfontosságú. A tanyavilág fenntartására összetett intézkedések szükségesek, melyek egyidejűleg kiterjednek az infrastruktúra fejlesztésére, a gazdálkodási körülmények fejlesztésére, gazdasági diverzifikációra, a megközelíthetőség és közbiztonság javítására. A tanyavilág szempontjából komoly kitörési pontot jelenthet a helyi, minőségi élelmiszer előállítás és feldolgozása, ezek bemutatása, valamint az ehhez tartozó turisztikai lehetőségek, így a tanyasi életforma és az egyedi természetes környezet bemutatása, valamint turisztikai szolgáltatások fejlesztése.

A gazdag természeti és kulturális örökségek kapcsán több település bír jelentős turisztikai potenciállal. A táji értékek fontos szerepet játszanak az életminőségének javításában, illetve a falusi turizmus felélesztésében. A HACS területén a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma folyamatosan emelkedik, így a turizmushoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások fejlesztése komoly kitörési pont lehet. Az adottságok turisztikai célú kihasználása jelenleg azonban még nem megfelelő, a szálláshelyek és a szolgáltatások fejlesztésre szorulnak, továbbá egységes kínálati csomagok kialakítása is szükséges. A természeti és kulturális értékek, a hagyományok, az épített örökség megőrzése és programszerű összehangolt fejlesztése alapot nyújt az életminőség növelésének, illetve a gazdaság diverzifikációjának is.

A közösségi terek, közterületek fontos színterei a befogadást, társadalmi aktivitást és a társadalmi kohéziót elősegítő foglalkozásoknak/programoknak. Valamennyi településen a közösségi terek, szabadidő eltöltésére alkalmas terek, valamint a sporttelepek látják el ezen funkciót. A települések általános fizikai megjelenése, a településkép állapota változó, a községek esetében azonban általánosságban hanyatló képet mutat, így ezek felújítása fontos a társadalmi kohézió elősegítése érdekében. A térségek vonzerejének növelése érdekében a települések arculatát javítani kell. A településközpontok, közösségi terek megújítása előidézheti az életszínvonal javítását, a kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák és a települések elnéptelenedésének megállítását, ezáltal a társadalmi kohézió és helyi identitás erősítését.

A HACS területén a gyermekek a legveszélyeztetettebbek a szegénységgel szemben, illetve a fiatalok és a tartós munkanélküliek a szegénységben élők további meghatározó csoportjai. A munkanélküliek nagy része a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű emberek közül kerül ki. Ezen társadalmi réteg helyzete nehéz, iskolai végzettségük, alkalmazkodó képességük alacsony, nehezen mobilizálhatóak. A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani az esélyegyenlőség megteremtésére. Szükséges a tartós munkanélküliek, a gyermeküket egyedül nevelő nők, ezáltal a szegénységben élő gyermekek, valamint a fiatalok hátrányos helyzetének javítása, bevonása a társadalmi folyamatokba és a befogadás elősegítése, az esélyegyenlőség javítása, továbbá a társadalmi együttélés erősítése. Hangsúlyos a leszakadó települések versenyképességének erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, továbbá a helyi közösségek felkészítése a társadalmi kirekesztettség és az újratermelődő szegénység megakadályozása végett. A HFS a hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok és munkanélküliek társadalmi integrációjának, felzárkóztatásának elősegítésére foglalkoztató programok, képzések ösztönzését támogatja egyéb OP-ból finanszírozott források révén, a gyermekek életre és munkára nevelése, a munkanélküliek munka világába való integrálása céljából.

A vidéki élet színfoltjai a rendszeresen vagy spontán szervezett fesztiválok, történelmi és kulturális rendezvények, sportesemények. Az önkormányzatok és civil szervezetek egyre kevesebbet tudnak fordítani éves programjaik színvonalas megszervezésére, lebonyolítására, rendezvényeik idegenforgalmi vonzerejének növelésére, ezért a vidéken élők identitástudatának fejlesztése kapcsán

ösztönözni kell a települések kulturális értékeinek, hagyományainak és örökségének bemutatására szolgáló vidéki rendezvényeket, sporteseményeket, melyek elősegítik a térségi együttműködéseket, a közösségi élmény és összetartozás erősítését, a település megtartó erejének növelését. Támogatni kell a helyi és térségi jelentőségű, összefogással megvalósuló rendezvényeket, fesztiválokat, falunapokat, ugyanis társadalom összetartó erejének növelése a vidék fejlődésének fontos záloga.

A civil szervezetek fontos szerepet töltenek be a helyi közösség életében, azáltal hogy olyan feladatokat vállalnak fel, melyeket sem önkormányzati szereplők, sem gazdasági szervezetek nem képesek vagy nem szándékoznak ellátni. A HACS területén működnek olyan civil szervezetek, melynek céljuk a közösségi élet fokozása, a helyi identitástudat kialakításában és megőrzésében fontos szerepük van a hagyományőrző egyesületeknek, a sport és egészségfejlesztést ösztönző szervezeteknek.

A HACS területén a civil szervezetek, szerveződések ezer lakosra jutó aránya kevesebb, mint a megyei vagy az országos átlag. Ezen adat is mutatja, hogy a HACS területén kevés az alulról szerveződő, innovatív összefogás, ezért tevékenységüket ösztönözni kell. Ennek ellenére a működő szervezetek nagyon fontos szerepet töltenek be az adott település életében, hiszen alapjaiban határozzák meg egy-egy település társadalmi, továbbá az együttélési szokásaikat.

Ebben a fejezetben a helyzetfeltárára és a SWOT elemzés eredményeire (a SWOT-mátrixból kiolvasható offenzív, fejlesztő, védekező, elkerülő stratégiákra) alapozva határozzák meg azokat a fejlesztési szükségleteket, amelyekre vonatkozóan beavatkozásokat terveznek a Helyi Fejlesztési Stratégia keretében! Bár a beavatkozások pénzügyi forrása zömmel a VP LEADER intézkedése lesz, ugyanakkor javasolt megjeleníteni azokat a szükségleteket is, amelyekre a VP más intézkedéséből, vagy más forrásból terveznek kapcsolódó fejlesztéseket. Csak azokat a szükségleteket építsék be, amelyek befolyásolják a HFS-t, vagyis ha a feltárt hiányra beavatkozást is terveznek.

Egy-egy szükségletet néhány mondatban foglaljanak össze!

Az alfejezet terjedelme ne haladja meg a 7.500 karaktert (hozzávetőlegesen 3 oldal).

5. Horizontális célok

5.1 Esélyegyenlőség

A HFS által megfogalmazott horizontális szempontok a stratégia intézkedéseinek tervezése, végrehajtása, monitoringja és értékelése során is érvényesülnek. A szegénységben élők, a gyermekek, a munkanélküliek, valamint a fiatalok helyzetének javítása, egyenlő esélyeik megteremtése egyformán hangsúlyos a HFS intézkedéseinek tervezése, valamint projektek végrehajtása során. Tehát a HFS ösztönzi a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok helyzetének javítására irányuló intézkedések bevezetését, így meghatározásra kerültek azon intézkedések, amelyek kifejezetten biztosítják az érvényesíthető esélyegyenlőségi szempontok megvalósíthatóságát. Az intézkedések kialakításának, végrehajtásának, monitoringjának és értékelésének folyamán figyelembe kell venni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportoknak a programba való integrálását.

A 290/2014.(XI.26.) KR alapján kedvezményezett eljárás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról szóló kedvezményezett településeket fokozottan veszélyezteti a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység problémája. Ezekon a területeken átfogó megoldásokat kell találni a lakosság életkörülményeinek javítására. Ez úgy lehetséges, ha a LEADER része az integrált térségfejlesztésnek, a fejlesztési politika szereplőivel és intézményeivel a HACS

együttműködik, továbbá biztosítja az egyéb fejlesztési programokkal való összhangot, a kiegészítő források bevonását, így megtalálva a kapcsolódási pontokat a többi OP-val.

A stratégia intézkedései révén hozzájárul a vidéken élők megélhetésének javításához, a szegénység leküzdéséhez, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok felzárkóztatásához. Elősegíti a társadalom és az érintett helyi közösségek, civil és szakmai szervezetek részvételét a vidékfejlesztésben, ösztönzi a vidéki civil társadalom önszerveződését és fejlődését. A társadalmi fenntarthatóság is fontos szempont az esélyegyenlőség mellett, mely a helyi közösségek kapacitásának, partnerségi együttműködések erősítése révén biztosított.

A stratégia erősíti a vidék megtartó- és vonzerejét, elősegíti a vidéki életmód javítását, a kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését. A társadalmi tőke fejlesztése, a helyi értékek felkutatása, a szimbólumként is szolgáló helyi örökségek megőrzése magával vonja a közösségi szellem fenntartását. A stratégia részét képezi egy olyan beavatkozási terület, amely önállóan és célzottan a hátrányos helyzetű csoportok esélyeinek kiegyenlítését szorgalmazza. A többi intézkedés közvetetten, a foglalkoztatás minőségének és mennyiségének javításával biztosít egyenlő esélyeket. A programvégrehajtás során értékelési folyamat keretében vizsgálni kell, hogy mennyire voltak hatékonyak a hátrányos helyzetűek támogatására, valamint a fenntartható fejlődés elvének érvényesítésére irányuló törekvések.

A projektek kedvezményezettje köteles a projektekre vonatkozó esélyegyenlőségi jogszabályokat betartani, a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett, az esélyegyenlőség szempontjából jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni. A fejlesztéshez kapcsolódó nyilvános eseményeken, kommunikáció során és viselkedésben a támogatást igénylő köteles esélytudatosságot kifejezni: nem közvetíthet szegregációt, csökkenti a csoportokra vonatkozó meglévő előítéleteket.

Ebben a fejezetben kérjük, fogalmazzák meg a Helyi Akciócsoport esélyegyenlőség biztosítását szolgáló stratégiai megközelítését és azt, hogyan érvényesítik ezt a HFS tervezése, megvalósítása és nyomon követése (monitoringja) során!

Azok a HACS-ok, amelyekben az állandó népesség 15%, vagy annál nagyobb aránya él a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014.(XI.26.) Korm. rendelet *kedvezményezett járás és/vagy a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről* szóló 105/2015. (IV.23.) Korm. rendelet *kedvezményezett település területén* ki kell térniük azon közösségek esélyegyenlőségének bemutatására, akiket fokozottan veszélyeztet a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység problémája. Az érintett HACS-ok listáját a 1. melléklet tartalmazza.

5.2 Környezeti fenntarthatóság

A környezeti fenntarthatósági szempontok szerves részei a stratégiának és az beavatkozásoknak. A tájba illeszkedés, az egységes településkép, a kíméletes tájhasználat és mezőgazdasági tevékenység mind-mind intézkedés szintjén is megjelennek. A stratégia a gazdálkodási tevékenységek kapcsán, valamint a föld- és tájhasználat során arra ösztönzi a gazdálkodókat, hogy a környezet korlátozott eltartóképességét és a helyi természeti adottságokat vegyék figyelembe tevékenységük során.

A horizontális szempontok érvényesítése jegyében alapvető szempont a helyi fenntarthatóság és tájszemlélet elveinek figyelembevétele a tervezés során. A helyi fejlesztések tervezése, végrehajtása és értékelése során ösztönözni kell a helyi örökségvédelmet, a fenntartható gazdálkodást, tájszemléletet, a mezőgazdaság-turizmus-természetvédelem érdekeinek összehangolását.

A stratégia megoldási javaslatai révén erősíti a vidék megtartó- és vonzerejét, elősegíti a vidéki életmód javítását, a kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését, biztosítja a kulturális örökség részét képező építészeti, településszerkezeti és táji értékek fennmaradását, óvja a vidék biológiai sokféleségét és a környezet állapotát. A társadalmi tőke fejlesztése, a helyi értékek felkutatása, a szimbólumként is szolgáló helyi örökségek védelme magával vonja a közösségi szellem fenntartását. Ez a kulturális fenntarthatóság kevésbé mérhető, viszont a stratégia alapfilozófiáját adja.

Az intézkedések alapvető közös összetartó motívuma a helyi értékeken alapuló tervezés. Ez biztosítja, hogy egy kiegyensúlyozott helyi közösség jöjjön létre a térségben. A HFS tehát hozzájárul a helyi fenntarthatósághoz azáltal, hogy kiemelten kezeli az térség gazdasági, társadalmi, kulturális és környezeti problémáit.

A programvégrehajtás során értékelési folyamat keretében vizsgálni kell, hogy mennyire voltak hatékonyak a fenntartható fejlődés elvének érvényesítésére irányuló törekvések.

A projektek kedvezményezettje köteles a projektre vonatkozó környezetvédelmi jogszabályokat betartani, a projekt által érintett területen a védett természeti és kulturális értékeket megőrizni, a fennálló vagy a beruházás során keletkezett környezeti kárt és a jogszabályba ütköző nem-megfelelőséget legkésőbb a projekt megvalósítása során megszüntetni.

Ebben a fejezetben kérjük, fogalmazzák meg a Helyi Akciócsoport környezeti fenntarthatóság biztosítását szolgáló stratégiai megközelítését és azt, hogyan érvényesítik ezt a HFS tervezése, megvalósítása és monitoringja során!

6. A HFS integrált és innovatív elemeinek bemutatása

A stratégia a térség olyan integrált fejlesztését célozza meg, amely a helyi adottságokra építve keresi meg a lehetőségeket és azokat támogatva fenntartható programot alkot. A stratégia megalkotása és a program megvalósítása során kiemelten kezeljük a gazdasági, társadalmi és környezeti fenntarthatóságot. Az egyes intézkedésekre szánt források ugyan elapadnak, de az általuk generált eredmények fennmaradnak, ezért a stratégia intézkedéseinek integrált szemlélete leginkább a hatásokban mérhető.

A stratégia megalkotása során a HACS figyelembe vette a környezeti, gazdasági és társadalmi fenntarthatóság alapelveit. A térség fejlesztési dokumentumának összeállításakor, összhangban a LEADER fejlesztési módszerekkel, különösen a területalapú és alulról építkező megközelítésre, valamint az integrált stratégiai tervezésre, mindvégig arra törekedett, hogy lehetővé tegye a gazdaság, társadalom és környezet (a fenntarthatóság három tartópillére) egyetlen rendszerben történő kezelését. A stratégia felépítésében, fő célkitűzéseiben és intézkedéseiben, a végrehajtás szakaszában alkalmazott módszerekben tetten érhető, egyes célkitűzések és intézkedések esetében kiemelten hangsúlyos a rendszerszemléletű gondolkodás és a szektorokon átívelő intézményrendszerek

létrehozásának ösztönzése, az erőforrásokhoz való igazságos hozzáférés biztosítása, a szegénység, az egyes társadalmi csoportok között meglévő szociális szakadék áthidalása.

Intézkedések elkészítése során a HACS a LEADER fejlesztési módszereknek megfelelően határozta meg alapelveket, így az innovatív elemek megjelenését, valamint a partnerség ösztönzését, hálózatosodás kialakítását.

A HACS területén kevés az alulról építkező, innovatív fejlesztés. A HFS elkészítése során a HACS ösztönzi, hogy a gazdasági szereplők a helyi problémákra újszerű, előremutató, vállalkozó szellemű megoldásokat találjanak, melynek hatására a térségben az újszerű megoldások elterjedhetnek. Az intézkedési tervben megfogalmazottak szerint innovatív tevékenységnek számít minden olyan tevékenység amely, az előállított termékkel kapcsolatos innovatív tartalom megvalósulására, új termék előállítására irányul, ezen kívül az alkalmazott marketinggel, technológiával vagy értékesítéssel összefüggően új, a korábbiakban nem alkalmazott innovatív megoldást vezet be. A marketinggel kapcsolatosan innovációnak számít a csomagolásban, a piaci szegmentálásban új márka vagy reklámfelület alkalmazásában, árképzésben végrehajtott innovatív megoldás. A beszerzésre kerülő gépek, berendezések, informatikai rendszerek, megvalósuló építmények innovatív megoldást jelentenek a vállalkozás termelésében, logisztikájában, technológiájában; előállított termékek értékesítése során új, az eddigi gyakorlatától eltérő értékesítési módok alkalmazása.

A HACS fontos szempontként határozta meg, hogy a kiválasztási kritériumok esetében az önkormányzatok és civil szervezetek esetében a projekt hasznosítása során a kedvezményezett törekedjen az együttműködések kialakítására a HACS területén működő szervezetekkel. Ezáltal nem csak egy, hanem akár 3-4 szervezet is használhatja a fejlesztés tárgyát, melynek így a hasznosulása a sokszorososa lesz, a szervezetek között kialakult kapcsolat, pedig további együttműködések alapját jelenti, valamint szélesebb körben szolgálja a közösséget.

A gazdag természeti és kulturális örökségek kapcsán több település bír jelentős turisztikai potenciállal. A táji értékek fontos szerepet játszanak az életminőségének javításában, illetve a falusi turizmus felélvezésében. A HACS területén a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma folyamatosan emelkedik, így a turizmushoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások fejlesztése komoly kitörési pont lehet. A HACS területén működő turisztikai szolgáltatók között a kapcsolat és együttműködés elenyésző. A HACS az intézkedési tervében alapelveként meghatározta, hogy a pályázó legalább egy másik működő turisztikai szolgáltatóval egy közös programcsomagot alakítson ki és közös promóció keretében népszerűsítsék a tevékenységüket. Ez az együttműködés jó alapja lehet a későbbi közös fejlesztéseknek és jó gyakorlatot, példát mutat a HACS területén működő turisztikai szolgáltatók részére.

Mutassák be a stratégia integrált és innovatív elemeit. Írják le, hogyan segíti, ösztönzi a stratégia az ágazatközi, többszereplős fejlesztések és az újszerű a megszokott gondolkodási sémákon túlmutató megoldások megvalósulását. Különösen fontos a VP-ben vagy más OP-ban meghatározott fejlesztési eszközökhöz hasonló beavatkozások tervezése esetén az újszerű, innovatív, vagy integrált elemek kiemelésével bemutatni a LEADER-ből finanszírozandó beavatkozási területek különbözőségét, hozzáadott értékét (pl. ágazati kapcsolódások, társadalmi innováció, célcsoport bevonása stb.).

7. A stratégia beavatkozási logikája

7.1 A stratégia jövőképe

Fogalmazzák meg egy mondatban a térségre és a partnerségre vonatkozó jövőképet, amely meghatározza a stratégia irányát. Milyennek szeretnék látni a térséget és a partnerséget egy évtized múlva?

7.2 A stratégia célhierarchiája

*Ebben a fejezetben fogalmazzák meg azt, hogy **MIT kívánnak MEGVÁLTOZTATNI, ELÉRNI esetleg megtartani a stratégia megvalósítása által** és ábrázolják az alább megadott táblázatos szerkezetben. **Olyan konkrét célokat fogalmazzanak meg, amelyek megvalósulásához a HFS-ek valóban hozzá tudnak járulni.** A célok és eredmények fő forrása a LEADER intézkedés, azonban a stratégia ezen fejezetében azokkal a tervezett forrásokkal is kalkuláljanak, amelyeket a VP többi intézkedéséből és más OP-ből szándékoznak HACS (vagy HACS partnerszervezet) által megpályázni, amennyiben a HFS tervezésekor van erre vonatkozó konkrét elképzelés. Azok a célok is relevánsak, amelyek vonatkozásában nem a LEADER forrás nagyságrendje jelenti a megoldást, de komoly szerepe van annak megvalósulásában és eredményes működésében pl. összekötő, segítő, kiegészítő elemként, katalizátorként stb. Ez sokat segít a LEADER-ből finanszírozandó, megfelelő eszközök meghatározásában is: nem a jelentősebb beruházásokat finanszírozzuk LEADER-ből, hanem pl. az ahhoz szükséges célzott tudást, kapacitásfejlesztést, együttműködést, piacépítést, marketing tevékenységet stb..*

A táblázatok alatti szöveges részben indokolják röviden, hogy miért ezeket a célokat választották, vagyis azt, hogy hogyan kapcsolódnak a választott célok a helyzetfeltárás, SWOT és a szükségletfeltárás megállapításaihoz. Az egyes célok indoklásánál utaljanak arra, hogy mi a cél megvalósításának fő forrása (csak a LEADER intézkedés, illetve a VP vagy más OP-k konkrét intézkedései).

A specifikus célokhöz határozzák meg a fő célcsoporto(ka)t, akire a tervezett intézkedések irányulnak.

A célok száma ne legyen túl sok, maradjon kezelhető (4-5 cél javasolt).

*A specifikus célok mellé határozzanak meg az adott cél megvalósulását mérő **eredménymutató(ka)t**. Figyeljenek arra, hogy itt ne kimeneti mutatókat (pl. támogatott kedvezményezettek száma) határozzanak meg, hanem a megcélzott eredményeket. A kimeneti mutatókat az intézkedéseknél kell majd számszerűsíteni.*

*Mivel a stratégiának alapvetően szolgálnia kell a VP céljainak megvalósulását, ezért a VP-ben a **LEADER intézkedésre vonatkozó** alábbi célmutató követése kötelező:*

- A támogatott projektek által létrehozott új munkahelyek száma (FTE³)

Az eredmény indikátorok célértékeinek arányban kell lenniük a stratégia forráskeretével és a korábban meghatározott fókuszaival. Az indikátorok célértékeinek megállapításánál és a későbbi monitoring szempontjából fontos, hogy az egyes alapok és intézkedések hozzájárulását meg lehessen állapítani, ezért a szöveges részben utaljanak arra, hogy mely célértékhez melyik tervezett forrás (csak a LEADER intézkedés, illetve a VP vagy más OP-k konkrét intézkedései) járulnak hozzá.

Jövőkép

A térség belső adottságaira alapozva, folyamatos megújulásra képes fenntartható társadalmi, természeti és gazdasági környezet megteremtésével, a Kolon mente vonzó, élet- és versenyképes vidéki térség lesz, mely hosszú távon biztosítja az itt élők számára a megélhetést, a minőségi élet feltételeit, valamint a vidék fennmaradását.

	Átfogó cél(ok)
1.	A térség belső erőforrásaira alapozott helyi gazdaságfejlesztés; innovatív versenyképes gazdaság és agrárium megteremtése, a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítése
2.	Élhető és életképes vidék megteremtése a környezeti és természeti erőforrások megőrzésével, a településkép, kulturális örökségek és a vidéki táj fenntartható fejlesztésével
3.	Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése

Ssz.	Specifikus célok	Eredménymutatók megnevezése	Célértékek
1.	Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése	Támogatott kedvezményezetteknel megtartott munkahelyek száma	20
		Támogatott kedvezményezetteknel létrejött új munkahelyek száma	5
2.	Mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelése, helyi kisléptékű élelmiszer-előállítás fejlesztése	Támogatott kedvezményezetteknel megtartott munkahelyek száma;	6
		Támogatott kedvezményezetteknel	2

³ FTE (Full Time Equivalent, Teljes munkaidő egyenértékes): Azon foglalkoztatottak számát, akik kevesebb ideig dolgoznak, mint egy teljes éven át teljes munkaidőben foglalkoztatott, teljes munkaidő egyenértékesre kell átszámítani, a teljes munkaidőben foglalkoztatott éves munkaóráinak számát alapul véve. A foglalkoztatottak FTE-ben mért száma így tartalmazza azokat is, akik egy nap nem teljes munkaidőben, egy héten/hónapban a teljes munkaidőnél kevesebb napban dolgoznak. A viszonyítás alapjaként kizárólag a munkanapokat kell figyelembe venni (tehát a hétvégéket, szabadságot, ünnepnapokat stb. kivéve).

Példa

FTE (teljes munkaidő egyenértékes) = 220 munkanap / év, 5 munkanap / hét, 8 munkaóra / nap.

Példa1: az elmúlt 12 hónapban, heti 4 napban és napi 8 órában alkalmazott $12/12 * 4/5 * 8/8 = 0,8$ emberévnak felel meg.

Példa2: évi 110 napban és napi 4 órában alkalmazott $110/220 * 4/8 = 0,25$ emberévnak felel meg.

		létrejött új munkahelyek száma;	6
		Fejlesztéssel érintett termékek száma;	10
		<i>Fejlesztéssel érintett tanyák száma</i>	
3.	A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése	Támogatott kedvezményezetteknel megtartott munkahelyek száma;	8
		A támogatott kedvezményezettek által fejlesztett turisztikai szolgáltatások száma;	11
4.	Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése	A fejlesztéssel érintett építmények száma;	13
		<i>Felzárkóztatási programban részt vevők száma;</i>	10
		Megtartott rendezvények száma;	20
		Civil szervezetek fejlesztéseinek száma	18

A specifikus célokhoz rendeljék hozzá azokat az intézkedéseket, amelyek leginkább hozzájárulnak az adott cél megvalósulásához. Ezek lesznek a későbbiekben a pályázati felhívások alapjai. A kevesebb néha több! Az intézkedések számát úgy határozzák meg, hogy megmaradjon a HFS fókuszaltsága, illetve ne okozza a források szétforgácsolódását. A túl sok intézkedés a pályázati felhívások számának és így az adminisztráció indokolatlan növekedését okozza.

	Intézkedések (beavatkozási területek)	Melyik specifikus cél(ok)hoz járul hozzá ⁴					
		1.	2.	3.	4.		
1.	Nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése	X					
2.	Helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének támogatása	X	X				
3.	Tanyasi bemutatógazdaságok támogatása	X	X	X			
4.	Településkép és közterületek állapotának javítása,				X		
5.	A térség természeti és táji értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítása	X		X			
6.	A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő foglalkoztatási programok és képzések ösztönzése				X		
7.	Helyi közösségi összefogását erősítő, kulturális, sport és egészségfejlesztést szolgáló rendezvények támogatása				X		
8.	Civil szervezetek térségi szerepének növelése				X		

⁴ Egy intézkedés több célhoz is hozzájárulhat. Jelölje X-szel!

A választott célok szöveges indoklása:

A jövőkép megvalósulását 3, egymáshoz szorosan kapcsolódó, egymásra épülő célkitűzéssel kívánjuk elérni. Ezen célkitűzések komplexen kezelik a térség problémáit. A HFS átfogó céljaként gazdasági-társadalmi-környezeti fejlesztések megvalósításai kerültek megfogalmazásra. A helyi gazdaságfejlesztésen belül megfogalmazott célok, vagyis az innovatív, versenyképes gazdaság és agrárium megteremtése, valamint a vállalkozások munkahelyteremtő képességének erősítése révén generált fejlesztések jó alapot jelenthetnek későbbi nagyobb fejlesztések megvalósításához. A gazdaságfejlesztési célok megvalósítása a helyi mikrovállalkozások, a kis léptékű élelmiszer feldolgozók és a helyi turisztikai szolgáltatók fejlesztése révén érhető el. A fejlesztések hatására 32 munkahely megtartása és 7 új munkahely létrehozása realizálható. Emellett 10 tanyafejlesztés, 6 termék és 11 szolgáltatásfejlesztés valósul meg. A környezeti és természeti erőforrások megőrzésével, a településkép, kulturális örökségek és a vidéki táj fenntartható fejlesztésével kívánunk élhető és életképes vidéket megteremteni. Ezen célokkal 13 településképet meghatározó fejlesztés valósul meg. A helyi identitás és társadalmi kohézió erősítésével a társadalmi felzárkóztatás és szegénység elleni küzdelem a fő cél, amelyek révén 10 hátrányos helyzetű felzárkóztatása valósítható meg, továbbá 20 helyi rendezvény szervezése és 18 civilszervezet eszközfejlesztése realizálódik.

8. Cselekvési terv

8.1 Az intézkedések leírása

1. intézkedés

- 1. Intézkedés megnevezése:** Nem mezőgazdasági mikrovállalkozások fejlesztése
- 2. Specifikus cél megnevezése:**
 - 1./ Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése
- 3. Indoklás, alátámasztás:** A HACs területén az ezer lakosra jutó vállalkozások száma magasabb az országos átlagnál, a működő vállalkozások száma viszont jóval átlag alatt marad. A működő vállalkozások döntő többsége mikrovállalkozás, melyek tőkeszegénységgel küzdenek, innovációs képességük ezért gyenge, a vállalkozók között az új típusú, innovatív együttműködések nem elterjedtek. A foglalkoztatási szint emelkedését nem tudják ezáltal a vállalkozások szolgálni. A térségi gazdasági aktivitás fenntartása méretgazdaságosságból adódó, hatékonysági problémákkal küzdő mikrovállalkozások fejlesztésével, a helyi szükségletekre alapozott gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával érhető el. Az intézkedés 1. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, hiszen a mikrovállalkozások tevékenységének ösztönzése révén hozzájárul a helyi gazdasági aktivitás felélesztéséhez, innovatív technológiák alkalmazása révén erősíti a vállalkozások versenyképességét, illetve foglalkoztatás ösztönző hatása a vállalkozások munkahelyteremtő képességére pozitív hatással bír.
- 4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe a nem mezőgazdasági mikrovállalkozások nem mezőgazdasági tevékenységének fejlesztésére, a megkezdett tevékenységhez kapcsolódó technológiai fejlesztésekre, építési munkálatok elvégzésére, informatikai és minőségirányítási rendszerek kiépítésére. Az intézkedés

keretében a fejlesztendő tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el: így épület/építmény építési és felújítási költsége; technológiafejlesztés (gépbeszerzés, eszközbeszerzés); termeléshez, vállalatirányításhoz, belső nyilvántartási és a vállalati infokommunikációs rendszerekhez kapcsolódó informatikai eszközök és szoftverek vásárlása; minőségirányítási rendszerek bevezetése, marketingtevékenység. Marketingtevékenység önállóan nem elszámolható kiadás, nem haladhatja meg a nettó 500.000,- Ft-ot. Nem vehető igénybe támogatás olyan fejlesztéshez, amely az Európai Unióról szóló Szerződés I. mellékletében szereplő termékek (Annex I. termékek) elsődleges termelésére, elsődleges értékesítésre vagy elsődleges feldolgozására irányul.

- 5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** A VP mezőgazdasági tevékenységet folytató mikrovállalkozások fejlesztésére nyújt lehetőséget a „VP6-6.2.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása, mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja, mikrovállalkozás indítása”, valamint a „VP6-6.4.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása” intézkedések révén, melyek a mezőgazdasági vállalkozások jövedelmezőségének stabilizálását célozzák a mezőgazdaságon kívüli vállalkozási tevékenységek indításának ösztönzése, illetve induló mikrovállalkozások támogatása révén. Azonban az intézkedésekben való részvételhez egyrészt mezőgazdasági termelői minősítés szükséges, másrészt nem mezőgazdasági termelő esetén pedig csak új, egyéb helyi szükségleteket kiszolgáló árutermelő vagy szolgáltató mikrovállalkozás indítását támogatja. A VP keretében a „VP3-4.2.1-15 Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforráshatékonyágának elősegítése a feldolgozásban” intézkedés csak az élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozások fejlesztését támogatja.

A GINOP-ból mezőgazdasági vállalkozás nem részesülhet támogatásban, illetve forrásai kizárólag a Non-Annex I-es termékek feldolgozását végző élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozások támogatását szolgálják.

A VP tehát a működő mikrovállalkozások fejlesztését nem szorgalmazza, az csak a GINOP-ból támogatható 10 millió Ft legkisebb igényelhető támogatási összeggel, melyhez legalább 20 millió Ft elszámolható összköltségű beruházást kell végrehajtani, melyre a tőkehiánnyal küzdő mikrovállalkozásoknak nincsen fedezetük.

- 6. Jogosultak köre:** Működő mikrovállalkozások. Az intézkedés keretében induló vállalkozás, valamint mezőgazdasági mikrovállalkozás NEM támogatható, tehát nem jogosult támogatásra azon ügyfél, akit/amelyet a pályázat benyújtását megelőző 12 hónapon belül alapítottak, valamint aki/amely 2015. évi árbevételének több mint 50%-a mezőgazdasági tevékenységből származik. Az intézkedés keretében kis- és középvállalkozás nem támogatható.

7. Kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Alapelvek:

A fejlesztés munkahelymegtartó képességgel rendelkezik, mely a teljes fenntartási időszak alatt kötelező.

A projekt innovatív tevékenység megvalósítására irányul, mely lehet termék-, marketing-, technológiai-, értékesítési innováció:

- *az előállított termék(ek)ek kapcsolatos innovatív tartalom megvalósulása, új termék(ek) előállítása;*
- *alkalmazott marketinggel kapcsolatos innováció megvalósulása (pl.: csomagolás, piaci szegmentálás, új márka, reklámfelületek alkalmazása, árképzés stb);*

- a beszerzésre kerülő gépek, berendezések, informatikai rendszerek, megvalósuló építmények innovatív megoldást jelentenek a vállalkozás termelésében, logisztikájában, technológiájában;
- előállított termék(ek) értékesítése során új, az eddigi gyakorlatától eltérő értékesítési módok alkalmazása.

Kiválasztási kritériumok:

- A projekt költségei a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
- A projekt munkahelyteremtő képességgel rendelkezik (legalább 1 fő foglalkoztatása a fejlesztést követően 2 évig);
- A pályázó rendelkezik a pályázat benyújtásától számított 2 évnél régebben, a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozással partnerségben megvalósított, dokumentált fejlesztéssel, tevékenységgel (közös projekt, rendezvény, marketing, stb.);
- A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján (nem besorolt járás, kedvezményezett járás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 109.950.000 Ft
- b. a támogatás aránya: 50 %
- c. a projektméret korlátai: min. 200.000 Ft, max. 6.000.000 Ft
- d. a támogatás módja: hagyományos⁵ költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017.01.01 – 2019.12.31

10. Kimeneti indikátorok:

- e. A támogatott projektek száma (db): 20
- f. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db): 20 vállalkozás

2. intézkedés

- 1. Intézkedés megnevezése:** Helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének támogatása
- 2. Specifikus cél megnevezése:**
 - 2./ Mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelése, helyi kisléptékű élelmiszer-előállítás fejlesztése
 - 1./ Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése
- 3. Indoklás, alátámasztás:** A HACS területén a mai napig a mezőgazdaság a meghatározó ágazat, kiváló minőségű mezőgazdasági termékek kerülnek előállításra, ennek ellenére a feldolgozás mégsem jelentős. A gazdálkodók által megtermelt mezőgazdasági termékek felvásárlóknak, feldolgozóknak kerülnek értékesítésre, akár megyén kívülre is, így hozzáadott érték nélkül hagyják el a térséget. Akadnak viszont olyan termelők, akik termékeiket helyi piacokon, illetve nagybani piacokon értékesítik.

⁵ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

Az élelmiszerfeldolgozás elmaradottsága több tényezőre vezethető vissza. A mezőgazdasági kistermelők nem rendelkeznek a magasabb hozzáadott értékkel bíró, feldolgozáshoz szükséges eszközökkel, a technológia elavult, a termékszerkezet korszerűtlen. A piacra jutást elősegítő szervezetek száma is alacsony a HACs területén, a szolgáltatók hiányoznak, a szervezettség hiánya jellemző, hálózatuk fejlesztésre szorul. A HACs területén új típusú, innovatív, piacra jutást is elősegítő összefogásra ritkán akad példa, mivel az együttműködés és az összefogás gyakorlata nem alakult ki. A vállalkozások többsége tőkehiánnyal küzd, így nincs elegendő forrás a szigorú minőség- és élelmiszerbiztonsági fejlesztésekre, illetve marketingtevékenységre.

Az intézkedés 2. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, hiszen a helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének ösztönzése hozzájárul a mezőgazdasági termékek hozzáadott érték növeléséhez, a helyi élelmiszerelőállítás fejlesztéséhez.

Az 1. specifikus célhoz való kapcsolódása is jelentős, hiszen a helyi szükségletekre alapuló gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, mint kisléptékű élelmiszerfeldolgozás fejlesztésével a helyi gazdasági aktivitás ösztönözhető, ezáltal a fejlesztés munkahelyteremtő-képességgel is bírhat.

- 4. A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe működő mezőgazdasági mikro-vállalkozások, őstermelők mezőgazdasági tevékenységéhez közvetlenül kapcsolódó, feldolgozási tevékenységének, helyi termék előállítás tevékenységének elindítására a mezőgazdasági termékek feldolgozásának és hozzáadott értékének növelése céljából; továbbá helyi termékek hálózatba szervezésére, valamint a helyi termelők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítására a termékek piacra jutása céljából.

A fejlesztendő tevékenységhez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el. Beruházási és nem beruházási jellegű költségek: építés, felújítás, technológiafejlesztés (gépbeszerzés, eszközbeszerzés), rendezvény költségei (eszközbérlet és marketingköltség), tanulmányok költsége, kizárólag mozgóbolt kialakításához haszongépjármű beszerzése, kizárólag védjegyhez kapcsolódóan szakértői tevékenység és minősítés költsége, marketingköltségek. Marketingköltség önállóan is elszámolható, max. nettó 500.000,- Ft mértékig. Étel-italfogyasztás költsége nem elszámolható. Támogatható:

- a feldolgozási tevékenység végzéséhez szükséges új üzem, műhely létrehozása, meglévő fejlesztése, korszerűsítése
- vendégfogadásra és helyi termék bemutatásra alkalmas bemutatótér kialakítása,
- mozgóbolt létesítése,
- terméksarkok kialakítása,
- piacra jutást elősegítő marketingtevékenység
- tanulmány helyi termékekre alapozott jó gyakorlatok feltérképezésére és hálózatba szervezésére (csak partnerségben támogatható),
- fejlesztéshez kapcsolódóan helyi terméket bemutató, népszerűsítő rendezvény szervezése,
- kiállításokon való részvétel,
- védjegyrendszer bevezetése, védjegyhez kapcsolódóan értékesítő pontok kialakítása, egyéni és közös termékfejlesztés, minősítés, tevékenység kialakítását szolgáló szakértő igénybevétele, közös piacra jutást elősegítő együttműködések kialakítása,

- meglévő védjegyrendszerhez csatlakozás.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: A VP ugyan lehetőséget nyújt a mezőgazdasági tevékenységet folytató mikrovállalkozások fejlesztésére, azonban általánosságban elmondható, hogy leginkább különböző termékpályák mentén, vagy épp a nem mezőgazdasági termelés irányába ösztönzik a pályázókat.

A VP leginkább a nagyobb kapacitású és versenyképes feldolgozókat részesíti előnyben – melyet a kiválasztási kritériumok szempontrendszere is alátámaszt -, míg a HFS-ben a helyi terméket előállítókat ösztönözzük.

Helyi terméknek minősül a Kolon Menti LEADER HACS illetékességi területén előállított vagy ott megtermelt alapanyagból készült vagy feldolgozott termék. kizárólag saját alapanyagból, saját receptúra alapján és saját munkával előállított élelmiszerek, melyek helyben készülnek. A VP a mezőgazdaságon kívüli tevékenységek indítását ösztönzi több intézkedés révén is. A „VP6-6.2.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek elindításának támogatása, mezőgazdasági tevékenységek diverzifikációja, mikrovállalkozás indítása” intézkedés azonban nem támogatja a mezőgazdasági termék elsődleges (Annex 1) feldolgozására és értékesítésére irányuló fejlesztéseket. Az intézkedés a mezőgazdasági vállalkozások jövedelmezőségének stabilizálását szolgálja a mezőgazdaságon kívüli vállalkozási tevékenységek indításának ösztönzésére, a vidéki térségekben hiányzó, vagy hiányos termékek és szolgáltatások hozzáféréseinek megvalósítására.

A „VP6-6.4.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása” intézkedés a mezőgazdasági vállalkozások induló vagy működő nem mezőgazdasági tevékenységének továbbfejlesztésével a gazdasági több lábon állást erősíti, azonban a művelet keretében a nem mezőgazdasági termelő és szolgáltató, vagy nem mezőgazdasági élelmiszer feldolgozást célzó tevékenységek fejlesztését szolgáló beruházásokat ösztönzi, azaz szintén nem támogatja a mezőgazdasági termék elsődleges (Annex 1) feldolgozására és értékesítésére irányuló fejlesztéseket.

A „VP-3-4.2.1-15 Mezőgazdasági termékek értéknövelése és erőforrás-hatékonyságának elősegítése a feldolgozásban” intézkedése a mezőgazdasági termékek feldolgozásának fejlesztésére irányuló projektek támogatja, azonban feltétel, hogy mezőgazdasági termelő esetén árbevételének legalább 50%-a mezőgazdasági tevékenységből kell, hogy származzon, így **egyrészt az 50% alattiak nem pályázhatnak, másrészt pedig induló vállalkozás és induló tevékenység nem támogatható.** Az intézkedés nem a kisléptékű fejlesztéseket támogatja és a helyi termékeket helyezi előtérbe, hanem az élelmiszer-feldolgozás vállalati szintű hatékonyság-növelését.

A „VP2-6.3.1-16 Mezőgazdasági kisüzemek fejlesztése” intézkedése keretében szintén lehetőség van mezőgazdasági és Annex 1 termék feldolgozási tevékenység fejlesztésére, azonban a kedvezményezett kör szűkített, hiszen csak főállású őstermelő, vagy mikrovállalkozásnak és mezőgazdasági termelőnek minősülő főállású egyéni vállalkozó pályázhat, üzemmérettől függően.

A **GINOP**-ból mezőgazdasági vállalkozás nem részesülhet támogatásban, illetve forrásai kizárólag a Non-Annex I-es termékek feldolgozását végző élelmiszer-feldolgozó mikrovállalkozások támogatását szolgálják.

A TOP-ból kizárólag önkormányzati fejlesztések részesülhetnek támogatásban, melyek helyi piacok, közétkeztetési célokat szolgáló fejlesztések és agrárlogisztikai gyűjtőpontok révén segítik elő helyi termékek piacra jutását.

6. Jogosultak köre: Működő mezőgazdasági tevékenységet folytató mikrovállalkozások és őstermelők, akik/amelyek a pályázat benyújtásakor rendelkeznek az STÉ számítás alapján üzemmérettel. Az intézkedés keretében kis- és középvállalkozás nem támogatható.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Alapelvek:

A fejlesztés munkahelymegtartó képességgel rendelkezik, mely a teljes fenntartási időszak alatt kötelező.

A projekt innovatív tevékenység megvalósítására irányul, mely lehet termék-, marketing-, technológiai-, értékesítési innováció:

- *az előállított termék(ek)el kapcsolatos innovatív tartalom megvalósulása, új termék(ek) előállítása;*
- *alkalmazott marketinggel kapcsolatos innováció megvalósulása (pl.: csomagolás, piaci szegmentálás, új márka, reklámfelületek alkalmazása, árképzés stb);*
- *a beszerzésre kerülő gépek, berendezések, informatikai rendszerek, megvalósuló építmények innovatív megoldást jelentenek a vállalkozás termelésében, logisztikájában, technológiájában;*
- *előállított termék(ek) értékesítése során új, az eddigi gyakorlatától eltérő értékesítési módok alkalmazása.*

Kiválasztási kritériumok:

- A projekt költségei a HACCS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
- A projekt munkahelyteremtő képességgel rendelkezik (legalább 1 fő foglalkoztatása a fejlesztést követően 2 évig);
- A fejlesztés révén létrejött termékek száma (1, 2, vagy 2-nél több);
- A projekt keretében a pályázó a HACCS területén tevékenykedő helyi termelőkkel együttműködésben helyi termék népszerűsítő rendezvényt valósít meg (1-3, 4-9, 10 feletti helyi termővel);
- A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett eljárások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján (nem besorolt eljárás, kedvezményezett eljárás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 45.000.000 Ft
- b. a támogatás aránya: 50 %
- c. a projektméret korlátai: min. 200.000 Ft, max. 7.500.000 Ft
- d. a támogatás módja: hagyományos⁶ költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017.01.01 – 2019.12.31

⁶ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

10. *Kimeneti indikátorok:*

- a. *A támogatott projektek száma (db):* 6
- b. *A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db):* 2 őstermelő, 4 vállalkozás

3. intézkedés

1. **Intézkedés megnevezése:** Tanyasi bemutatógazdaságok támogatása

2. **Specifikus cél megnevezése:**

2./ Mezőgazdasági termékek hozzáadott értékének növelése, helyi kisléptékű élelmiszer-előállítás fejlesztése

3./ A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése

1./ Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése

3. **Indoklás, alátámasztás:** A térség kiterjedt tanyavilággal rendelkezik, mely a terület egyedi sajátosságai közé sorolható, a térség arculatának meghatározója. Ezáltal a tanyasi életforma jellemző, melynek fenntartása és fejlesztése tájképi értéke és gazdaságfejlesztő hatása miatt is kulcsfontosságú. A tanyavilág fenntartására összetett intézkedések szükségesek, melyek egyidejűleg kiterjednek az infrastruktúra fejlesztésére, a gazdálkodási körülmények fejlesztésére, gazdasági diverzifikációra, a megközelíthetőség és közbiztonság javítására. A tanyavilág szempontjából komoly kitörési pontot jelenthet a helyi, minőségi élelmiszer előállítása és feldolgozása, ezek bemutatása, valamint az ehhez tartozó turisztikai lehetőségek, így a tanyasi életforma és az egyedi természetes környezet bemutatása, valamint turisztikai szolgáltatások fejlesztése. A térség fejlődése szempontjából a HFS kiemelt fontossággal kezeli a tanyán élők, gazdálkodók életminőségének javítását, állattartó és árutermelő célú mezőgazdasági tevékenységének ösztönzését, az önálló szociális tanyagazdaságok megteremtését, a mintaértékű mezőgazdasági tevékenységet folytató tanyák hálózatba szervezését és bemutatathatóságuk kialakítását.

Az intézkedés 2. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, hiszen a tanyasi gazdálkodás elindításával a tanyán élők nemcsak önfenntartóvá válnak, hanem képesek lesznek kiváló minőségű mezőgazdasági és feldolgozott termékek előállítására és is. Ezek és a táji értékek együttes bemutatathatósága a térség turisztikai kínálatát is növeli, így kapcsolódik a 4. specifikus célkitűzéshez. Nem utolsósorban pedig az önfoglalkoztatással munkahelymegtartó, későbbiekben esetlegesen munkahelyteremtő hatással is bírhat, így az 1. specifikus célhoz való kapcsolódása is megemlíthető.

Az intézkedéshez a Nemzeti Tanyafejlesztési Program nyújt forrást.

4. intézkedés

1. **Az intézkedés megnevezése:** Településkép és közterületek állapotának javítása

2. **Specifikus cél:**

4./ Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése

3. **Indoklás, alátámasztás:** A közösségi terek, közterületek fontos színterei a befogadást, társadalmi aktivitást és a társadalmi kohéziót elősegítő foglalkozásoknak/programoknak.

Valamennyi településen a közösségi terek, szabadidő eltöltésére alkalmas terek, valamint a sporttelepek látják el ezen funkciót. A települések általános fizikai megjelenése, a településképi állapota változó, a községek esetében azonban általánosságban hanyatló képet mutat, így ezek felújítása fontos a társadalmi kohézió elősegítése érdekében. A térségek vonzerejének növelése érdekében a települések arculatát javítani kell.

Az intézkedés 4. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, hiszen a településközpontok, közösségi terek megújítása előidézhetheti az életszínvonal javítását, a kedvezőtlen gazdasági és társadalmi tendenciák és a települések elnéptelenedésének megállítását, ezáltal a társadalmi kohézió és helyi identitás erősítését.

4. **A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Támogatás vehető igénybe a településképi, lakókörnyezet, valamint a közterületek állapotának javítása céljából közösségi parkok, játszóterek és szabadidőparkok létesítésére, fejlesztésére. Az intézkedés keretében a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el, így építmény építési és felújítási költsége, infrastruktúra-fejlesztés (kerítés, korlát, térburkolás), zöldfelület rendezés, parkosítás, látvány és használati térelemek beszerzése, telepítése.
5. **Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** A VP lehetőséget nyújt a vidéki térségben működő települési önkormányzatok/nemzetiségi önkormányzatok, önkormányzati társulások, nonprofit szervezetek, egyházak számára olyan, a vidéki térségek kisméretű infrastruktúrájának és alapvető szolgáltatásainak fejlesztésére a „VP-6-7.4.1.1-16 Településképi meghatározó épületek külső rekonstrukciója, többfunkciós közösségi tér létrehozása, fejlesztése, energetikai korszerűsítés” intézkedés révén, amelynek célja a vidéki térségekben élők életminőségének a javítása, a vidéki települések vonzóbbá tétele olyan, a fenntarthatóság növelését és a társadalmi felzárkózást és az egész életen át tartó tanulást elősegítő fejlesztések által, melyek a helyi szükségletek mértékéhez igazítva tényleges közösségi jellegű funkciókkal és használattal bírnak. Ezen intézkedés keretében önállóan csak meglévő épületek felújítására, energetikai fejlesztésére van lehetőség, amelyhez a jelen intézkedés keretében elnyerhető LEADER támogatás kiváló kiegészítést jelent. Az intézkedés keretében megvalósult fejlesztés erősíti a vidék megtartó- és vonzerejét, elősegíti a vidéki életmód javítását, a kultúra és hagyományok sokféleségének megőrzését, biztosítja a kulturális örökség részét képező építészeti, településszerkezeti és táji értékek fennmaradását, óvja a vidék biológiai sokféleségét és a környezet állapotát.
6. **Jogosultak köre:** települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek. Az intézkedés keretében induló nonprofit szervezet nem támogatható, tehát nem jogosult támogatásra azon ügyfél, akit/amelyet a pályázat benyújtását megelőző 12 hónapon belül alapítottak.
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:**
 - A projekt költségei a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
 - A beruházás tartalmaz megújuló energiahasznosítást (10% alatt, 10-20% között, 20% felett);
 - A projekt hasznosítása a HACS területén működő szervezetekkel együttműködésben valósul meg (1 együttműködő partnerrel, 2-3 együttműködő partnerrel, legalább 4 együttműködő partnerrel);
 - A projekt kapcsolódik egészségmegőrzéshez, sporttevékenységhez (igen, nem);
 - A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján. (nem besorolt járás, kedvezményezett járás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 50.000.000 Ft
- b. a támogatás aránya: 90 %
- c. a projektméret korlátai: min. 200.000 Ft, max. 4.000.000 Ft
- d. a támogatás módja: hagyományos⁷ költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017.01.01 – 2019.12.31

10. Kimeneti indikátorok:

- a. A támogatott projektek száma (db): 13
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db): 9 önkormányzat, 4 civil szervezet

5. intézkedés

1. Intézkedés megnevezése: A térség természeti és táji értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítása

2. Specifikus cél megnevezése:

3./ A térség turisztikai kínálatának bővítése és népszerűsítése

1./Mikrovállalkozások innovációs- és versenyképességének növelése, munkahelyteremtő képességének erősítése

3. Indoklás, alátámasztás: A gazdag természeti és kulturális örökségek kapcsán több település bír jelentős turisztikai potenciállal. A táji értékek fontos szerepet játszanak az életminőségének javításában, illetve a falusi turizmus felélesztésében. A HACS területén a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma folyamatosan emelkedik, így a turizmushoz kapcsolódó kiegészítő szolgáltatások fejlesztése komoly kitörési pont lehet. Az adottságok turisztikai célú kihasználása jelenleg azonban még nem megfelelő, a szálláshelyek és a szolgáltatások fejlesztésre szorulnak, továbbá egységes kínálati csomagok kialakítása is szükséges. A természeti és kulturális értékek, a hagyományok, az épített örökség megőrzése és programszerű összehangolt fejlesztése alapot nyújt az életminőség növelésének, illetve a gazdaság diverzifikációjának is.

Az intézkedés 3. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, a turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése hozzájárul a térség idegenforgalmi kínálatának bővítéséhez, illetve a marketingtevékenység révén annak népszerűsítéséhez. A térség gazdasági aktivitásának fenntartása a mikrovállalkozások fejlesztésével, valamint a helyi szükségletekre alapuló gazdasági tevékenységek ösztönzésével és fenntartásával, így a mezőgazdaságon kívüli kiegészítő jövedelemszerzési lehetőségek, mint turisztikai fejlesztések ösztönzése révén érhető el. Ezáltal az intézkedés 1. specifikus célhoz való illeszkedése is jelentős, hiszen ösztönzi a vállalkozói kedvet, mely munkahelyteremtő hatással is bírhat.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Támogatás vehető igénybe már működő turisztikai szolgáltatók részére lovas turisztikai szolgáltatáshoz, vadászturizmushoz, erdei turizmushoz, horgászturizmushoz, borturizmushoz, kerékpárturizmushoz kapcsolódó kiegészítő turisztikai szolgáltatások fejlesztésére, ezen turizmusformák és szolgáltatások

⁷ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

hálózatba szervezésére, valamint a helyi turisztikai szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítására. Az intézkedés keretében a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el, így építmény építési és felújítási költsége, gépbeszerzés, eszközbeszerzés, marketingtevékenység, weboldalfejlesztés és kapcsolódó adatgyűjtés költségei. Az intézkedés keretében új szálláshely kialakítása vagy már meglévő szálláshely bővítése nem támogatható.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: A VP lehetőséget nyújt a mezőgazdasági termelők által létrehozott falusi turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztésére a „VP6-6.4.1-16 Nem mezőgazdasági tevékenységek beindítására és fejlesztésére irányuló beruházások támogatása” intézkedés révén, mely a mezőgazdasági vállalkozások induló vagy működő nem mezőgazdasági tevékenységének továbbfejlesztésével a gazdasági több lábon állást erősíti. Azonban az intézkedésben való részvételhez egyrészt mezőgazdasági termelői minősítés szükséges, másrészt nem mezőgazdasági termelő esetén pedig csak új, egyéb helyi szükségleteket kiszolgáló árutermelő vagy szolgáltató mikrovállalkozás indítását támogatja. A TOP-ban egy-egy konkrét, turisztikai-piaci szempontból értelmezhető téma vagy turisztikai termék támogatása valósulhat meg, illetve a hálózatos fejlesztések kapcsán az önkormányzatokat támogatja leginkább, kapcsolódva már létező attrakciókhoz, vagy a GINOP-ban megvalósuló kiemelt fejlesztésekhez. Ezáltal a GINOP sem ad lehetőséget turisztikai szolgáltatók egyéni szolgáltatásainak fejlesztésére.

6. Jogosultak köre: természetes személyek, mikrovállalkozások, települési önkormányzatok. Az intézkedés keretében kis- és középvállalkozás nem támogatható.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Alapelvek:

A fejlesztés ösztönzi a partnerséget azáltal, hogy a pályázó legalább egy másik, a HACS területén működő turisztikai szolgáltatóval közös programcsomagot alakít ki, továbbá közös promóció keretében népszerűsítik tevékenységüket.

A fejlesztés munkahelymegtartó képességgel rendelkezik, mely a teljes fenntartási időszak alatt kötelező.

A projekt innovatív tevékenység megvalósítására irányul, mely lehet szolgáltatás-, marketing-, értékesítési innováció:

- *az előállított szolgáltatással kapcsolatos innovatív tartalom megvalósulása, új szolgáltatás nyújtása;*
- *alkalmazott marketinggel kapcsolatos innováció megvalósulása (pl.: csomagolás, piaci szegmentálás, új márka, reklámfelületek alkalmazása, árképzés stb);*
- *az előállított szolgáltatás értékesítése során új, az eddigi gyakorlatától eltérő értékesítési módok alkalmazása.*

Kiválasztási kritériumok:

- A projekt költségei a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
- A közös programcsomag és promóció kialakításában részt vevő partnerek száma (2-3 partner, 3-nál több partner);
- A projekt Bejárható Magyarország Programhoz való kapcsolódása igazolt (igen, nem);
- Ügyfél tagja valamely turisztikai szakmai szervezetnek a tervezett fejlesztendő tevékenységéhez kapcsolódóan;
- A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján. (nem besorolt járás, kedvezményezett járás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 55.000.000 Ft
- b. a támogatás aránya: természetes személyek 50 %
mikrovállalkozások 50 %
települési önkormányzat 90%
- c. a projektméret korlátai: min. 200.000 Ft, max. 5.000.000 Ft
- d. a támogatás módja: hagyományos⁸ költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017.01.01 – 2019.12.31

10. Kimeneti indikátorok:

- a. A támogatott projektek száma (db): 11
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db): 3 önkormányzat, 8 vállalkozás

6. Intézkedés

1. intézkedés megnevezése: A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő foglalkoztatási programok és képzések ösztönzése

2. Specifikus cél megnevezése:

4./ Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése

3. Indoklás, alátámasztás: A HACS területén a gyermekek a legveszélyeztetettebbek a szegénységgel szemben, illetve a fiatalok és a tartós munkanélküliek a szegénységben élők további meghatározó csoportjai. A munkanélküliek nagy része a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű emberek közül kerül ki. Ezen társadalmi réteg helyzete nehéz, iskolai végzettségük, alkalmazkodó képességük alacsony, nehezen mobilizálhatóak. A területi elszigeteltség és a társadalmi-gazdasági leszakadás egymást erősítő folyamatainak mérséklése és visszafordítása érdekében hátrányos helyzetük miatt indokolt fokozott figyelmet fordítani az esélyegyenlőség megteremtésre. Szükséges a tartós munkanélküliek, a gyermeküket egyedül nevelő nők, ezáltal a szegénységben élő gyermekek, valamint a fiatalok hátrányos helyzetének javítása, bevonása a társadalmi folyamatokba és a befogadás elősegítése, az esélyegyenlőség javítása, továbbá a társadalmi együttélés erősítése. Hangsúlyos a leszakadó települések versenyképességének erősítése, a helyi gazdaság élénkítése, továbbá a helyi közösségek felkészítése a társadalmi kirekesztettség és az újratermelő szegénység megakadályozása végett.

A HFS a hátrányos helyzetű gyermekek, fiatalok és munkanélküliek társadalmi integrációjának, felzárkóztatásának elősegítésére foglalkoztató programok, képzések ösztönzését támogatja egyéb OP-ból finanszírozott források révén, a gyermekek életre és munkára nevelése, a munkanélküliek munka világába való integrálása céljából.

Az intézkedés az 4. stratégiai célhoz járul hozzá leginkább. A szegénység enyhítését célzó intézkedések, a helyi közösségek szemléletformálása, illetve a foglalkoztatás elősegítése révén a kedvezőtlen demográfiai folyamatok hátrányainak leküzdése ösztönözhető, a szociális és

⁸ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

gazdasági hátrányokat eredményező inaktivitás és munkanélküliség csökkenthető, ezáltal az intézkedés hozzájárul a társadalmi befogadás előmozdításához, a helyi közösségek kohéziójának erősítéséhez.

Az intézkedéshez az EFOP 1.7 intézkedése nyújt forrást.

7. Intézkedés:

1. Az intézkedés megnevezése: Helyi közösségi összefogását erősítő, kulturális, sport és egészségfejlesztést szolgáló rendezvények támogatása

2. Specifikus cél:

4./ Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése

3. Indoklás, alátámasztás: A vidéki élet színfoltjai a rendszeresen vagy spontán szervezett fesztiválok, történelmi és kulturális rendezvények, sportesemények. Az önkormányzatok és civil szervezetek egyre kevesebbet tudnak fordítani éves programjaik színvonalas megszervezésére, lebonyolítására, rendezvényeik idegenforgalmi vonzerejének növelésére, ezért a vidéken élők identitástudatának fejlesztése kapcsán ösztönözni kell a települések kulturális értékeinek, hagyományainak és örökségének bemutatására szolgáló vidéki rendezvényeket, sporteseményeket, melyek elősegítik a térségi együttműködéseket, a közösségi élmény és összetartozás erősítését, a település megtartó erejének növelését. Támogatni kell a helyi és térségi jelentőségű, összefogással megvalósuló rendezvényeket, fesztiválokat, falunapokat, ugyanis társadalom összetartó erejének növelése a vidék fejlődésének fontos záloga.

Az intézkedés 4. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, mivel a helyi akciók erősítik az összetartást, mélyítik a helyi identitás tudatot.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Támogatás vehető igénybe, helyi közösség identitástudatának erősítésére, a helyi összefogás ösztönzésére szolgáló a települések kulturális értékeiknek, hagyományainak bemutatására irányuló kulturális, sport és egészségfejlesztést szolgáló rendezvények lebonyolítására. Nem vehető igénybe támogatás kizárólag egy adott vállalkozás érdekeinek és termékeinek bemutatását célzó (termékbemutató) rendezvényre, valamint politikai célú rendezvényekre. Kizárólag helyi termék bemutatására szolgáló rendezvény nem támogatható. Az intézkedés keretében a rendezvényhez kapcsolódóan kisléptékű infrastruktúrafejlesztés nem támogatható.

Az intézkedés keretében a rendezvényhez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el, így különösen:

a) rendezvény költségei:

aa) fellépők költségei, előadói tiszteletdíjak;

ab) sátrak, szabadtéri bemutatóhelyek, egészségügyi mobil eszközök bérleti és telepítési költségei;

ac) eszköz-, terembérlés, és helyszínbérlés költségei;

ad) a köz- és egészségbiztonsággal kapcsolatos kötelezettséget teljesítésének költsége;

ae) a rendezvény érdekében felmerülő szárazföldi személyszállítási szolgáltatás;

af) étel -, italfogyasztás (max. elszámolható kiadás nettó 200.000,-Ft);

b) marketing tevékenység:

ba) meghívók, hirdetések költségei;

bb) kiadványok, szórólapok elkészítésének és terjesztésének költségei (adatgyűjtés költségei; adatbázis-használati jog költségei; szerkesztés költségei; terjesztés költségei; nyomdai költségek; fotó és grafikai költségek;)

A pályázónak rendezvény tervet kell készítenie, melyben bemutatja a rendezvény célkitűzéseit, programját, valamint azok kapcsolódását a térség kulturális értékeihez, hagyományaihoz, sport múltjához, valamint egészségfejlesztéshez.

- 5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** Sem a VP, sem más OP nem nyújt lehetőséget önállóan megszervezhető, a helyi közösség identitástudatának erősítésére, a helyi összefogás ösztönzésére szolgáló települési rendezvények támogatására.
- 6. Jogosultak köre:** települési önkormányzatok, nonprofit szervezetek. Az intézkedés keretében induló nonprofit szervezet nem támogatható, tehát nem jogosult támogatásra azon ügyfél, akit/amelyet a pályázat benyújtását megelőző 12 hónapon belül alapítottak.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

Alapelvek:

A fejlesztés ösztönzi a partnerséget azáltal, hogy a pályázó legalább egy másik, az adott településen működő civil szervezettel, a rendezvény témájához kapcsolódóan együttműködik.

Kiválasztási kritériumok:

- A rendezvény költségei a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
- A rendezvény a HACS területén működő szervezetekkel együttműködésben valósul meg (2-3 partnerrel, 3-nál több partnerrel)
- A rendezvény egy/több napos
- A rendezvény kapcsolódik egészségmegőrzéshez, sporttevékenységhez (igen, nem)
- A rendezvény megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján. (nem besorolt járás, kedvezményezett járás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre alokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 20.000.000 Ft
- b. a támogatás aránya: 90 %
- c. a projektméret korlátai: min. 200.000 Ft, max. 1.000.000 Ft
- d. a támogatás módja: hagyományos⁹ költségelszámolás

9. A megvalósítás tervezett időintervalluma: 2017.01.01 – 2019.12.31

10. Kimeneti indikátorok:

- a. A támogatott projektek száma (db): 20
- b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db): 9 önkormányzat, 11 civil szervezet

8. intézkedés

1. Az intézkedés megnevezése: Civil szervezetek térségi szerepének növelése

2. Specifikus cél:

4./ Helyi identitás és társadalmi kohézió erősítése

3. Indoklás, alátámasztás: A civil szervezetek fontos szerepet töltenek be a helyi közösség életében, azáltal hogy olyan feladatokat vállalnak fel, melyeket sem önkormányzati szereplők, sem gazdasági szervezetek nem képesek vagy nem szándékoznak ellátni. A HACS területén működnek olyan civil szervezetek, melynek céljuk a közösségi élet fokozása, a helyi

⁹ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

identitástudat kialakításában és megőrzésében fontos szerepük van a hagyományőrző egyesületeknek, a sport és egészségfejlesztést ösztönző szervezeteknek.

A HACS területén a civil szervezetek, szerveződések ezer lakosra jutó aránya kevesebb, mint a megyei vagy az országos átlag. Ezen adat is mutatja, hogy a HACS területén kevés az alulról szerveződő, innovatív összefogás, ezért tevékenységüket ösztönözni kell. Ennek ellenére a működő szervezetek nagyon fontos szerepet töltenek be az adott település életében, hiszen alapjaiban határozzák meg egy-egy település társadalmi, továbbá az együttélési szokásait.

Az intézkedés 4. specifikus célhoz való illeszkedése a legjelentősebb, hiszen a helyi összefogást erősítő akciók, valamint a helyi társadalom életét nagyban befolyásoló civil szervezetek tevékenységének fejlesztése révén hozzájárul a helyi közösségek és egyének felelősségvállalásának és együttműködésének ösztönzéséhez, azaz a társadalmi kohéziós és helyi identitás erősítéséhez.

4. A támogatható tevékenység területek meghatározása: Támogatás vehető igénybe működő, bejegyzett civil szervezetek cél szerinti tevékenységéhez, feladatellátáshoz kötődő eszközbeszerzésre, oktatások szervezésére. Az intézkedés keretében a fejlesztéshez közvetlenül kapcsolódó kiadások számolhatók el, így gépbeszerzés, eszközbeszerzés, marketingtevékenység, oktatás költségei. Irodai ellátáshoz szükséges eszközbeszerzés nem támogatható (fénymásoló, notebook, számítógép nyomtató, monitor, szkennel, szoftver). Alapítási, fenntartási és működési költségek nem támogathatók. Oktatás szervezése esetén az oktató díja, terembérlés, oktatási segédanyagok költségei, eszközbérlet, oktatási tananyag elkészítésének költsége.

5. Kiegészítő jelleg, lehatárolás: Sem a VP, sem más OP nem nyújt lehetőséget civil szervezetek cél szerinti tevékenységéhez kapcsolódó fejlesztésekre. A nemzeti programok forrásai szűkösek.

6. Jogosultak köre: nonprofit szervezetek, melyek cél szerinti tevékenységi besorolása: településfejlesztési tevékenység, szabadidős és hobbitévékenység, egészségügyi tevékenység, sporttevékenység, oktatási tevékenység, kulturális tevékenység.

Az intézkedés keretében induló nonprofit szervezet nem támogatható, tehát nem jogosult támogatásra azon ügyfél, akit/amelyet a pályázat benyújtását megelőző 12 hónapon belül alapítottak. Kizárólag jogerős bírósági végzéssel bejegyzett civil szervezetek támogathatók.

7. A kiválasztási kritériumok, alapelvek:

- A projekt költségei a HACS területén székhellyel vagy telephellyel rendelkező vállalkozások, szervezetek bevonásával hasznosulnak; (minimum 30, vagy 60, vagy 100%-ban);
- A projekt hasznosítása a HACS területén működő szervezetekkel együttműködésben valósul meg (1 együttműködő partner, 2-3 együttműködő partner, legalább 4 együttműködő partner);
- A projekt oktatás szervezésére irányul (igen, nem);
- A projekt kapcsolódik egészségmegőrzéshez, sporttevékenységhez (igen, nem);
- A projekt megvalósításának helye a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 290/2014 (XI. 26.) Korm. rendelet 2. számú melléklete alapján. (nem besorolt járás, kedvezményezett járás).

8. Tervezett forrás:

- a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagysága: 15.000.000 Ft
- b. a támogatás aránya: 100 %
- c. a projektméret korlátai: min. 100.000 Ft, max. 1.000.000 Ft

d. a támogatás módja:	hagyományos ¹⁰ költségelszámolás
9. A megvalósítás tervezett időintervalluma:	2017.01.01 – 2019.12.31
11. Kimeneti indikátorok:	
a. A támogatott projektek száma (db):	18
b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db):	18 civil szervezet

Ez a fejezet tartalmazza, hogy milyen intézkedésekkel kívánják elérni a kitűzött célokat. Ezeket a beavatkozási területeket a szükségletekből kell levezetni és ezek megvalósulása a stratégia általános és specifikus céljait kell, hogy szolgálja. Az intézkedések tartalmát olyan konkrétan kell megfogalmazni, hogy az megfelelő alapja legyen a későbbi felhívásoknak és megállapítható legyen, hogy milyen típusú projektek megvalósítását tervezi támogatni.

A cselekvési tervben ne csak a LEADER-ből, hanem a VP többi intézkedéséből és a többi OP-ból tervezett intézkedéseket is szerepeltessék. Ez utóbbi esetben azonban elegendő az 1-3 pont kifejtése.

Az egyes intézkedéseket az alábbi szerkezetben kérjük bemutatni:

- Az intézkedés megnevezése:** Tömör, egy mondatos megnevezés, amely kifejezi az intézkedés tartalmát.
- Specifikus cél:** Annak a specifikus célnak (vagy céloknak) a megnevezése, amelyik leginkább kifejezi, amit intézkedés megvalósításával el kívánunk érni.
- Indoklás, alátámasztás:** Néhány mondatban támasszák alá hogy miért került az intézkedés a HFS-be. Az indoklásban utaljanak a helyzetfeltárás, a SWOT és/vagy a szükségletek megállapításaira és arra, hogyan/mivel járul hozzá az intézkedés az előző pontban megnevezett specifikus cél és az átfogó cél megvalósulásához.
- A támogatható tevékenység területek meghatározása:** Ne célokat, hanem tevékenység területeket soroljanak fel, lehetőleg logikus egységekben pl. olyan vállalkozások segítése, amelyek a térség helyi sajátosságait erősítik, vagy olyan vállalkozásfejlesztési program, amely azokat a csoportokat célozza, amelyek alulreprezentáltak a térségben (hiány), vagy valamely szektorban. Ne konkrét projekteket, hanem általánosabb beavatkozási/tevékenységi területeket határozzanak meg. A támogatandó tevékenység területek meghatározásánál vegyék figyelembe a többi Operatív Program és a Vidékfejlesztési Program által támogatandó intézkedéseket, tevékenységeket a kapcsolódások megteremtése és a párhuzamosságok kiküszöbölése végett.
- Kiegészítő jelleg, lehatárolás:** Definiálják az intézkedés kiegészítő jellegét, szinergiáját, azt, hogyan kapcsolódik az intézkedés a VP horizontális intézkedéseire, más OP-ból finanszírozott, vagy korábban megvalósult intézkedésekhez, fejlesztésekhez, kezdeményezésekhez. Amennyiben az intézkedés a VP vagy más OP valamely másik intézkedéséhez nagymértékben hasonló beavatkozást tervez (pl. támogatható tevékenységek köre megegyezik), ebben a pontban támasszák alá az átfedés mentességét:
 - a két intézkedés közötti lehatárolást (ha lehet ilyet képezni), és/vagy
 - azt a hozzáadott értéket, amely a HFS-en keresztül történő támogatással jön létre.

¹⁰ Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

Összefoglalva: indokolják, hogy miért a LEADER-ből finanszíroznak olyan tevékenységet, amely a VP másik intézkedéséből, vagy más OP-ból is finanszírozható. Természetesen az nem megfelelő indok, hogy a LEADER-ben biztosabb esélyt látnak a támogatások odaítélésére.

6. **A jogosultak köre:** Ebben a pontban nevezik meg, hogy kik lehetnek a támogatás jogosultjai.
7. **A kiválasztási kritériumok, alapelvek:** A kiválasztási kritériumok biztosítják, hogy valóban azok a projektek kapnak támogatást, amelyek hozzájárulnak a stratégia céljainak megvalósulásához, ezért az egyes intézkedések alatt meghatározott kritériumoknak logikailag összefüggésben kell lenniük az intézkedésekhez tartozó céllal/célokkal.

Ebben a pontban azt a néhány tartalmi alapelvet nevezik meg, ami az adott intézkedésnél meghatározza a projektek kiválasztását. Ilyen lehet pl: a közvetlenül szolgálja a vidéki gazdaság fejlődését, terméket vagy szolgáltatást hoz létre; közvetlenül hozzájárul a térség helyi sajátosságainak, mint terméknek az erősítéséhez, nem lehet piactorzító, kizorító, helyettesítő hatása a fejlesztésnek.

A kiválasztási kritériumoknak minden esetben konkrétaknak, átláthatóaknak és nyomon követhetőeknek kell lenni, hogy azok tartalmát mind a pályázati döntés-előkészítés, mind a megvalósulás, illetve külső ellenőrzés során egyértelműen azonosítani lehessen¹¹. A kiválasztási kritériumok (tartalmi, minőségi szempontrendszer) kialakításánál hasznos segítség lehet a VP hasonló jellegű intézkedéseinek tanulmányozása, illetve ezek kiegészítése téma vagy hely-specifikus szempontokkal.

8. **Tervezett forrás:** Ebben a pontbanhatározzák meg:
 - a. az adott beavatkozási területre/intézkedésre allokált forrás (összes közpénz: EU és nemzeti tárfinanszírozás) nagyságát,
 - b. a támogatás arányát;
 - c. a projektméret korlátait;
 - d. a támogatás módját (hagyományos vagy egyszerűsített¹² költségelszámolás)

Figyelem: A d.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges meghatározni.

9. **A megvalósítás tervezett időintervalluma:** Az intézkedés megvalósításának becsült kezdete és vége, féléves pontossággal.
10. **Kimeneti indikátorok:** A célértékek legyenek arányban az intézkedésre allokált forráskerettel. Az alább megadott, kötelezően alkalmazandó indikátorok köre kiegészíthető.
 - a. A támogatott projektek száma (db)
 - b. A támogatott kedvezményezettek száma típus alapján megbontva (vállalkozás, önkormányzat, civil szervezet) (db)

¹¹KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása

¹² Egyszerűsített költségelszámolás fajtái: egyösszegű átalány, egységköltség-alapú átalány, %-ban meghatározott átalány.

8.2 Együtműködések

A HACS kiemelten kezeli a LEADER szellemiség érvényesülését az egyesület működése, illetve fejlesztési programjának megvalósítása, valamint a HFS tervezése során is. Az egyesület 2008 óta sikeresen működik, hozzájárulva fejlesztési stratégiájának megvalósításához, valamint a térségi szereplők együttműködésének ösztönzéséhez. Ezt bizonyítják a térségben 2008 óta megvalósult projektek, a kialakult partneri együttműködések. A munkaszervezet eddig is nagy hangsúlyt fektetett a helyi és térségen belüli partnerségek kialakítására, amelyeket a jövőben is fent kíván tartani, hiszen segíti az egymást kiegészítő és egymást erősítő projektek összekapcsolását. A térségen belüli partnerségek mellett a jövőben a térségek közötti együttműködésekre is nagy hangsúlyt kíván fektetni az alábbi témakörben:

1. **Az együttműködések tervezett tématerületei:** Ifjúságügy, vidéki fiatalok összefogásának ösztönzése
2. **Specifikus cél:** A térségből való elvándorlás megállítása, a népességfogyás mérséklése; A társadalmi összetartozás erősítése a vidéki térségekben
3. **Indoklás, alátámasztás:** A Kolon Menti Leader Egyesület tervezési területén a helyi közösségek életében a fiatalok aktivitása kiemelkedő, szerveződések száma a településeken jelentős. A HACS működési területén az elmúlt években számos pozitív tapasztalatról lehetett beszámolni, melyek erősítése és támogatása más HACS-csal együttműködve további pozitív eredményeket hozhat. A HACS működési területén nem működik „térségi” illetékességű ifjúsági szervezet, melynek létrehozása a forma és tartalom kidolgozásával az együttműködési program fő célja és eredményindikátora lehet.

Ebben a fejezetben a HACS által tervezett térségek közötti (hazai és nemzetközi) együttműködésekét vázolják az alábbi szerkezetben:

4. **Az együttműködések tervezett tématerületei:** *Ebben a pontban az együttműködési projektek tématerületeit, fókuszait határozzák meg (pl. helyi termékek és szolgáltatások értékesítésének segítése, vidéki fiatalok aktivizálása, ökológiai megoldások népszerűsítése).*
5. **Specifikus cél:** *Nevezd meg azt a specifikus célt, vagy célokat, amelyek leginkább kifejezik azt, amit az együttműködések megvalósításával el kívánnak érni.*
6. **Indoklás, alátámasztás:** *Néhány mondatban támasszák alá, hogy miért kívánnak együttműködési projekteket megvalósítani. Az indoklásban utaljanak a helyzetfeltárás, a SWOT és a szükségletek megállapításaira és arra, hogyan/mivel járulnak hozzá az 1. pontban bemutatott együttműködések a 2. pontban megnevezett specifikus cél(ok) és az átfogó cél megvalósulásához. Ebben a pontban térjenek ki arra is, ha volt korábban sikeres együttműködésük, amelyet folytatni szeretnének, annak milyen konkrét vagy áttételes eredményei voltak az elmúlt időszakban.*

8.3 A stratégia megvalósításának szervezeti és eljárási keretei

A Kolon Menti Leader HACS jogi személyiségű szervezetként működik 2008. október 9. óta, neve egészen 2015. október 31-ig Dunamellék Leader Egyesület volt, amelyet a területi átalakulás következtében indokolt volt megváltoztatni. A VP LEADER fejezetének sikeres megvalósítását a HACS egyesületi formában biztosítja, amelyet továbbra is fent kíván tartani hiszen, ezáltal biztosított a

legnagyobb mértékben a program végrehajtásához és folyamatos fejlesztésekhez szükséges átlátható, nyilvános működés. Az egyesületen belül a munkaszervezet látja el az operatív feladatokat, valamint a pályázókat segítő térségi szintű szaktanácsadási és projektgenerálási feladatokat. A munkaszervezet az egyesületen belül nem képez önálló jogi egységet.

Az egyesület 2008 óta sikeresen működik, hozzájárult a 2007-2013-as időszak Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának megvalósításához, valamint a térségi szereplők ösztönzéséhez. Ezt mi sem tanúsítja jobban, mint a térségben 2008. óta megvalósult projektek, a kialakult partneri együttműködések. Az Alapszabályban lefektetésre kerültek a HACS főbb tevékenységi körei is, miszerint kidolgozza és végrehajtja a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiáját (HFS); közreműködik a helyi szereplők fejlesztési és végrehajtási kapacitásainak kiépítésében, beleértve a projektirányítási képességeik fejlesztését is; a pályázatok kiválasztása során összhangot biztosít a közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiával, e műveleteknek az adott stratégiai célkitűzések és célértékek eléréséhez való hozzájárulásuk révén; feladata továbbá a hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a pályázatok kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetlenséget, a holtteher vagy helyettesítő hatást, ugyanakkor biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50%-át állami vagy önkormányzati költségvetési gazdálkodó szervnek nem minősülő partnerek adják. A pályázatok kiválasztása során a kiválasztási kritériumokat összeállítja és annak súlyozása által összhangot biztosít a közösségvezérelt fejlesztési stratégiával. Mérlegeli a támogatás szükségességét (a pályázó ennek hiányában nem lenne képes megvalósítani a projektet), előkészíti és közzéteszi a pályázati felhívások vagy folyamatban lévő projektbenyújtási eljárásokat, beleértve a kiválasztási kritériumok meghatározását és súlyozását – megfelelő időtartam biztosításával. Befogadja, értékeli és kiválasztja a benyújtott támogatási kérelmeket, majd a jóváhagyás előtt javaslatot nyújt be a Kifizető Ügynökséghez a támogathatóság végső ellenőrzése céljából. Felügyeli a közösségvezérelt HFS és a támogatott műveletek végrehajtásának monitoringját és végrehajtja az adott stratégiához kapcsolódó egyedi értékelési tevékenységeket. Helyi szintű kapacitásfejlesztést, aktivizálást, képzéseket, szemléletformálást, közösségi akciók szervezésén keresztül valósít meg. Feladatai közé tartozik még képzésen, tájékoztatón való részvétel, stratégia-készítést megalapozó térségre vonatkozó adatgyűjtések és elemző tanulmányok készítése, a közösségi bevonás tevékenységei, együttműködési tevékenységek ösztönzése, azaz a helyi szereplők térségen belüli és kívüli kapcsolatrendszerének, valamint hazai és nemzetközi tudásmegosztásban megszerzhető kompetenciáinak fejlesztése. Motiválja a közösséget animációs és hálózatépítési feladata keretében. Ellátja az egyesület működtetésével kapcsolatos adminisztratív feladatokat és tevékenységeket, valamint népszerűsíti az egyesület tevékenységét, helyi köz- és magánszférabeli partnerségeket alakít ki. Biztosítja a HFS megvalósításának pénzügyi áttekinthetőségét.

A HACS tagság, azaz a közgyűlés összetételét tekintve, 3 jól elkülönülő szférára bontható: köz, civil és üzleti szféra. Az egyes szférák aránya - a teljes tagságot tekintve - nem haladhatja meg a 49 %-ot. Minden tagozat képviselheti magát az egyesület minden fórumán az alapszabályban lefektetett arányok mentén és képviselő útján. Az egyesületnek rendes tagjai lehetnek, akik a HACS illetékességi területéről valamennyi szférából szabadon és korlátozásmentesen csatlakozhatnak, amennyiben a tagsági követelményeknek megfelelő természetes vagy jogi személyek, és rendelkeznek legalább két tag írásbeli ajánlásával. A felvételi eljárás a tagjelölt belépési nyilatkozatának az elnökséghez eljuttatásával kezdődik, és az elnökség tagjainak egyszerű szótöbbséggel hozott határozatával jön létre. Az elnökség csak akkor tagadhatja meg a tagfelvételt, ha a tagjelölt, a hatályos LEADER HACS-ra

vonatkozó jogszabályokban foglalt feltételeknek nem felel meg. A tagság jelenleg 45 főből áll, összetételét tekintve 47 % tartozik a civil szférához (21 tag), 20 % a közszférához (9 tag) és 33 % a vállalkozói szférához (15 tag). A legtöbb tag Izsák várost képviseli, összesen 12 fő, azaz a teljes tagság 27 %-a.

Az egyesület tagja személyesen vagy képviselő útján részt vehet az egyesület közgyűlésének munkájában, egyéb ülésein, rendezvényein. Felszólalhat és szavazati jogával élhet. A közgyűlésen minden tag egy szavazati joggal rendelkezik, és a több tagot képviselő tag annyi szavazati joggal, ahány tagot képvisel. Javaslatokat, indítványokat tehet, kezdeményezhet. Igénybe veheti az Egyesület szolgáltatásait, élhet a tagságot megillető kedvezményekkel. Jogosult betekinteni az egyesület irataiba. Emellett az egyesület természetes személy tagja, vagy jogi személy tag esetén az általa kijelölt természetes személy az egyesület bármely tisztségére megválasztható, amennyiben nem esik a jogszabályban megfogalmazott korlátozások hatálya alá. Ezek alapján a közgyűlés tagjaiból választhatók ki az elnökség illetve az ellenőrző bizottság tagjai.

Az egyesület felépítése, a HACS tagságának tagozatonkénti megoszlása által biztosított a térség közösségei és gazdasági szerveződései érdekeinek megfelelő, hatékony módon történő képviselete. Az egyesület szervezeti felépítését tekintve négy állandó szervből, a közgyűlésből, az elnökségből, az ellenőrző bizottságból és a munkaszervezetből áll. Ezekon kívül a stratégia tervezés idejére felállításra került a TKCS.

Az egyesület legfőbb szerve a *közgyűlés*, amely a tagok összességét jelenti. A közgyűlésben, mint döntéshozó szervben sem a közszféra, sem a vállalkozói, sem pedig a civil szféra nem rendelkezhet a szavazati jogok 49%-ot meghaladó hányadával. A közgyűlés az elnökség és az ellenőrző bizottság tagjait egyszerű többséggel, nyílt szavazással, közvetlenül választja. Az elnökség és az ellenőrző bizottság tagjai az alapszabály módosítása nélkül újraválaszthatók. A közgyűlés jelenleg 45 főből áll, összetételét tekintve 47 % tartozik a civil szférához (21 tag), 20 % a közszférához (9 tag) és 33 % a vállalkozói szférához (15 tag).

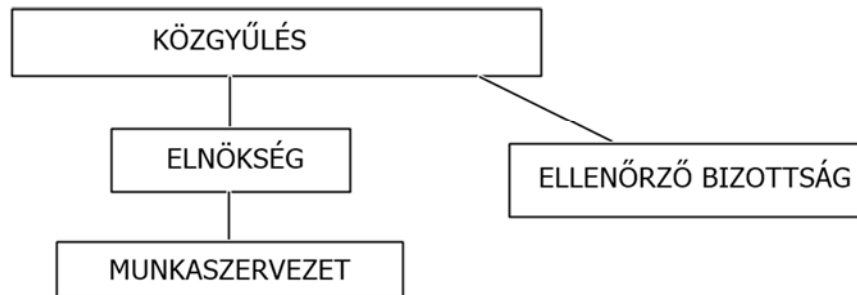
Az *elnökség* az egyesület közgyűlés által választott döntéshozó szerve, amely 5 tagból áll (elnök, alelnök és 3 fő elnökségi tag). Az elnökségben sem a közszféra, sem a vállalkozói, sem pedig a civil szféra nem rendelkezik a szavazati jogok 49%-ot meghaladó hányadával. Jelenleg 2 fő képviseli a közszférát, 2 fő a vállalkozói szférát és 1 fő pedig a civil szférát. Az elnökség, az elnök és az alelnök mandátuma 5 évre szól.

A közgyűlés az egyesület működésének és gazdálkodásának ellenőrzése céljából *ellenőrző bizottságot* hoz létre. Az ellenőrző bizottság csak a közgyűlésnek alárendelt testület, tagjai az elnökségtől függetlenek, tevékenységük során nem utasíthatóak. Az ellenőrző bizottság tagjai nem helyettesíthetők, az ellenőrző bizottság munkájában személyesen kötelesek részt venni. Az ellenőrző bizottság 5 tagból áll, akik jelenleg mindannyian a közszférát képviselik. Az elnököt és külön a négy tagot a közgyűlés választja 5 évre.

A *munkaszervezet* látja el az egyesület operatív feladatait, valamint a pályázokat segítő térségi szintű szaktanácsadási és projektgenerálási feladatokat. A munkaszervezet az egyesületen belül nem képez önálló jogi egységet. A HACS az operatív feladatok ellátását nem kívánja kiszervezni egyéb gesztorszervezetnek, azt jelenleg is és a jövőben is a felállított munkaszervezet útján látja el. A munkaszervezet munkáját a munkaszervezet-vezető irányítja, akinek kiválasztásáról, megbízásáról az elnökség gondoskodik. A munkaszervezet dolgozói tevékenységüket munkaviszony keretében látják el. Jelenleg 3 fő főállású munkavállaló látja el a munkaszervezet feladatait, amelyeket az SZMSZ-ben szabályozott módon végeznek.

Az egyesület elnöksége felállította a TKCS-t stratégia tervezés időszakára, amely a munkaszervezet munkatársaiból állt össze. A TKCS fogta össze a teljes stratégiakészítési folyamatot az adatgyűjtéstől egészen a végleges HFS összeállításáig. A TKCS alkalommal ülésezett a tervezési időszaka alatt, melynek ülései a honlapon meghirdetésre kerültek. Az ülések nyilvánosak voltak, a lakosság részvételének szabad biztosítása érdekében. A TKCS a feladatok ellátását a tagtelepülések képviselőivel való közös ülések keretein belül, illetve folyamatos tájékoztatása mellett végezte. Azonban a helyi szereplők közül nem érkezett igény a tervezésben, illetve a tervezési csoportban való részvételre.

A KOLON MENTI LEADER EGYESÜLET SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE

Az egyesület legfőbb szerve a *közgyűlés*. A közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik az alapszabály elfogadása, módosítása; az egyesület megszűnésének, szétválásának vagy más egyesülettel egyesülésének kimondása; a tagdíj mértékének megállapítása; az éves költségvetés meghatározása és elfogadása; az elnökség és az ellenőrző bizottság éves beszámolójának elfogadása; az elnökség által a tagsági jogviszony kérdésében hozott határozat elleni fellebbezés elbírálása; az elnök, az alelnök és az elnökség valamint az ellenőrző bizottság megválasztása; az egyesület közösségvezérelt helyi fejlesztési stratégiájának elfogadása; a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a LEADER HACS előző évi tevékenységét bemutató beszámoló elfogadása minden évben legkésőbb május hónapban; valamint a közgyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozik a könyvvizsgálói jelentéssel záradékolt éves beszámoló és mérleg, valamint a közhasznúsági melléklet elfogadása.

Az *elnökség* az egyesület közgyűlés által választott döntéshozó szerve. Az elnökség feladatai közé tartozik, hogy képviselőt delegálhat egyéb szervezetekbe; munkaszervezet vezetéséért felelős munkaszervezet vezető kiválasztása; dönt két közgyűlés közötti időszakban az Egyesület ügyeiben, kivéve azokat a tárgyköröket, amelyeket az alapszabály, vagy jogszabály a Közgyűlés kizárólagos hatáskörébe vagy más személy, egység hatáskörébe utal; dönt a tagfelvételtől; határoz tag kizárása ügyében; az elnökkel elkészíti a közgyűlés általi elfogadásra az éves elnökségi beszámolót, valamint, pénzügyi beszámolót és mérleget, közhasznúsági mellékletet, költségvetést, terveket; dönt a helyi közösségvezérelt fejlesztési stratégia végrehajtása során a munkaszervezet által befogadott és értékelt, támogatási rangsorába állított pályázatok/támogatási kérelmek jóváhagyásáról; dönt az elnök által felterjesztett támogatási rangsor(ok) alapján a forrás(ok) allokációjáról; utasítja az elnököt a forrásallokáció során feltárt eljárási hibák javítására; jóváhagyja a hatályos jogszabályokkal összhangban elkészített Szervezeti és Működési Szabályzatot (SZMSZ); feladatai elvégzéséhez szakértőket foglalkoztathat; megbízza a könyvvizsgálót.

A közgyűlés az egyesület működésének és gazdálkodásának ellenőrzése céljából *ellenőrző bizottságot* hoz létre. Az ellenőrző bizottság csak a közgyűlésnek alárendelt testület, tagjai az elnökségtől

függetlenek, tevékenységük során nem utasíthatóak. Az ellenőrző bizottság a működését a saját maga által elfogadott éves Munkaterv alapján végzi. Az Ellenőrző Bizottság feladata az egyesület pénz- és vagyonkezelésének vizsgálata; a társadalmi szervezetek gazdálkodására vonatkozó jogszabályok és egyéb kötelező előírások betartásának ellenőrzése; tagdíjak befizetésének ellenőrzése; az éves mérleg felülvizsgálata; a gazdálkodás célszerűségének, szabályszerűségének, az előirányzott bevételek és kiadások teljesítésének évenkénti vizsgálata; a bizonylati fegyelem betartásának ellenőrzése; az egyesületi vagyon megóvása érdekében szükséges intézkedések megtételének ellenőrzése.

A munkaszervezet az egyesület ügyviteli, adminisztratív szervezete, az egyesület tevékenységét segítő iroda. A munkaszervezet munkáját a munkaszervezet vezető irányítja. A munkaszervezet vezető kiválasztásáról, megbízásáról az elnökség gondoskodik – a munkáltatói vagy megbízói - szerződéskötési jogok gyakorlásával. A munkaszervezet vezetője nem lehet az egyesület vezető tisztségviselője. A munkaszervezet dolgozói tevékenységüket munkaviszony vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében látják el. A munkaszervezet vezető gondoskodik a munkaszervezet vezetéséről; gyakorolja a napi operatív munkáltatói jogokat a munkaszervezet dolgozói vonatkozásában (pl.:szabadság, táppénz, helyettesítés stb.). A munkaviszony létesítéséről, megszűnéséről és a bérezésről, egyéb juttatásokról (azok adásáról vagy visszavonásáról) kizárólag az elnök jogosult dönteni. A munkaszervezet vezetője eljár, és a döntéseket végrehajtja, illetve dönt a hatályos jogszabályok, különösen az alapszabály, a közgyűlés és az elnökség által hatáskörébe utalt ügyekben; gondoskodik az egyesület nyilvántartásainak, különösen a jegyzőkönyveinek, határozatainak kezeléséről, a végrehajtandó feladatok vezetéséről; az elnök vagy elnökség által átruházott feladatok végrehajtásáról. A munkaszervezet vezető gondoskodik a hatályos jogszabályokkal összhangban az egyesület Szervezeti és Működési Szabályzatának (SZMSZ) elkészítéséről, javaslatot tesz annak módosítására. A munkaszervezet vezetője az SZMSZ-ben, vagy az elnöktől kapott hatáskörben és kompetenciával jogosult az egyesület nevében aláírni vagy képviseleti jogot gyakorolni, beleértve a bankszámla feletti rendelkezés jogát is. Az SZMSZ által átruházott hatáskörben utalványozási jogkörrel rendelkezik. A munkaszervezet vezető helyettes, ügyintéző intézkedik a pályázati lehetőségek számviteli kötelezettségeinek ismertetéséről, a kifizetések előkészítéséről és végrehajtásáról, elszámolásáról; gondoskodik a vállalkozási tevékenység szerződéses és nyilvántartási feladatainak vezetéséről, elkülönítéséről, elszámolásáról. A Pénzkezelési Szabályzat elkészítése a mindenkori pénzügyekért, könyvelésért felelős személy feladata, amelynek elfogadására az elnökség jogosult. A munkaszervezet ügyintéző ellátja az egyesület elnöke vagy a munkaszervezet vezetője által rábízott vezetési, irányítási és egyéb feladatokat.

A munkaszervezet nagy hangsúlyt fektet a helyi és térségen belüli partnerségek kialakítására, segíti az egymást kiegészítő és egymást erősítő projektek összekapcsolását. A munkaszervezet rendszeresen részt vesz az Akciócsoport területét érintő rendezvényeken, fórumokat szervez, ahol tájékoztatókat tartanak a LEADER programról, a HACS működéséről és céljáról, valamint a fejlesztési lehetőségekről. Ezáltal biztosítja a helyi lakosság aktivitását, illetve a fejlesztési folyamatokba való bevonását. Kapcsolatteremtés kialakítását fontosnak tartja a HACS területén és azon kívül is nemcsak az együttműködések ösztönzésére, de a megszerzett tudás és tapasztalatok közös hasznosítása végett is.

A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcs. döntéshozatali.....Végleges HFS-hez!!!

A HFS tervezését és megvalósítását közvetlenül a munkaszervezet látja el, mint operatív, adminisztratív szervezet. A munkaszervezet dolgozói tevékenységüket munkaszerződéses munkaviszony keretében látják el. Jelenleg 3 fő főállású, teljes munkaidős munkavállaló - 1 fő munkaszervezet-vezető, 2 fő

ügyintéző - végzi el a feladatokat. A munkaszervezet az SZMSZ-ben meghatározott módon, időben és helyen végzi munkáját. Elvégzendő feladataik a 4. pontban már részletezésre kerültek.

A munkaszervezet munkáját a munkaszervezet-vezető irányítja, akinek kiválasztásáról, megbízásáról az Elnökség gondoskodik. A munkaszervezet-vezető 2008. óta, azaz az egyesület megalakulása óta, megszakítás nélkül látja el a vezetői feladatokat, sőt már 2007. év kezdete óta tevékenykedik az előkészítő munkában, hiszen az egyesület Helyi Vidékfejlesztési Stratégiájának elkészítésében is jelentős szerepet vállalt. Korábban projektmenedzseri, beruházási ügyintézői, közbeszerzési-referensi, valamint a LEADER + programban gesztori feladatokat látott el. A vidékfejlesztés területén több mint 10 év szakmai tapasztalata van. A munkaszervezet-vezető felsőfokú, nemzetközi kapcsolatok szakreferens végzettséggel rendelkezik. Nyelvismeretét tekintve kiváló készségei vannak, felsőfokú angol és középfokú német nyelvtudással rendelkezik. Precizitása, határozottsága, jó szervező-, együttműködő- és kommunikációs-készsége, mind-mind hozzájárulnak a hatékony munkavégzéséhez. Az ügyintézői munkakört betöltő munkavállalók közül 1 fő munkaszervezet-vezető helyettesi feladatokat lát el, aki szintén az egyesület megalakulása, azaz 2008 óta dolgozik az egyesületnél. Korábban a LEADER + programban gesztori feladatokat látott el. A vidékfejlesztés terület közel 10 év szakmai tapasztalata van. Az ügyintéző felsőfokú, közgazdász végzettséggel rendelkezik. Középfokon beszél angolul. Precizitása, határozottsága, jó szervező-, együttműködő- és kommunikációs-készsége, mind-mind hozzájárulnak a hatékony munkavégzéséhez.

A másik ügyintézői munkakört betöltő munkavállaló 2009 óta dolgozik az egyesületnél. A vidékfejlesztés területén közel 7 év szakmai tapasztalattal rendelkezik. Az ügyintéző középfokú végzettséggel, felsőfokú pénzügyi-szakügyintézői OKJ végzettséggel rendelkezik. Alapfokon beszél németül. Precizitása, jó együttműködő- és kommunikációs-készsége, mind-mind hozzájárulnak a hatékony munkavégzéséhez.

A munkaszervezet irodája 2015. július 01. óta Izsákon működik, amelyet Izsák Város Önkormányzatától bérel az egyesület határozatlan időre. A 32 m² alapterületű helyiség önálló telefonnal, faxszal, valamint szélessávú internet kapcsolattal rendelkezik. Az iroda jól felszerelt, egy A4 fekete-fehér fénymásoló-nyomtató, egy A3 fekete-fehér fénymásoló-nyomtató színes szkennelvel, digitális fényképezőgép, vezetékes telefon/fax, mobiltelefonok, valamint a munkavégzéshez rendelkezésre állnak a irodabútorok (szekrények, asztalok) is. Hardware és szoftverellátottság megfelelő, 2015. októberében új laptopok kerültek beszerzésre minden munkavállaló számára, így biztosítható a hatékony és gyors munkavégzés. A rendelkezésre álló gépek, eszközök, bútorok az egyesület tulajdonát képezik, így azok fenntartása hosszútávon biztosított.

A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.... Végleges HFS-hez!!!

Ez a fejezet tömör áttekintést ad a HACs, mint partnerség tervezett működéséről. Tartalmazza a HFS végrehajtására vonatkozó HACs-szintű elképzeléseket, beleértve a HFS megvalósítási mechanizmusainak és szervezeti kereteinek valamint a HFS megvalósítását szolgáló humán erőforrásainak bemutatását, illetve a HFS monitoringjára és értékelésére vonatkozó HACs szintű tervezett tevékenységeket. A fejezethez a KSK rendelet 34. cikk (3) pontja és ez alapján a VP vonatkozó része szolgál alapul (Útmutató 10. melléklet), amely meghatározza a HACs-ok feladatait és a döntéshozási folyamattal kapcsolatos minimum feltételeket. A fejezetet az alábbi szerkezetben javasolt kifejteni:

1. A HACs és munkaszervezetének jogi formája, a megalakulás dátuma, fő tevékenységi körök.

2. A HACS összetétele (elnökség, tagság, munkacsoportok taglistája név/szervezet, a HACS-ban betöltött pozíció és a szakterület megnevezésével).
3. A HACS tervezett szervezeti felépítésének bemutatása (szerkezeti ábra segíti a megértést).
4. Az egyes szervezeti egységek, funkciók szerepének és felelősségi körének bemutatása az útmutató 10. mellékletében felsorolt feladatokat figyelembe véve.
5. A pályázatok kiválasztásával és a HACS működésével kapcsolatos döntéshozatali folyamatok bemutatása a KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontjának teljesítésével¹³ (a folyamatábra segíti a megértést).

Figyelem: Az 5.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

6. A helyi fejlesztési stratégia megvalósítását szolgáló humán erőforrás (képzettség, tapasztalat, készségek) bemutatása az elvégzendő feladatok tükrében.
7. A működés fizikai feltételeinek bemutatása.
8. A működésre tervezett költségvetés szöveges alátámasztása.

Figyelem: A 8.) pontot a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

8.4. Kommunikációs terv

A HACS működése a hozzá tartozó 9 település közigazgatási területén történik. E kapcsán célcsoportként a tervezési területéhez tartozó lakosság, illetve az ott működő civil szervezetek, vállalkozások, valamint közszféra szereplői nevezhetők meg. A HACS szűkebb értelemben vett célcsoportja az egyesület tagsága. Az Egyesülethez a LEADER HACS illetékességi területéről az üzleti szféra, a civil szféra és a közszféra képviselői szabadon és korlátozásmentesen csatlakozhatnak, amennyiben a tagsági követelményeknek megfelelő természetes vagy jogi személyek, és rendelkeznek legalább két tag írásbeli ajánlásával. A tagság, mint kiemelt célcsoport nem kap megkülönböztetett szerepet a pályázatok elbírálásánál, azonban közvetlenül kap értesítést eseményekről, pályázati lehetőségekről, eredményekről, valamint minden, a térséget érintő témáról.

A HACS kiemelt feladatai közé tartozik az összefogás, az együttműködés ösztönzése, a tájékoztatás. Ezen feladatok hatékony ellátása csak és kizárólag megfelelő információ-áramlás biztosítása mellett végezhető, amelyhez egy jól kidolgozott kommunikációs rendszer kialakítása szükséges. A HACS több kommunikációs eszköz használatával tervezi elérni a tagságot, a pályázókat és a szélesebb nyilvánosságot. A HACS legfőbb kommunikációja elektronikus úton történik, saját weboldalon és e-mailen keresztül. Emellett nyomtatott és az online sajtó megjelenéseket is tervez alkalmazni.

A HACS elsődleges kommunikációs eszköze, a www.dunamellettleader.hu című saját honlapja, amelyen keresztül naprakész információkkal látja el a lakosságot. A *weboldal* 2009 óta működik és tölti be információhordozó szerepét. Az oldal látogatói elérhetik a legfrissebb pályázatos híreket, tájékozódhatnak a környék eseményeiről, többek között falunapokról, fórumokról, egyéb szakmai rendezvényekről. A weboldalon elérhető többek között az egyesület bemutatkozása, a Helyi Fejlesztési Stratégia, pályázatok letölthető dokumentumai, valamint a munkaszervezet munkatársainak elérhetősége.

A weboldal mellett a másik kiemelkedő jelentőségű elektronikus kommunikációs eszköz az *e-mail*, ami

¹³KSK rendelet 34. cikk (3) b) pontja szerinti követelmény a „hátrányos megkülönböztetéstől mentes és átlátható kiválasztási eljárás és objektív kritériumok kidolgozása a műveletek kiválasztásához, amelyek elkerülik az összeférhetetlenséget, biztosítják, hogy a kiválasztási döntések során a szavazatok legalább 50 %-át állami hatóságnak nem minősülő partnerek adják”

az egyesület tagságával, elnökségével és ellenőrző bizottságával való kapcsolattartás leggyorsabb és legköltséghatékonyabb eszköze. E-mailen keresztül történik mindennemű tájékoztatás, ülések meghívóinak, előterjesztéseinek kiküldése, valamint a munkaszervezet által elkészített, havonta megjelenő hírlevél megküldése is.

A HACS havonta hírlevelet készít, melyet elektronikus formában bocsát az egyesületi tagok rendelkezésére minden aktuális hónapot követő hónap elején. A *hírlevél* tájékoztatást nyújt a HACS tevékenységéről, az aktuális kérelmek/pályázatok benyújtásával kapcsolatos információkról, projektek megvalósításáról, valamint egyéb agrár-vidékfejlesztési tárgyú hírekről, eseményekről.

Az elektronikus megjelenés mellett a nyomtatott sajtó is szerepet kap majd a HFS megvalósítás során. Az illetékességi területünk valamennyi települését lefedő ingyenes újság, napi vagy hetilap sajnos nem áll rendelkezésre, így a kommunikáció ezen formáját a települések helyi lapjaiban eszközöljük majd. A közérdekű pályázati híreket, lehetőségeket és eredményeket egyaránt az önkormányzatok felajánlásából ingyenesen jelentethetjük meg.

A személyes kommunikáció mindig is fontos volt a HACS életében. Számos kihelyezett fórumot, tájékoztatót tartottunk már a kezdetektől fogva, amelyeken elsősorban a pályázati lehetőségekről, a támogatási kérelmek ill. pályázatok, valamint a kifizetési kérelmek beadási feltételeiről nyújtottunk tájékoztatást. A személyes megjelenés egyik nagyon fontos formája a fórumok, tájékoztatók mellett, a rendezvényeken való részvétel. A korábbi években számos helyi, térségi, régiós és országos eseményen mutathattuk be térségünket. A teljesség igénye nélkül: Magyar Vidék Napja (2009), Bócsai Falunap (2009, 2012), Csabai Kolbászfesztivál (2009), LEADER EXPO (2009, 2010), Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállítás (2011, 2013), Magyarok Világtalálkozója (2011) a nagyobb rendezvények közül. A személyes megjelenés és tájékoztatás a jövőben is fontos szerepet kap majd.

A HACS széles körű nyilvánosságot biztosít mind a HFS tervezés folyamatának, mind pedig annak megvalósításának. A tervezés során a HACS weboldalán minden tájékoztató, fórum vagy műhelymunka meghívója, témája, összefoglalója, emlékeztetője vagy jegyzőkönyve elérhető. A tervezéssel kapcsolatosan a weboldalon külön menüpontban kerültek feltöltésre a hírek, tájékoztatók, valamint az egyes eseményekhez kapcsolódó dokumentumok, amelyekről naprakészen informálódhattak az érdeklődők. Minden, a tervezéssel kapcsolatos dokumentum nyilvános és a weboldalon elérhető.

Az Egyesület működéséhez kapcsolódó iratokba a tagok jogosultak betekinteni néhány előírás betartásával, amelyeket az egyesület alapszabálya mond ki. A tag az egyesület működésével kapcsolatos iratokba az Elnökkel történő egyeztetést követően tekinthet be. A betekintést kérő kötelezettséget vállal mások személyiségi jogainak tiszteletben tartására és a törvényes működés tekintetében az Egyesület ügyeiben a titoktartásra. Az iratok a Munkaszervezet irodájában tekinthetők meg az Elnök jelenlétében és a személyiségi jogokat és az egyesület gazdasági érdekeit nem sértő iratokról az Elnök engedélyével másolat készíthető.

A munkaszervezet a visszacsatolások, vagyis az ellenőrzések gyors és hatékony lebonyolítása érdekében egy jól átlátható, rendezett rendszert alakított ki az irodán belül. Az egyesületnél keletkezett valamennyi dokumentum a munkaszervezet irodájában rendelkezésre áll, témánként rendezve, elkülönítetten, külön irattár nem áll rendelkezésre. A beérkező és kimenő iratok nyilvántartására és áttekinthető kezelésére iktatási rendszert alakított ki a munkaszervezet, amelyet már a kezdetektől alkalmaz. Ezek alapján minden iratanyag gyorsan visszakereshető, megtekinthető. Az iktatás papír alapon történik.

A kommunikáció legfőbb mozgató rugója a munkaszervezet, amely a közgyűlés felhatalmazása alapján önállóan végzi tevékenységét. A HACS kommunikációjáért a munkaszervezet valamennyi dolgozója

felelős. Munkájukról az elnöknek folyamatosan beszámolnak. A kommunikáció során a költséghatékonyság rendkívül fontos, így a térítésmentes eszközök használata jelentős. A térítés ellenében végzett kommunikációs feladatok elvégzése az elnök előzetes hozzájárulásával történik. A kommunikációs feladatok ellátásáért felelős humán erőforrás bemutatása a 8.3 pontban már megtörtént.

A kommunikációs eszközök használata más-más ütemezés szerint zajlik. A weboldal fenntartása és frissítése folyamatos, akár napi rendszerességgel történik. Az elektronikus kommunikáció, vagyis az e-mail alkalmoszerű, de legalább havonta egyszer alkalmazandó. A munkaszervezet által elkészített hírlevél havi rendszerességgel jelenik meg, mindig a tárgyhót követő hónap első napjaiban. A helyi újságokban való kommunikáció kapcsán évente legalább egyszeri megjelenést tervezünk, azonban pályázatbeadási időszakban történő tájékoztatás kapcsán ez akár havi szintű is lehet. A HACS és tagtelepüléseinek népszerűsítése érdekében helyi, területi vagy akár országos rendezvényeken való részvétel alkalmoszerűen tervezett.

A kommunikációs tevékenység kapcsán a HFS megvalósítás kezdeti éveiben a pályázati lehetőségek hirdetésére helyeződik a hangsúly, utána a megvalósult projektek népszerűsítésére. Ezek alapján a HACS pénzügyi ütemtervét tekintve, egyenlő arányú keretet tervez minden év vonatkozásában a kommunikáció finanszírozására. A felhasznált kommunikációs eszközök kapcsán a legtöbb esetben a térítésmentesen rendelkezésre állókat veszi igénybe az egyesület (e-mail, hírlevél, helyi újságok). Az állandóan alkalmazott kommunikációs eszközök közül a weboldal fenntartásának van fix díja, havonta bruttó 12.700 Ft, ami így éves szinten 152.400 Ft. Rendezvényeken való részvétel kapcsán éves szinten legfeljebb 150.000 Ft értékkel számolunk. Ezek alapján a kommunikáció pénzügyi tervét tekintve éves szinten kb. 300.000 Ft kerül felhasználásra.

Ebben a fejezetben kell kifejteni a HACS kommunikációjára és a nyilvánosság tájékoztatására vonatkozó elképzeléseit. Többek között az alábbiakra javasolt kitérni:

1. a célcsoport(ok) meghatározása;
2. a kommunikációs eszközök, tevékenységek típusainak bemutatása, beleértve a pályázók és a szélesebb nyilvánosság tájékoztatásának módját;
3. a HACS dokumentumaihoz és a HACS-ról szóló információkhoz való hozzáférés lehetőségeinek bemutatása, visszacsatolási lehetőségek, ezek kezelésének és dokumentációjának módja;
4. a kommunikációval kapcsolatos felelősségi körök és a humán kapacitás bemutatása;
5. a HFS-sel kapcsolatos kommunikációs tevékenységek ütemterve;
6. a kommunikációs tevékenység pénzügyi terve.

8.5. Monitoring és értékelési terv

Ebben a fejezetben a HFS elvárt eredményeinek mérésére és a visszacsatolásra vonatkozó mechanizmusokat, a HACS szinten tervezett tevékenységeket fejtsék ki az alábbi kérdések mentén:

1. Az indikátorok definiálása a célok meghatározásánál és az intézkedés leírásoknál megtörtént. Ebben a fejezetben az adatok forrását, a begyűjtés módját és gyakoriságát adják meg mutatóként.
2. Hogyan és milyen gyakorisággal tervezik a monitoring adatok feldolgozását és a feldolgozásból származó információ visszacsatolását a HFS megvalósításába?
3. Milyen gyakorisággal és milyen módszerrel tervezi a HACS értékelni a saját teljesítményét (pl. forrás-felhasználás, animációs tevékenység eredményei, saját szervezeti és szakmai fejlődés,

fenntarthatóság, egyéb célok teljesülése stb.)?

- 4. Hogyan történik a felülvizsgálatok és értékelések eredményének kommunikálása és terjesztése?*

Figyelem: A 8.5 fejezetet a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

9. Indikatív pénzügyi terv

Ebben a fejezetben a HFS fejlesztési és a HACS működés és animáció forrásfelhasználásának ütemezését mutassák be az alábbi táblázatok kitöltésével. A táblázatban a tervezett kötelezettségvállalást jelenítsék meg. A HACS működési és animációs költségei nem haladhatják meg az IH által az egyes HFS-ek megvalósítására megítélt forrás 15%-át. A sorok száma bővíthető. A táblázatban a teljes közpénzt (EU és nemzeti társfinanszírozás összege) szerepeltessék. A táblázatokat Excel formátumban is töltsék ki a mellékelt sablonban és külön fájlként nyújtsák be.

Figyelem: HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezését a végleges HFS benyújtásához szükséges kidolgozni.

A HFS fejlesztési forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

Ssz.	Az intézkedések megnevezése	Forrás: EMVA LEADER 19.2 alintézkedés						Összesen	%
		2016	2017	2018	2019	2020			
1	Nem mezőgazdasági mikroállalkozások technológiai fejlesztése	0	87,96	21,99	0	0	109,95	37,28	
2	Helyben megtermelt mezőgazdasági termékek feldolgozásának, értékesítésének és hálózatba szervezésének támogatása	0	36	9	0	0	45	15,26	
3	Tanyasi bemutatógazdaságok támogatása	0	0	0	0	0	0	0	
4	Településkép és közterületek állapotának javítása	0	40	10	0	0	50	16,95	
5	A térség természeti és táji értékeire alapozott aktív turizmushoz kötődő szolgáltatások fejlesztése, a helyi szereplők partnerségén alapuló promóciós tevékenységeinek megvalósítása	0	44	11	0	0	55	18,65	
6	A hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét elősegítő	0	0	0	0	0	0	0	

	foglalkoztatási programok és képzések ösztönzése							
7	Helyi közösségi összefogását erősítő, kulturális, sport és egészségfejlesztést szolgáló rendezvények támogatása	0	16	4	0	0	20	6,78
8	Civil szervezetek térségi szerepének növelése	0	12	3	0	0	15	5,08
	Összesen	0	235,96	58,99	0	0	294,95	100

A HACS működési és animációs forrásfelhasználásának ütemezése (millió Ft)

	Forrás: EMVA LEADER 19.4alintézkedés					Összesen
	2016	2017	2018	2019	2020	
Működési költségek						
Animációs költségek						
Egyéb tervezett bevételek ¹⁴						
Összesen						

¹⁴ Pl. tagdíj, önkormányzati hozzájárulás stb.

Kiegészítő információk

Melléletek

Ábrák, térképek stb.